

Försvarets Strategiska Inriktning 2021-2030

Försvarets verksamhet inriktas genom Försvarets Strategiska Inriktning (FMSI) som, utgående från av riksdag och regering givna uppgifter och tilldelade ekonomiska anslag, ska innehålla långsiktiga mål för verksamhet, produkter, organisation, och doktriner.¹

FMSI inriktar försvarsmaktsplaneringen inom ramen för den centrala uppföljnings- och planeringsprocessen. FMSI fokuserar på vad som ska åstadkommas, detta bryts därefter ner i Försvarets verksamhetsplan som förtydligar hur det ska genomföras. FMSI fokuserar på militärstrategisk nivå inom Försvaretsmakten och riktar sig formellt till ÖB direkt underställda chefer. FMSI är även inriktande för operativ och taktisk nivå samt nyttjas som kommunikation inom Högkvarteret och i en vidare krets.

FMSI omvandlar regeringens inriktningsbeslut och andra styrningar till inriktningar för perioden 2021-2030 med avsikt att den i huvudsak ska ligga fast fram till nästa försvarsbeslut år 2025. I linje med inriktningsbeslutet sätts mål mot 2030 med delmål 2025.

Regeringens styrning skiljer sig från tidigare inriktningsbeslut genom att en tydligare målstyrning har införts där man tydliggör vilken operativ förmåga Försvaretsmakten ska uppnå till 2030 med delmål för 2025. En annan viktig skillnad är att målen är utformade med utgångspunkt i vad som bedöms möjligt att uppnå med de resurser och förutsättningar som följer av FB20. En tredje avgörande förändring är att inriktningen inte bara ges för fem år utan tar sikte mot 2030.

FMSI ger således en inriktning med kravställningar som är ekonomiskt realiserbara och i balans med tillgängliga resurser, även om vissa delar inte är fullt ut detaljplanerade. Detta innebär dock att FMSI inte inkluderar hela det förmågebehov som Försvaretsmakten bedömt nödvändigt för att uppnå en grundläggande försvarsförmåga relaterad till hotbilden, vilket uttrycks i perspektivstudien 2016-2018 och till del även i Värnkraft.

Ur Försvaretsmakten perspektiv kan detta ses som en medveten risktagning regering och riksdag gör. Därför måste förmågebehov utöver den ambitionsnivå som anges i FMSI hanteras i fortsatt utvecklingsarbete, och där i första hand i perspektivstudien. Syftet med det arbetet är både att initiera diskussioner kring eventuella nya avvägningar i liggande planer, och att föreslå ambitionsförändringar i nästa försvarsbeslut.

Inriktningen av Försvaretsmakten krigföringsförmåga utformas som tre pelare av: konceptuella, fysiska och moraliska faktorer. Koncept fastställs i FMSI för att klarlägga hur krigsorganisationen övergripande ska verka för att lösa sina uppgifter

¹ FIB 2020:5 Försvaretsmakten interna bestämmelser med arbetsordning för Försvaretsmakten (FM ArbO), 4 kapitel 2 §.

år 2030, och vara vägledande för den utvecklingsverksamhet som bedrivs inom ramen för fastställd ambitionsnivå och ekonomi. I FMSI anges vidare en utvecklad modell för uppföljning, detta för att på ett rationellt sätt omhänderta erfarenheter från krigsorganisationsvärderingen.

FMSI inriktar även Försvarsmaktens internationella samarbeten, utgående från dels operativa behov, dels utvecklingsbehov samt med beaktande av strategiska partnerländer och organisationer.

Försvarsmakten ska arbeta för en hållbar verksamhet där samtliga hållbarhetsdimensioner inkluderas i verksamheten. I ett fortsatt arbete inom Högkvarteret kommer inriktningar för hållbarhet att utformas.

FMSI består av både öppna och hemliga bilagor. Bilaga 1 inleds med en redovisning av övergripande förutsättningar och inriktningar, därefter ges inriktningar för försvarsgrenar, stridskrafter, och övriga verksamheter. I bilaga 2 med underbilagor anges kravställningar för såväl Försvarsmakten som helhet som för försvarsgrenar och stridskrafter, vidare ges kompletterande inriktningar och prioriteringar.

FMSI består av:

- Bilaga 1 Huvudtext öppna delar (Ö)
- Bilaga 2 Huvudtext sekretessbelagda delar (H)
- Bilaga 3 Strategisk inriktning av specialförband (H)
- Underbilaga 1.1 Krigsförbandstabell (Ö)
- Underbilaga 1.2 Försvarsmaktens arbetsmiljöpolicy (Ö)
- Underbilaga 2.1 Motståndarbeskrivning (H)
- Underbilaga 2.2 Operativa ramvillkor (H)
- Underbilaga 2.3 Taktiska ramvillkor för år 2025 (H)
- Underbilaga 2.4 Taktiska ramvillkor för år 2030 (H)
- Underbilaga 2.5 Stridsfrekvenslinjal (H)
- Underbilaga 2.6 Krigsorganisation - stående- och mobiliserande förb. (H)
- Underbilaga 3.1 Taktiska ramvillkor för specialförband (KH)

Referenser:

- A. Försvarsmaktens instruktion, Förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten.
- B. Inriktning för Försvarsmakten 2021–2025, regeringsbeslut 2020-12-17 (Fö nr 30).
- C. Försvarsmaktens operativa förmåga och försvarsplanering 2021–2025, regeringsbeslut 2020-12-17.
- D. Inriktning för en sammanhängande planering för totalförsvaret, regeringsbeslut 2020-12-17 (Fö nr 29).
- E. Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Försvarsmakten, regeringsbeslut 2020-12-17 (Fö nr 33).
- F. Regeringens proposition 2020/21:30, Totalförsvaret 2021-2025.

Innehållsförteckning

1.	Orientering	4
1.1.	Militärstrategisk omvärldsbild.....	4
2.	Uppdrag	9
2.1.	Försvarsmaktens uppgifter och mål för den operativa förmågan	9
2.2.	Planeringsförutsättningar för totalförsvaret	14
3.	ÖB Inriktning.....	15
3.1.	Verksamhetsidé, vision, värdegrund och uppförandekod.....	15
3.2.	ÖBs beslut i stort för 2021-2030	17
3.3.	Bärande idé för genomförande av försvarsbeslutet	18
3.3.1.	Förhållningssätt	18
3.3.2.	Försvaret av Sverige.....	19
3.3.3.	Tillväxt – Försvarsmaktens operativa förmåga ska öka.....	21
3.3.4.	Verksamhetsstyrning.....	22
4.	Genomförande	33
4.1.	Konceptuella faktorer	33
4.1.1.	Militärstrategiskt koncept 2030.....	34
4.1.2.	Operativt koncept 2030	35
4.1.3.	Domänkoncept 2030	36
4.1.4.	Funktionskoncept	43
4.2.	Fysiska faktorer	48
4.2.1.	Gemensamma faktorer	48
4.2.2.	Armén.....	52
4.2.3.	Marinen	54
4.2.4.	Flygvapnet.....	56
4.2.5.	Militärregioner och hemvärnsförband.....	58
4.2.6.	Försvarsmaktsgemensamma ledningsförband.....	59
4.2.7.	Försvarsmaktsgemensam logistik	61
4.2.8.	Försvarsmaktsgemensam underrättelse- och säkerhetstjänst	63
4.2.9.	Cyberförsvar.....	64
4.2.10.	Specialförband.....	64
4.2.11.	Rymd	65
4.2.12.	Personal	65
4.2.13.	Materiel	71
4.2.14.	Infrastruktur.....	73
4.3.	Moraliska faktorer	75
4.3.1.	Försvarsmaktens militära profession.....	75
4.3.2.	Jämlikhet och jämställdhet	79
4.3.3.	Samhällsförankring och fördjupad civillägesbedömning	79
5.	Förutsättningsskapande verksamhet	81
5.1.	Utveckling	81
5.2.	Totalförsvaret	83
5.2.1.	Frivillig försvarsverksamhet	85
5.3.	Nationella samarbeten	85
5.4.	Strategiska övningar	86
5.5.	Internationellt	88
5.5.1.	Internationella operationer och säkerhetsfrämjande verksamhet	95
5.5.2.	Strategisk närvaro av personal i andra länder	96
5.6.	Kommunikationstjänst.....	96
	Begrepp	98

1. Orientering

I kapitlet redovisas militärstrategisk omvärldsbild, inklusive omvärldsutveckling, Arktis ökade betydelse, militär utveckling och teknikutveckling.

Den militärstrategiska omvärldsbilden utgår från Försvarsmaktens kontinuerliga omvärldsbevakning och är främst den militärstrategiska problemramen som FMSI, som strategisk inriktning, ska hantera.

1.1. Militärstrategisk omvärldsbild

Omvärldsutveckling

Det globala säkerhetspolitiska läget präglas av osäkerhet och instabilitet. Svårförutsägbarheten ökar i en snabbt föränderlig omvärld.

Denna utveckling är kopplad till att den regelbaserade internationella ordningen är satt under press. Normer, institutioner och samarbeten försvagas och går i en riktning som överlag är mer gynnsam för Kina och Ryssland, en utveckling som dessa länder systematiskt driver på.

Konkurrensen hårdnar mellan stormakterna och förs inom flera sektorer. Konflikter förs med såväl militära som en bred palett av andra maktmedel, och även dolt och förnekbart. Stater nyttjar flera instrument i den säkerhetspolitiska verktygslådan som exempelvis diplomatiska, politiska, ekonomiska och militära medel – inte antingen eller.

Dagens och morgondagens utmaningar är till stor del gränsöverskridande, de känner ofta inga nationsgränser liksom att de går över traditionella organisations- och ämnesgränser. Det är därför svårt för ett enskilt land att möta och lösa dessa utmaningar ensamt. I den hårdnande globala geopolitiska konkurrensen finns också anledning för länder med liknande värderingar, både demokratiska och icke-demokratiska, att söka närmare samarbete med varandra.

Utöver de geopolitiska förändringarna riskerar också klimatförändringarna att förvärra rådande läge och driva på potentiella konflikter på olika ställen i världen. En väntad befolkningsökning och fortsatt urbanisering kommer att öka efterfrågan på vitala resurser som till exempel vatten och livsmedel.

Hoten mot Sveriges säkerhet måste förstås i ett sammanhang kopplat till grundläggande förändringar i den internationella miljön, med en hårdnande stormaktskonkurrens mellan å ena sidan Kina och Ryssland, å andra sidan USA, EU och övriga västvärlden. Den utspelas globalt, i svenskt närområde och till del även inom Sverige. I stormaktskonkurrensen är militära maktmedel, inklusive cyber- och informationsoperationer, fortsatt centrala. Men även teknologi, forskning, investeringar, ekonomi och kultur blir allt viktigare för konkurrensen. De ersätter inte militära maktmedel, men utgör delar i helheten.

Covid 19-pandemin har förstärkt eller förändrat existerande trender i den globala utvecklingen. Det kan handla om allt från geopolitik till hur ny teknik utvecklas och nyttjas. Pandemin har blottlagt inbyggda sårbarheter i det globala systemet, till exempel nationalstatens roll i flödesbaserade ekonomier, men även icke-statliga aktörers agerande i såväl positiv som negativ bemärkelse. Konsekvenserna av pandemin har i kombination med pågående utveckling synliggjort och framhävt komplexa beroenden i samhället som spänner över nationell, regional och global nivå. Karaktären på beroendena skiftar från materiella till mer immateriella med fokus på ny teknik, exempelvis inom digitala marknader. En ytterligare komplexitet i detta är gränsöverskridande beroenden mellan stat och näringsliv och ägarskap inom strategiska sektorer, med påverkan på försörjningssäkerhet i vid bemärkelse.

Därtill har pandemin och dess konsekvenser skapat osäkerheter och ibland oväntade orsakssamband vilka i sin tur utmanar etablerade strukturer och tankesätt. Med största sannolikhet kommer stater, organisationer och individer att behöva förhålla sig till annorlunda förhållanden än före pandemin. Detta gäller även för Försvarsmakten.

Det försvar som byggs idag måste vara anpassat för att hantera utvecklingen och utmaningarna framöver. Ett väl balanserat försvar är en förutsättning för att hantera både osäkerheter och den snabba utvecklingstakten framöver. Därför behövs ett totalförsvar som är organiserat, utbildat och utrustat att det på rimlig tid kan ställas om och anpassas för att möta de hot som uppkommer över tid.

Arktis ökande betydelse

Ur ett svenskt militärstrategiskt perspektiv utgör Arktis och Svarta havet flanker till Östersjöområdet inom en sammanhängande front. Sedan det kalla krigets slut har Arktis varit en region som präglats av fred, stabilitet och samarbete.

Samtidigt har den övergripande säkerhetspolitiska situationen försämrats i ljuset av militär återuppbyggnad och en suveränitetshävdande politik från flera staters sida i Arktis. Utvecklingen leds av Ryssland som bygger upp sina militära resurser på stor bredd. Detta sker dels för skydd av eget territorium, dels för att skapa maktprojektion. Andra stater har börjat reagera på det ryska agerandet, däribland USA som har ökat sina militära investeringar i området. Återupprättandet av den amerikanska Andra flottan, med operationsområde bland annat i Nordatlanten utgör ett exempel på detta. Även stater utan direkt geografisk anknytning till Arktis, särskilt Kina, ökar närvaro och resurser i regionen, för närvarande med fokus på ekonomiskt och forskningsrelaterat samarbete.

Samtliga nordiska länder är arktiska stater och en konflikt som berör något av dem kommer att påverka Sverige. Norra Europa, inklusive Arktisregionen, utgör ett militärgeografiskt sammanhängande område. Havsområdena mellan Grönland, Island och Färöarna är strategiskt viktiga för både Nato och Ryssland, givet deras betydelse för skyddet av Natos förstärkningstransporter över Nordatlanten, respektive Rysslands strategiska plattformars tillträde till Atlanten, i händelse av en större konflikt.

Den militärstrategiska utvecklingen i vårt närområde påvisar vikten av att fortsatt stärka den militära förmågan för de norra delarna av Sverige och betydelsen av att kunna verka med denna förmåga även i angränsande områden. Militär övningsverksamhet med andra länder har en tröskelhöjande och stabiliserande effekt. Det är därför viktigt med en säkerhetspolitisk omvärldsbevakning av nordområdena och Arktis, inklusive att upptäcka och motverka otillbörliga försök till påverkan och destabilisering i regionen.

Militär utveckling

De senaste åren har hotbilden och konfliktdimensionerna accentuerats och förvärrats. Särskilt Ryssland och Kina har genom att samordna militära och icke-militära maktmedel försökt att påverka andra aktörer och inleda väpnade konflikter under nivån konventionellt väpnat angrepp.

Konflikternas karaktär har förändrats. De utspelas oftare dolt och är förnekbara, de förs ibland genom ombud; i flera olika domäner och med både militära och andra maktmedel. Syftet är att skapa förvirring och osäkerhet i samhället samt att kraftigt minska förtroendet för myndigheter och institutioner. En angripare kan utnyttja svagheter och luckor såväl i det angripna landets lagstiftning som mellan myndigheter och andra aktörers olika mandat. Detta är den så kallade gråzonen.

Risken för ett begränsat väpnat angrepp i syfte att kontrollera strategisk viktig terräng, för att bekämpa mål i Sverige eller för att skydda egna intressen kvarstår dock.

Främmande makt bedriver både öppen och dold påverkan mot Sverige. Påverkansoperationer, sabotage, desinformation och cyberattacker kan vara ett mål i sig, men också vara inledningen på en upptrappande konflikt. Påverkansoperationer kan också handla om att undergräva värderingar och sätt att leva, störa och skapa osäkerhet, misstänksamhet och i värsta fall kaos. Effekterna av ett antagonistiskt cyberangrepp kan få lika stora konsekvenser för samhällsviktiga funktioner och kritiska it-system som ett konventionellt väpnat angrepp.

Såväl EU som Nato delar gräns med Ryssland i vårt närområde. Detta gör Sveriges närområde till en konfrontationsyta såväl i fred som i händelse av kris och väpnad konflikt. Rysslands säkerhetspolitiska målsättningar innefattar en i grunden förändrad europeisk säkerhetsordning, vilket är oförenligt med Sveriges och svenska partners intressen.

Rysk säkerhetspolitik strävar efter militär handlingsfrihet gentemot Nato-länderna i händelse av väpnad konflikt i bland annat svenskt närområde. Detta innefattar såväl förmågor för icke-linjär krigföring under tröskeln för väpnat angrepp, som offensiva förmågor, inklusive kärnvapen för att kunna verka militärt även utanför det egna territoriet. Den militära förmågeutvecklingen som skett på den ryska sidan under de senaste tio åren har till huvuddelen utgjorts av defensiva element syftande till ett kvalificerat försvar av Ryssland.

Parallellt med att Rysslands tröskel för användande av maktmedel har sänkts över tid, har rysk militär verksamhet i svenskt närområde gradvis ökat alltsedan Vladimir Putin kom till makten 1999. Under 2019-2020 befinner sig denna verksamhet på sin högsta nivå sedan dess. Den västliga militära närvaron och övningsverksamheten ökar också i intensitet, främst sedan 2014 som en reaktion på den illegala ryska annekteringen av den ukrainska halvön Krim och aggressionen i östra Ukraina.

Inom den ryska militära förmågeutvecklingen är förmågan till insats med kärnvapen och kvalificerat luftförsvar högst prioriterad. Framgångsrika satsningar har dock även gjorts de senaste åren för att bygga upp en förmåga till konventionell bekämpning med hög precision på långa avstånd med exempelvis kryssningsrobotar. Dessutom bedöms Ryssland lägga resurser på att utveckla sina ledningssystem de närmaste åren.

Ryssland har sedan 2008 ett ambitiöst moderniseringsprogram för sin militära förmåga. USA och Nato-länderna strävar också efter att utveckla sin militära förmåga. Alla parter bedriver övnings- och utbildningsverksamhet, operationer, påverkan i informationsmiljön, underrättelseinhämtning, gemensamma övningar och samordning i olika regionala samarbetsformat.

USA:s främsta utmaning på det säkerhetspolitiska området är Kina. Ryssland betraktas emellertid som ett väsentligt hot givet innehavet av konventionella vapen och kärnvapen samt strävan att förändra den rådande säkerhetsordningen. Dock har inte Ryssland samma möjligheter som Kina att utmana USA avseende handel och ekonomi. USA:s politik kommer sannolikt fortsatt att präglas av krav på allierade såväl som partners, i synnerhet i det svenska närområdet, att dela på bördorna avseende militär förmåga och generell säkerhetspolitik gentemot Ryssland.

I USA pågår en doktrinär utveckling syftande till att övervinna sådan rysk och kinesisk förmåga som hotar USA:s expeditionära militära handlingsfrihet. Samtliga försvarsgrenar har prioriterade utvecklingsprojekt avseende långräckviddig bekämpning. Det finns också en ambition att öka stridskrafternas tillgänglighet genom förbättrad beredskap. USA arbetar även med beredskap inom Nato och initiativet *Nato Readiness Initiative* (NRI) vilket syftar till att alliansen väsentligt ökar antalet operativa förband i förhöjd beredskap under bedömandeperioden. Detta leder troligen till förbättrad avskräckningsförmåga.

Underrättelsehotet mot Sverige och Försvarsmakten fortsätter att vara högt och intensiteten på den säkerhetshotande verksamheten är fortsatt hög.

Teknikutveckling

Den civila sektorn driver till stor del den ytterst snabba teknikutvecklingen. Ekonomi och teknologi kopplas i allt högre grad till traditionella säkerhetspolitiska intressen.

Forskning och utveckling samt omsättning av detta till förmågeutveckling är en central del av beredskapen för att hantera oförutsedda och komplexa händelseutvecklingar. Det utgör en förutsättning för nationell handlingsfrihet samt ett självständigt beslutsfattande.

Teknikutvecklingen kommer fortsatt påverka utvecklingen globalt. Försvarsmakten kommer att påverkas av, och behöva förhålla sig till utvecklingen inom nano- och kvantteknologi, 3D-utskrift och artificiell intelligens (AI). Även klimatomställningen är en kraft som driver på teknikutvecklingen.

Digitaliseringen har medfört grundläggande förändringar av det svenska samhället. Genom effektivisering och specialisering har vissa traditionella verksamheter kommit att marginaliseras, samtidigt som helt nya branscher tillkommit.

Samtidigt som digitaliseringen bidrar till ekonomiskt välstånd har den nationella säkerheten blivit mer sårbar. Sektorer som energi- och vattenförsörjning, transporter, sjukvård och livsmedelsförsörjning digitaliseras och deras olika industriella informations- och styrsystem är ofta utvecklade, levererade och förvaltade av globala företag. I den digitala världen är nationsgränser ofta utsuddade, avsikter kan vara svåra att härleda och handlingar förnekbara.

För Försvarsmakten innebär detta inte bara att vårt samhälle måste skyddas på nya sätt utan det skapar också förutsättningar och möjligheter för den egna organisationen att effektiviseras och utveckla förmågan att möta nya hot.

2. Uppdrag

I kapitlet redovisas centrala styrningar från regeringen till Försvarsmakten avseende försvarsbeslutsperioden 2021-2025. Inledningsvis redovisas Försvarsmaktens uppgifter, planeringsförutsättningar samt mål för Försvarsmaktens operativa förmåga. Därefter redovisas utdrag ur regeringens inriktningar för planering inom totalförsvaret.

2.1. Försvarsmaktens uppgifter och mål för den operativa förmågan

Försvarsmaktens uppgifter²

Försvarsmaktens instruktion anger att:

1 § Försvarsmaktens huvuduppgift är att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp.

2 § Försvarsmakten ska främja Sveriges säkerhet och hävda Sveriges territoriella integritet. Myndigheten ska ha förmåga att värna Sveriges suveräna rättigheter och svenska intressen samt att förebygga och hantera konflikter och krig såväl nationellt som internationellt.

Försvarsmakten ska kunna utföra sina uppgifter självständigt eller i samverkan med andra myndigheter, stater och organisationer.

Försvarsmakten ska med myndighetens befintliga förmåga och resurser kunna lämna stöd till civil verksamhet.

Planeringsförutsättningar³

Regeringen anger att Försvarsmakten ska utgå från följande planeringsförutsättningar i sin verksamhet. Se även regeringens beslut Försvarsmaktens operativa förmåga och försvarsplanering 2021–2025 och regeringens proposition Totalförsvaret 2021–2025.

- Det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa har över tid försämrats. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan för angriparen syfta till att använda hela eller delar av svenskt territorium för egna militära ändamål eller förneka en annan part tillgång till svenskt territorium. En större konflikt kan inledas med ett angrepp mot Sverige. Ett angrepp kan också syfta till att förhindra Sverige att direkt eller indirekt bistå en annan part i konflikten. Sverige behöver i sig inte vara huvudmålet för angriparen.
- Ett väpnat angrepp mot Sverige kan komma att inledas med en förbekämpning av basområden, ledningsnoder och annan kritisk civil och militär infrastruktur. Angriparens förbekämpning kan genomföras med kryssningsrobotar,

² Förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten.

³ Inriktning för Försvarsmakten 2021–2025, regeringsbeslut 2020-12-17 (Fö nr 30).

ballistiska robotar, attackflyg, nätverksattacker och cyberoperationer samt genom sabotage och likvidering av nyckelpersonal. Påverkansoperationer för att störa vår förmåga att fatta beslut och vår försvarsvilja kommer att vara en del i krigföringen. I direkt anslutning till angriparens förbekämpning kan viktiga områden besättas för gruppering av långräckviddiga bekämpningssystem. Områden kan också besättas för att förhindra motåtgärder från tredje part och för att bryta vår motståndskraft. Övriga operationer och vilseledning kan förväntas vara en viktig del i operationen. Fientliga angrepp mot ledningssystem genomförs sannolikt och kan syfta till att bryta förbindelsen mellan högre och lägre ledningsnivåer och allmänt skapa en degraderad ledningsförmåga. Om Sverige angrips kommer delar av det svenska territoriet att drabbas av intensiv stridsverksamhet med stora konsekvenser lokalt och regionalt.

- Sverige ska uthålligt kunna försvaras där mottagande av stöd från andra stater och organisationer ger effekt efterhand. Verksamheten inom det militära försvaret ska därför kunna bedrivas enskilt och tillsammans med andra.
- För att minska den tid det tar att kunna ge och ta emot stöd inför eller vid ett krig i vårt närområde krävs planering och förberedelser. Att ge och ta emot stöd från andra stater och organisationer behöver planeras, övas och förberedas. Gemensam operationsplanering med Finland och samordnad operationsplanering med Danmark, Norge, Storbritannien, USA och Nato är av stor betydelse.
- Internationella försvarssamarbeten bidrar till att höja det nationella försvarets förmåga och tjänar ett viktigt säkerhetspolitiskt syfte. Dessa samarbeten utgör en integrerad del av den solidariska säkerhetspolitiken, som förutsätter att Försvarsmakten och andra myndigheter kan verka tillsammans med andra.
- Inom ramen för den svenska säkerhetspolitiken fortsätter bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten fördjupas. Försvarssamarbetet med Finland intar en särställning och kommer att fördjupas ytterligare. Samarbetet med Finland omfattar även planering och förberedelser för hävdandet av respektive lands territoriella integritet.
- Samarbeten med olika stater kring, eller med engagemang i, närområdet är av särskilt stor betydelse eftersom de bidrar till stabiliteten i närområdet.
- Det övergripande utrikes- och säkerhetspolitiska syftet med Sveriges medverkan i internationella insatser är att bidra till fred och säkerhet, att förebygga konflikter och skapa förutsättningar för att bygga hållbar fred och hållbar fattigdomsbekämpning. Deltagande i internationella militära insatser utgör en del av den solidariska säkerhetspolitiken och stärker Sveriges bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Därtill stärks Sveriges nationella säkerhet genom den verksamhet som bedrivs i insatsområdena.

- Det är ett svenskt nationellt intresse att värna och stärka solidaritet och integration inom EU. Genom deltagande i EU:s säkerhets- och försvarspolitiska samarbete tar Sverige gemensamt med övriga medlemsstater solidariskt ansvar för Europas säkerhet.
- Totalförsvaret ska vara krigsavhållande genom att ha en sådan styrka, sammansättning, ledning, beredskap, uthållighet och planering att det avhåller från försök att anfälla, kontrollera eller på annat sätt utnyttja vårt land.
- Utgångspunkten för planeringen av totalförsvaret ska vara att under minst tre månader kunna hantera en säkerhetspolitisk kris i Europa och Sveriges närområde som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet samt krig under en del av denna tid. Under del av tiden och inom de tre månaderna ska det planeras för att Sverige är i krig och krigshandlingar pågår på svenskt territorium med perioder av högtintensiva strider och perioder med lägre stridsintensitet. Under de tre månaderna förutsätts vidare att det råder höjd beredskap och att logistikflödena med omvärlden har begränsningar men inte är helt avbrutna.
- Om Sverige blir angripen ska Försvarsmakten med stöd av övriga totalförsvaret försvara Sverige för att vinna tid, skapa handlingsfrihet och ytterst för att säkerställa landets självständighet. Motståndet ska vara beslutsamt och uthålligt. Genom ömsesidigt stöd och samverkan mellan militära och civila verksamheter uppnås största möjliga försvarseffekt.
- Planeringen för väpnat angrepp ska utgå från att det råder höjd beredskap (skärpt eller högsta beredskap).
- Planeringen ska utgå från att stöd kommer att ges från övriga totalförsvaret.
- Förmåga att kunna agera för att möta utmaningar och hot såväl i fred som vid höjd beredskap är viktig och påverkas av hur motståndskraftigt samhällsviktiga funktioner är.
- Förmågan att agera på underrättelser är en viktig del i utvecklingen av totalförsvaret, även avseende förmågan att hantera hybridhot. Den bredare hotbilden mot Sverige medför behov av att stärka samverkan mellan säkerhets- och underrättelsetjänsterna för att säkerställa en god gemensam lägesuppfattning över hela hotskalan.

Mål för Försvarsmaktens operativa förmåga⁴

Inom ramen för Försvarsmaktens uppgifter har regeringen fastställt nedanstående mål för Försvarsmaktens operativa förmåga.⁵ Ambitioner för och kvantifiering av målen för Försvarsmaktens operativa förmåga framgår i bilaga 2. Regeringen anger att:

Försvarsmakten ska successivt under perioden 2021–2025 respektive 2026–2030, öka sin förmåga att, i händelse av krig:

- omedelbart möta ett väpnat angrepp mot Sverige och göra det nödvändigt för en angripare att ta till vapenmakt för att nyttja svenskt territorium,
- fördröja fientlig etablering av operativ kontroll på svenskt territorium. Om styrkeförhållandena medger ska fientlig etablering på svenskt territorium hindras,
- bestrida fientlig operativ kontroll om angriparen har etablerat sig på svenskt territorium,
- uthålligt fortsätta striden, om styrkeförhållandena inte medger att angriparens operativa kontroll kan bestridas,
- utan förberedelse och under pågående angrepp mobilisera krigsorganisationen,
- skydda egen prioriterad verksamhet och infrastruktur,
- ge och ta emot militärt stöd till och från andra stater och organisationer och tillsammans kunna genomföra operationer,
- lämna underlag för regeringens beslut och hålla regeringen informerad om händelseutvecklingen.

Försvarsmakten ska därutöver i händelse av krig med befintlig förmåga och resurser kunna förstärka skyddet av kritiska samhällsfunktioner.

Försvarsmakten ska successivt under perioden 2021–2025 respektive 2026–2030, öka sin förmåga att, i fredstid:

- upptäcka och identifiera hot mot Sverige och svenska intressen bland annat syftande till att lämna underlag för beslut om beredskapshöjning.
- följa omvärldsutvecklingen för att stödja totalförsvarsplanering, försvarsplanering och förmågeutveckling,

⁴ Inriktning för Försvarsmakten 2021–2025, regeringsbeslut 2020-12-17 (Fö nr 30).

⁵ Försvarsmakten benämner dessa militärstrategiska ramvillkor (MSRV). Begreppet ramvillkor och dess användning utvecklas i avsnitt 3.3.

- kunna lösa krigsuppgifter med hela krigsorganisationen inom en vecka efter beslut om höjd beredskap och allmän mobilisering. Inom ramen för detta ska:
  - del av krigsorganisationen kunna börja lösa krigsuppgifter omedelbart,
  - huvuddelen av krigsorganisationen kunna börja lösa krigsuppgifter inom några dagar, samt
  - hemvärnet kunna lösa krigsuppgifter med huvuddelen av förbanden inom ett dygn samt med mindre delar inom några timmar,
- skydda egen verksamhet och infrastruktur,
- ge och ta emot militärt stöd till och från andra stater och organisationer.

Försvarsmakten ska i fredstid ha förmåga att:

- övervaka svenskt territorium och hävda Sveriges territoriella integritet,
- värna Sveriges suveräna rättigheter och nationella intressen i Sverige och utanför svenskt territorium i enlighet med internationell rätt,
- med befintliga resurser och efter särskilda beslut kunna genomföra internationella militära insatser, samt inom ramen för dessa kunna genomföra räddnings-, evakuerings-, fritagnings- och förstärkningsoperationer,
- med befintliga resurser förstärka skyddet av prioriterade kritiska samhällsfunktioner,
- med befintliga resurser kunna lämna stöd till civil verksamhet.

Försvarsmakten ska i fredstid, vid behov och efter regeringens beslut, ytterligare kunna öka förmågan för att:

- övervaka svenskt territorium och hävda Sveriges territoriella integritet,
- värna Sveriges suveräna rättigheter och nationella intressen i Sverige och utanför svenskt territorium i enlighet med internationell rätt,
- skydda egen verksamhet och infrastruktur,
- med befintliga resurser skydda prioriterade kritiska samhällsfunktioner.

2.2. Planeringsförutsättningar för totalförsvaret

Regeringen har beslutat att Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, i samverkan med bevakningsansvariga myndigheter, ska främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret för 2021-2025.

Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska fortsatt stödja och verka för att bevakningsansvariga myndigheter samt regioner och kommuner stärker sin förmåga att hantera höjd beredskap och då ytterst krig.

Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har centrala uppgifter för att åstadkomma den sammanhängande totalförsvarsplaneringen.

Regeringen anger även planeringsförutsättningar för detta. I dessa planeringsförutsättningar framgår bl.a. att:⁶

- Totalförsvaret ska utformas och dimensioneras för att kunna möta ett väpnat angrepp mot Sverige, inbegripet krigshandlingar på svenskt territorium.
- Det civila försvaret och det militära försvaret behöver utvecklas samordnat och det bör finnas en sammanhängande planering för totalförsvaret.
- I händelse av krigsfara eller krig kommer totalförsvarets ansträngningar inledningsvis att kraftsamlas till det militära försvaret, samtidigt som de viktigaste samhällsfunktionerna behöver säkerställas och civilbefolkningen skyddas.
- Försvarsmaktens försvarsplanering är en viktig utgångspunkt för den sammanhängande totalförsvarsplaneringen på central, regional och lokal nivå och är därmed viktig även för planeringen för det civila försvaret.
- Därutöver behövs en ökad förmåga och planering för att kunna hantera hybridhot som skapas av främmande makt och som är aktuella i alla konfliktnivåer. Förmågan att kunna agera samlat för att möta utmaningar och hot såväl i fred som i krig är viktigt.

⁶ Inriktning för en sammanhängande planering för totalförsvaret, regeringsbeslut 2020-12-17 (Fö nr 29). Utdrag av planeringsförutsättningar med direkt påverkan på Försvarsmakten.

3. ÖB Inriktning

Kapitlet inleds med Försvarsmaktens verksamhetsidé, vision, värdegrund, och uppförandekod. Denna inledning är tidlös och inte direkt knutet till gällande försvarsbeslut. Därefter följer ÖB Beslut i Stort (ÖB BIS), samt bärande idé för genomförande av försvarsbeslutet och perioden till 2030.

3.1. Verksamhetsidé, vision, värdegrund och uppförandekod

Försvarsmaktens verksamhetsidé; *Vi försvarar Sverige och landets intressen, vår frihet och rätt att leva som vi själva väljer.*

I Sverige utgår all offentlig makt ifrån folket och målet för det gemensamma säkerhetsarbetet är att värna befolkningens liv och hälsa. I det svenska samhället värderas fred, frihet, mänskliga rättigheter, trygghet och likabehandling. Som försvarsmakt har vi till uppgift att försvara den svenska demokratin baserad på dessa värden och vi måste själva agera enligt de värden som det är vår uppgift att försvara. Sverige är ett öppet och inkluderande samhälle och vårt välstånd bygger på omfattande utbyte med andra länder. Sverige är en aktiv och ansvarstagande part i det globala samfundet och våra intressen sträcker sig utanför de egna gränserna. Vår verksamhetsidé beskriver vad vi är till för, vårt ansvar och det yttersta syftet med vår verksamhet och vårt berättigande.

Försvarsmaktens vision; *Ett starkare försvar – möter varje hot, klarar varje utmaning.*

Visionen sammanfattar det långsiktiga tillstånd som all verksamhet ska bidra till. Försvarsmakten ska utvecklas och tillväxa som en följd av den omvärldsutveckling som sker och de ökade resurserna vi får under perioden. Vi ska kunna möta hot över hela konfliktskalan och kunna anpassa förmågor efter omvärldsutvecklingen. Detta med ett förhållningssätt och en attityd i hur vi hanterar interna och externa utmaningar, möjligheter och tilldelade uppgifter. Vår vision beskriver vad vi vill uppnå och vara, som kräver en helhet och starkt lag, där all ingående delar verkar och går i samma riktning.

Försvarsmaktens värdegrund; utgår från våra demokratiska principer och slår vakt om alla människors lika värde och om mänskliga rättigheter. På samma sätt som vi utbildar, tränar, övar och utövar praktisk färdighet, utövas också den militära etiken och moraliska medvetenheten. Vårt uppdrag ger oss rätten och skyldigheten att använda militära maktmedel i den väpnade striden, med förlust av eget och andras liv som yttersta konsekvens. Värdegrunden är därmed en viljeförklaring och ett medel för Försvarsmaktens medarbetare att fatta rätt beslut även i svåra situationer. Den ligger även till grund för de etiska riktlinjer, normer och uppförandekoder som gäller för alla medarbetare. Alla bidrar därför till att vi löser uppdraget samtidigt som vi vårdar det förtroende vi fått av uppdragsgivaren och av svenska folket. Värdegrunden utgår från värdeorden *Öppenhet, Resultat* och *Ansvar* (ÖRA) och är något som varje medarbetare ska leva efter i såväl som utanför tjänsten.

Försvarsmaktens uppförandekod; är en vägledning till hur vi i Försvarsmakten uppträder. Den syftar till att gagna vår verksamhet, bidra positivt till gruppens förmåga samtidigt som den ska fungera som stöd för individen.

Det är omöjligt att förbereda eller reglera varje situation. Därför kommer alltid ditt eget omdöme vara avgörande för ditt agerande utifrån värdegrunden, uppförandekoden och yrkesexpertisen. Försvarsmaktens värdegrund och uppförandekod gäller all personal samt de som enligt Arbetsmiljölagen är att likställas med arbetstagare under Försvarsmaktens ledning.

Jag vårdar det förtroende min befattning innebär

Jag förstår vad som förväntas av mig, och jag utnyttjar inte min ställning eller låter mig utnyttjas av andra. Jag ser till att förtroendet för mig i rollen som företrädare för Försvarsmakten samt hur jag löser mina uppgifter är stort, och jag är medveten om att mina relationer, i eller utanför tjänsten, kan riskera att påverka det.

Jag visar respekt mot alla i min omgivning

Som representant för Försvarsmakten lever jag de värden vi försvarar: rättvisa, jämlikhet, jämställdhet och alla människors lika värde. Detta ska återspeglas i mitt uppträdande och vår verksamhet. Jag kan därmed agera respektfullt i olika kulturella och sociala situationer. Jag agerar när någon i min omgivning bryter mot uppförandekoden.

Jag bidrar positivt till gruppens förmåga och resultat

Jag bidrar aktivt till att gruppen löser sina uppgifter. Jag delar med mig av mina egna, och tar själv av del av andras erfarenheter och kunskaper. Jag visar personlig omtanke och stödjer mina kollegor samt bidrar till att skapa trygghet och förtroende i gruppen genom att vara öppen och ärlig.

Jag tar ansvar för mina handlingar

Jag känner till de lagar och regler som gäller för min verksamhet och är utbildad, övad och tränad inför uppgiften. Därmed kan jag ta ansvar för mina handlingar, samt bättre se konsekvenserna av mina beslut och handlingar vilket ökar mina förutsättningar att i varje situation uppnå eftersträvat resultat.

Jag har ett ansvar för min egen fysiska och psykiska hälsa

Genom att ta ansvar för mitt välbefinnande, fysiskt som mentalt, förbättrar jag gruppens förutsättningar att lösa sina uppgifter. Jag värnar även om mina kollegors hälsa och talar om när jag upptäcker att mitt eller någon annans hälsotillstånd kan ha en negativ inverkan på vårt arbete.

Jag agerar när någon i min omgivning bryter mot uppförandekoden

3.2. ÖBs beslut i stort för 2021-2030

Försvarsmakten ska verka krigsavhållande genom att med ett aktivt försvar ständigt upprätthålla förmåga att hantera hot i alla konfliktnivåer med syfte att hävda vår territoriella integritet, värna våra suveräna rättigheter och ytterst försvara Sverige. I vår organisation ska alla behandlas likvärdigt och bemötas professionellt. Genom vår professionalitet, trovärdighet och folkförankring stärker vi landets försvarsvilja och bidrar till ett robust totalförsvar.

Försvarsmakten ska samtidigt tillväxa med fokus på att öka den samlade förmågan att förebygga, möta och bestrida ett väpnat angrepp i enlighet med fastställda målsättningar för 2025 och 2030. Vi ska höja vår förmåga att genomföra gemensamma och uthålliga militära operationer såväl enskilt som i samverkan med övriga totalförsvaret och tillsammans med tredje part.

Inledningsvis (2021 - 2025) ska Försvarsmakten öka den operativa förmågan med fokus på tillgänglighet och uthållighet samt att skapa förutsättningar för fortsatt tillväxt. Balansen mellan verkansförband och stödfunktionerna ledning och logistik ska förbättras. Förmågorna för lägesuppfattning och förvarning ska möjliggöra aktivering och mobilisering i rätt tid. Cyberförsvar och Försvarsmaktens kommunikation ska vidareutvecklas för att möta dagens och morgondagens hotbild. För att lyckas med vår uppgift ska vi ta initiativ för att undanröja hinder för tillväxt, förebygga och hantera ovälkomna beteenden samt vidareutveckla ledarskap och uppdragstaktik.

En aktiv och flexibel personalförsörjning som prioriterar en successiv ökning av grundutbildningsvolymerna samt utbildning och tillgång på officerare ska möjliggöra Försvarsmaktens tillväxt. Etablering av nya organisationsenheter och anskaffning av dimensionerande materielsystem ska påbörjas. Försvarsmaktens utvecklingsorganisation ska vidareutvecklas.

Försvarsmakten ska fördjupa förmågan att genomföra gemensamma operationer med Finland och samordnade operationer med Danmark, Norge, Storbritannien, USA och Nato.

Därefter (2026 - 2030) ska Försvarsmakten ytterligare öka den operativa förmågan både vad avser uthållighet och förmåga att möta angrepp i flera riktningar.

Med utveckling av divisionsledningsförmåga, divisionsförband och brigader ska armén kraftsamlat kunna genomföra strid i divisions ram. Genom materiell förnyelse och ökad förmåga till spridning, med därtill kopplad logistik, ska marinens och flygvapnets förmåga öka både vad avser uthållighet och ambitionsnivå. Försvarsmaktens förmåga till långräckviddig bekämpning utvecklas. Förmågan till territoriell verksamhet ska förstärkas genom materiell förnyelse i Hemvärnet. Etablering av nya verksamhetsställen fullföljs.

För tiden bortom 2030 ska Försvarsmakten planera för att vidmakthålla den uppnådda operativa förmågan genom att successivt ersätta dimensionerande förmågor, med beaktande av ny teknik och framtida behov. Därutöver ska Försvarsmakten skapa handlingsfrihet för en fortsatt tillväxt av den samlade operativa förmågan.

3.3. Bärande idé för genomförande av försvarsbeslutet

I detta avsnitt beskrivs den bärande idén för hur försvarsbeslutet ska verkställas. Den bärande idén utgår från regeringens uppdrag till Försvarsmakten och den militärstrategiska omvärldsbilden och från ÖB BIS.

3.3.1. Förhållningssätt

Ökad och trovärdig militär förmåga ska uppnås och det svenska totalförsvarets förmåga ska stärkas och utvecklas. Den operativa förmågan ska ökas för att kunna verka avhållande emot och möta hot och angrepp i alla former. Dimensionerande för våra krigsförband ska vara att möta ett väpnat angrepp. Försvarsmakten ska på egen hand och tillsammans med andra utveckla, upprätthålla och uppvisa en trovärdig och tillgänglig militär förmåga. Ökad och trovärdig militär förmåga stöds av tillgång till rätt antal individer med rätt kompetens, vilket är en förutsättning för operativ förmåga. Genom att skapa en tillitsfull miljö påverkar vi arbetsprestation, arbetstillfredsställelse, organisatoriskt engagemang, säkerhetskultur, kompetensförsörjning och resultat. Försvarsmaktens personal ska verka i en lärande och jämlik organisation där alla kan utvecklas och bidra till Försvarsmaktens operativa förmåga med sin fulla potential.

Relevans och förtroende externt är centralt för att verka avhållande mot angrepp på Sverige och Sveriges integritet. Tillsammans med övriga aktörer inom totalförsvaret och våra internationella partner ska Försvarsmakten bidra till hög tröskeleffekt. Försvarsmakten ska inom ramen för befintliga resurser lämna stöd för att öka samhällets motståndskraft och uthållighet samt rädda liv och höja Sveriges tröskelförmåga. Försvarsmakten ska inge stort förtroende hos medborgare, uppdragsgivare och samarbetspartners. Ett starkt lag med förmågan att inkludera människor, oavsett vilka de är eller om deras engagemang är genom plikt eller frivilligt ökar Försvarsmaktens legitimitet, relevans och skapar förtroende externt.

Stolthet och förtroende internt är av avgörande betydelse för att kunna lösa de svåraste uppgifterna, behålla Försvarsmaktens personal och rekrytera nya medarbetare. Försvarsmaktens personal är vår viktigaste resurs och är avgörande för myndighetens operativa förmåga. Personalen ska se sig själv som en del av den militära förmågan och ta initiativ, vara ansvarstagande, stolta och ha förtroende för Försvarsmakten och den gemensamma förmågan att fullgöra uppgifterna. Vi ska vara föredömliga i vårt arbete att förebygga och omhänderta ovälkommet beteende vilket våra chefer säkerställer genom ett gott ledarskap.

Försvarsmakten ska vara en relevant aktör och kunna sättas in över hela konfliktskalan för att höja samhällets uthållighet och tröskel mot angrepp i alla dessa former.

3.3.2. Försvaret av Sverige

Försvarsmaktens huvuduppgift är att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp.⁷ Försvarsmakten såväl som dess krigsförband ska i första hand utformas för denna uppgift. Försvarsmaktens förmåga till förvarning samt aktivering, spridning och mobilisering är centralt för att komma till verkan.

Försvarsmakten ska även ha förmåga att hantera övriga uppgifter i normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp, såsom att hävda Sveriges territoriella integritet eller genomföra internationella krishanterande insatser.⁸ Dessa uppgifter medför kompletterande krav på Försvarsmakten. Försvarsmakten ska därutöver kunna bistå samhället.

Ett väpnat angrepp mot Sverige kan komma att inledas med en förbekämpning av basområden, ledningsnoder och annan kritisk civil och militär infrastruktur. Angriparens förbekämpning kan genomföras med bland annat kryssningsrobotar och ballistiska robotar. Den ökade förekomsten av precisionsvapen med lång räckvidd, måste beaktas i utvecklingen av Försvarsmakten, robustheten och redundansen ska därför öka.

En motståndare kan även nyttja cyberoperationer, påverkansoperationer, underrättelseverksamhet, sabotage och andra militära maktmedel som komponenter inom icke-linjär krigföring. Sådan verksamhet genomförs till del mot Sverige redan i normalläget. Försvarsmakten ska, inom sitt ansvarsområde, bidra till Sveriges förmåga att möta dessa hot. Icke-linjär krigföring ställer bland annat krav på ökad samordning inom myndigheten samt med andra myndigheter och aktörer. För att möta icke-linjär krigföring har underrättelse- och säkerhetstjänst, cyberförsvar och militärstrategisk kommunikation en central roll.

Försvarsmakten verkar i en föränderlig omvärld och ska kunna möta såväl dagens kända hot som morgondagens hotbild och ännu okända utmaningar och möjligheter.

Tillgänglighet

Det säkerhetspolitiska läget medför att Försvarsmaktens tillgänglighet och operativa förmåga ska öka under 2020-talet.⁹ Mot bakgrund av att angrepp kan ske överraskande och att uppgifter löses redan i normalläge är ökad tillgänglighet för operativ verksamhet centralt för den operativa förmågan.

Tillgänglighet ska över tiden säkerställas och tillväxt ska ske på ett sådant sätt att förmågesvackor undviks. Detta innebär generellt att krigsorganisationens förmåga

⁷ Jämför Försvarsmaktens instruktion, Förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten.

⁸ Ibid.

⁹ Jämför Inriktning för Försvarsmakten 2021–2025, regeringsbeslut 2020-12-17 (Fö nr 30).

och tillgänglighet minst vidmakthålls, parallellt med att nya krigsförbands förmåga ökas efterhand.

Strid med system i samverkan

Försvarsmakten ska öka sin förmåga till strid i samverkan i syfte att uppnå högre sammanlagd effekt genom att resurser från olika förband och system samverkar och stödjer varandra i striden. Detta ska ske såväl inom Försvarsmakten och totalförsvaret som tillsammans med partners. Strid i samverkan ställer höga krav på interoperabilitet och informationsutbyte.

Uthållighet

Försvarsmakten ska planera för att, tillsammans med totalförsvaret, under minst tre månader kunna hantera en säkerhetspolitisk kris i Europa och Sveriges närområde som innebär allvarliga störningar i samhällets funktionalitet samt krig under en del av denna tid. Under del av tiden och inom de tre månaderna ska det planeras för att Sverige är i krig och krigshandlingar pågår på svenskt territorium med perioder av högintensiva strider och perioder med lägre stridsintensitet. Planeringen ska vidare utgå från att det råder höjd beredskap.¹⁰ Försvarsmaktens försörjningstrygghet, dvs att kunna verka under minst tre månader, är härvid central.

Militär effekt och uthållighet är beroende av balans mellan verkans- och stödfunktioner. Tillväxt inom stödfunktioner är prioriterad och ska efterhand minska den obalans som för närvarande råder.

Totalförsvaret

Totalförsvaret ska vara krigsavhållande genom att det avhåller från försök att anfalla, kontrollera eller på annat sätt utnyttja vårt land. Genom ömsesidigt stöd och samverkan mellan militära och civila verksamheter uppnås största möjliga försvarsförmåga.

Planeringen för väpnat angrepp ska utgå från att det råder höjd beredskap (skärpt eller högsta beredskap). Planeringen ska vidare utgå från att efterfrågat och kravsatt stöd kommer att ges från övriga totalförsvaret.

Försvarsmakten ska därför bidra till en utvecklad totalförsvarsplanering samt till andra förberedelser inom totalförsvaret.

Internationellt samarbete för operativ verksamhet

Internationella försvarssamarbeten bidrar till att höja det nationella försvarets förmåga och tjäna ett viktigt säkerhetspolitiskt syfte. Dessa samarbeten utgör en integrerad del av den solidariska säkerhetspolitiken, som förutsätter att Försvarsmakten och andra myndigheter kan verka tillsammans med andra. Samarbeten med olika stater och organisationer kring, eller med engagemang i, närområdet är av särskilt stor betydelse eftersom de bidrar till stabiliteten.

¹⁰ Jämför Inriktning för Försvarsmakten 2021–2025, regeringsbeslut 2020-12-17 (Fö nr 30).

Inom ramen för den svenska säkerhetspolitiken ska bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten fortsätta fördjupas. Här intar försvarssamarbetet med Finland en särställning.

Sverige ska kunna försvaras uthålligt samtidigt som mottagande av stöd från andra stater och organisationer ger effekt efterhand. Det militära försvaret ska därför kunna bedrivas enskilt och tillsammans med andra. För att minska den tid det tar att kunna ge och ta emot stöd inför eller vid ett krig i vårt närområde krävs planering och förberedelser.

Försvarsmakten ska därför planera, öva och förbereda för att kunna ge och ta emot stöd från andra stater och organisationer. Försvarsmakten ska vidare genomföra gemensam operationsplanering med Finland och samordnad operationsplanering med Danmark, Norge, Storbritannien, USA och Nato. Samarbetet med Finland omfattar även planering och förberedelser för hävdandet av respektive lands territoriella integritet.

3.3.3. Tillväxt – Försvarsmaktens operativa förmåga ska öka

Regeringen har beslutat att Försvarsmakten ska tillväxa under perioden 2021-2030.¹¹ Tillväxten omfattar både en utökad krigsförbandvolym och ökad förmåga i befintlig organisation. Tillväxten medför även att förbandsproduktionskapaciteten ska öka genom att nya grundorganisationsenheter etableras och att flera befintliga grundorganisationsenheter får förändrad eller utökad roll. Med hänsyn till de förhållandevis långa ledtiderna för anskaffning av materiel och infrastruktur samt för personalförsörjning kommer tillväxten i krigsorganisationen att pågå under hela 2020-talet.

Tillväxten kommer att innebära påfrestningar på produktionsverksamheten. Stora krav kommer att ställas på såväl organisation som personal som ska genomföra tillväxten, och ambitionen måste anpassas för hela tidsperioden. En god arbetsmiljö och säker verksamhet ska upprätthållas över tid.

Inriktning för utveckling av krigsförband med övergripande styrketillväxtplan redovisas i underbilaga 1.1.

Personalförsörjning

Planerad tillväxt ställer nya och förändrade krav på förmåga och därmed även olika kompetensers tillgänglighet och uthållighet. Personalförsörjningen och Human resources (HR) i Försvarsmakten¹² ska utvecklas för att bättre kunna möta behoven av kompetens, tillgänglighet och uthållighet och ska fungera över hela konfliktskalan.

En grundförutsättning för uppbyggnad, tillväxt och ledning av krigsförbanden är Försvarsmaktens tillgång på yrkes- och reservofficerare (OF och SO) samt GSS.

¹¹ Jämför Inriktning för Försvarsmakten 2021–2025, regeringsbeslut 2020-12-17 (Fö nr 30).

¹² HR i Försvarsmakten utgörs av HR-funktion, HR-förvaltning och HR-organisation.

Värnpliktssystemet är centralt för att kunna utbilda hela förbandsdelar, bemanna krigsorganisationen och som rekryteringsbas för anställd militär personal och hemvärnssoldater. Därtill är Försvarsmakten beroende av en stor andel civila arbetstagare. Verksamheten ska utvecklas så att dessa funktionaliteter optimeras.

Internationellt samarbete för förmågeskapande verksamhet

Internationella förmågeskapande försvarssamarbeten bidrar till att höja det nationella försvarets förmåga och tjänar ett viktigt säkerhetspolitiskt syfte.

Förmågeskapande samarbeten syftar till att kostnadseffektivt utveckla Försvarsmaktens förmåga. Centrala delar är materielutveckling och övningsverksamhet. Dessa samarbeten ska vidare bidra till att utveckla interoperabilitet och därmed förmåga att verka tillsammans med partners. Samarbeten ska ske tillsammans med såväl organisationer såsom EU och Nato och enskilda länder såsom Finland, Storbritannien och USA.

3.3.4. Verksamhetsstyrning

Balans mellan mål och resurser

Regeringen har i inriktningsbeslutet fastställt *mål för Försvarsmaktens operativa förmåga*. Denna styrning skiljer sig från tidigare inriktningsbeslut i två väsentliga avseenden.¹³

1. Regeringen har reducerat graden av detaljstyrning och istället introducerat en målstyrning där man tydliggör vilken operativ förmåga Försvarsmakten ska uppnå till 2030 med delmål för 2025. Detta skapar bättre handlingsfrihet för Försvarsmakten att åstadkomma bästa möjliga operativa förmåga givet tillgängliga resurser.
2. Dessa mål är utformade med utgångspunkt i vad som bedöms möjligt att uppnå med de resurser och förutsättningar som följer av FB20.

FMSI omvandlar regeringens mål till kravställningar på olika nivåer i Försvarsmakten och eftersom regeringens styrningar är utformade för att vara i balans med resurstilldelningen blir också kravställningarna i FMSI i balans med tillgängliga resurser. Därmed ska det inte vara någon skillnad mellan kravställningar och realiserbar förmåga. Skillnad mellan denna kravställning i balans med resurstilldelningen och de behov Försvarsmakten bedömt som de reella behoven av framtida förmåga redovisas till regeringen i form av operativ risk.

Uppföljning med fokus på måluppfyllnad och krigsorganisationens utveckling

Regeringen ställer krav på uppföljning med fokus på den styrning som givits i inriktningsbeslutet vilket innebär uppföljning av;

- utvecklingen mot målen för Försvarsmaktens operativa förmåga, samt
- utvecklingen mot den fastställda krigsorganisationen.

¹³ I enlighet med statskontoret rapport "När planering möter verkligheten", 2018:27.

Båda dessa uppföljningar ska redovisas genom en tillbakablickande redogörelse i den årliga årsredovisningen som beskriver hur långt Försvarsmakten har kommit, och genom en framåtblickande redovisning i det årliga budgetunderlaget som beskriver i vilken utsträckning Försvarsmakten kommer att nå målen till 2025 och 2030.

Den tillbakablickande uppföljningen sker genom en årlig krigsorganisationsvärdering (KROV) för att bedöma krigsorganisationens förmåga vid innevarande års slut. Värderingen innefattar också en redovisning av kvarvarande brister i förhållande till ramvillkoren. Dessa brister kommer i allt väsentligt att åtgärdas efter hand som den lagda verksamhetsplanen fullföljs och ska normalt inte föranleda förändringar i planen.

Uppföljningen kompletteras med en årlig krigsorganisationsprognos (KROP) som prognostiserar vilken förmåga som kommer att uppnås till 2025 och 2030 och vilken status krigsorganisationen kommer att ha 2025 och 2030 om aktuell planering fullföljs. Detta görs för att klarlägga om det uppstått risker för att den liggande planen riskerar att leda till en bristande måluppfyllnad 2025 och 2030 respektive brister i leveransen av krigsorganisationen. KROP kompletteras med resultat ur försvarsplaneringens operativa behov och inriktning som inkluderar förändringar i hotbilden, teknikutvecklingen och övriga slutsatser från försvarsplaneringen, inklusive erfarenheter från operationer och övningar.

I de fall KROP identifierar avvikelser från möjligheten att uppnå målen och eller försvarsplaneringen identifierar kritiska utmaningar i upprätthållande av den befintliga försvarsförmågan ska kostnadsneutrala förändringsförslag identifieras, värderas och därefter prioriteras för att utgöra inriktningar till försvarsmaktsplaneringens årliga avvägning. Om ramvillkoren för 2025 och 2030 och eller den fastlagda krigsorganisationen ändå inte kan uppnås ska dessa avvikelser tydliggöras för att kunna kommuniceras med uppdragsgivaren, vilket primärt sker inom ramen för det årliga budgetunderlaget.

Försvarsmaktens uppföljning ska även samordnas med uppföljningen av totalförsvaret.

Tydliggjord operativ risk

Uppdragsgivaren ansvarar, utifrån sin tolkning av den säkerhetspolitiska situationen, för att Sveriges försvar har de förutsättningar som krävs för att nå erforderlig operativ förmåga. Försvarsmakten behöver därför analysera och för uppdragsgivaren beskriva skillnad mellan det bedömda behovet, vilket beskrivs i perspektivstudien, och den förmåga som kan uppnås med tillgängliga resurser. Detta benämns som operativ risk.¹⁴

Den operativa risken kan också vara en följd av omvärldsutvecklingen sker på annat sätt än förväntat och detta medför radikalt ändrade förutsättningar för

¹⁴ Den operativa risken redovisas för uppdragsgivaren i det årliga budgetunderlaget.

Försvarsmakten. Det ingår i myndighetens ordinarie verksamhet att uppmärksamma sådana förändringar och om de inträffar redovisa detta för uppdragsgivaren.

Översyn av processer och metoder

Den beslutade tillväxten kommer att innebära delvis ändrade förutsättningar för Försvarsmaktens processer och metoder. Förmågeskapande verksamhet kommer att behöva genomföras i större utsträckning och i högre takt än vad som skett de senaste decennierna. Försvarsmakten ska därför kontinuerligt se över processer och metoder i syfte att skapa förutsättningar för att den som har att genomföra en uppgift också har resurser och befogenheter att göra det. Vidare ska ledningskulturen uppmuntra till att ta initiativ och åstadkomma resultat. Detta gäller särskilt avseende personal-, materiel- och infrastruktur försörjning.

Under tillväxten kommer friktioner att uppstå och överraskningar att ske i det praktiska genomförandet. Den ökade decentraliseringen och delegeringen som är nödvändig för att skapa tempo i förmågeuppbyggnaden ska göras med medvetenhet om att den också skapar risker.

Försvarsmaktens styrning

I FMSI fastställs vilken operativ förmåga Försvarsmakten ska ha 2025 och 2030 samt vilka situationer Försvarsmakten ska planera och dimensionera verksamheten mot. För spårbarhet mellan målen i inriktningsbeslutet och Försvarsmaktens interna kravställning används spårbarhetsmodellen (se avsnitt 3.3.4.2). Tilldelade mål för Försvarsmaktens operativa förmåga benämns militärstrategiska ramvillkor (MSRV) i Försvarsmaktens kravställning. Ramvillkor är formulerade krav på förmåga vid en viss tidpunkt och skrivs för en angiven nivå, nivåerna är militärstrategisk, operativ respektive taktisk nivå.

Försvarsmaktens styrning ska präglas av en verksamhetslogik¹⁵ som tydliggör hur de fastlagda ramvillkoren ska uppnås genom den inplanerade verksamheten. Interna styrdokument ska därför så långt möjligt tydliggöra sambandet mellan verksamhet som ska genomföras, vilka resurser som ska användas samt vilket resultat som ska uppnås för att uppfylla ramvillkoren. Detta gäller även för verksamhet där Försvarsmakten är beroende av externa aktörer, såsom Försvarets materielverk, Totalförsvarets plikt- och prövningsverk, Fortifikationsverket m.fl.

Målen för den operativa förmågan ska vara i fokus för ekonomiska avvägningar och bidra till att åstadkomma en mer sammanhållen styrning där målen för den operativa förmågan utgör den primära utgångspunkten för inriktning och uppföljning av materielförsörjning, infrastrukturinvesteringar samt utbildnings- och övningsverksamhet. Fokus är att åtgärda avgörande brister som råder mellan nuvarande förmåga (enligt KROV) och fastlagda kravställningar. Beredning av frågor eller ärenden inför beslut ska ske med samtliga berörda enheter, till exempel

¹⁵ Se Vägledning Verksamhetslogik, ESV 2016:31, 2016-03-22.

inför beslut av chefer i grundorganisationen (GRO) som berör chefer i krigsorganisationen (KRO) och vice versa.

Metoderna för ledning (planering, avvägning, genomförande och uppföljning) och styrning ska utvecklas vidare med syfte att styra mot operativa målsättningar och att ge underställda chefer ökad handlingsfrihet.¹⁶

I utvecklingen av Försvarsmaktens centrala och regionala ledning ska Försvarsmakten sträva efter enkelhet, tydlighet och flexibilitet i metoder och organisation, i syfte att stödja ökad användning av uppdragstaktik och ansvarskultur tillsammans med en förvaltningskultur med resultatfokus. Det ska finnas en hög grad av överensstämmelse mellan metoder och organisation i normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp. Den interna uppdragsmodellen (del av metoderna) ska utvecklas som en del av realiseringen av försvarsbeslut 2020.

Utvecklade metoder och styrformer ska vara implementerade senast under första halvåret 2024 för att kunna nyttjas fullt ut i implementeringen av försvarsbeslutet 2025.¹⁷

Verksamhetsledningssystemet

Försvarsmakten ska utveckla verksamhetslogiken¹⁸ på alla nivåer inom verksamhetsledningssystemet och i enlighet med de krav som ställs på myndigheten för att ge mesta möjliga operativa effekt på kort och lång sikt.

Verksamhetsledningssystemet omfattar den information, de metoder, processer och organisatoriska principer som behövs för att samordna Försvarsmaktens organisationsutveckling med processerna för förmågeutveckling, förmågeskapande och förmågenyttjande. Detta sker löpande genom att följa upp och utvärdera metoder och organisationens funktionalitet. Baserat på systematiska utvärderingar utvecklas organisationen, metoderna eller kulturen kontinuerligt. Systematisk omvärldsanalys samt organisations- och metodutveckling över tiden ska ge underlag för att bedöma om större utvecklingssteg behöver tas.

Varje chef i organisationen ska ta ansvar för sin egen interna organisations- och metodutveckling. Det interna utvecklingsarbetet stöds av det övergripande verksamhetsledningssystemet, samt med metoder och kompetens i den utsträckning som behövs.

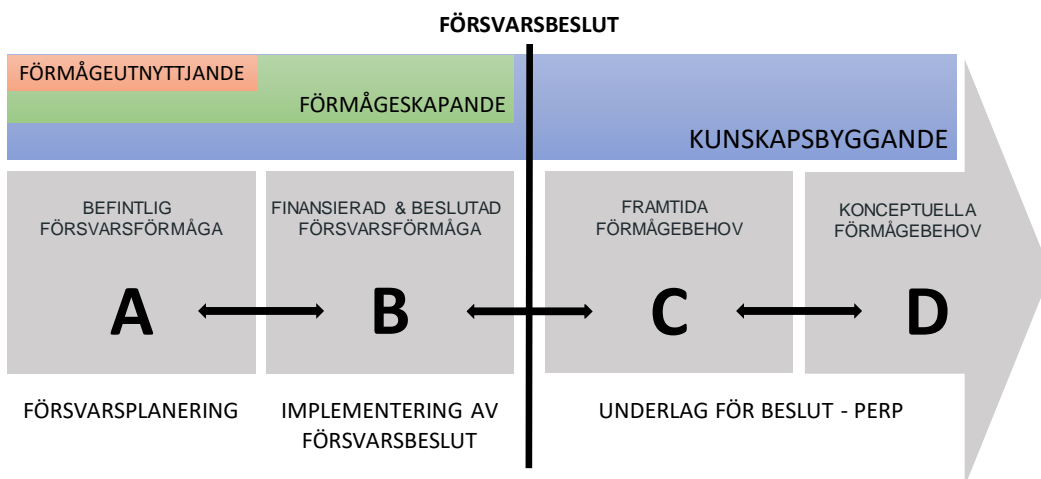
¹⁶ Målbild för Försvarsmaktens centrala och regionala ledning till 2025, FM2020-1299:5, bilaga 1

¹⁷ LEDS-direktiv – Beslut LU 19 förslag, FM2020-59:13, 2020-03-17.

¹⁸ Vägledning Verksamhetslogik, ESV 2016:31, 2016-03-22.

3.3.4.1 Planeringshorisonter

Försvarsmaktens verksamhet kan principiellt delas in i fyra tidsperspektiv som hanteras parallellt i Försvarsmaktens olika processer. Förutsättningarna skiljer sig åt mellan de olika tidsperspektiven på ett sätt som behöver beaktas i styrning och uppföljning av Försvarsmaktens verksamhet.

Figur 1. Försvarsmaktens verksamhet i olika tidsperspektiv.

- **Konceptuella förmågebehov** utgår från ett långsiktigt tidsperspektiv (bortom ca 20 år). Syftet med detta är att möjliggöra analys av framtida utmaningar och möjligheter så förutsättningslöst som möjligt utan att vara begränsad av rådande förhållanden. Arbetet ska så långt möjligt klarlägga de faktorer som påverkar Försvarsmaktens utvecklingsbehov, till exempel avseende omvärldsutveckling och teknikutveckling. Analyserna ska utmytna i konceptuella behov som möter de framtida utmaningarna. Arbetet redovisas i perspektivstudien.

Konceptuella förmågebehov ska även bidra till handlingsfrihet för fortsatt förstärkning/tillväxt av krigsorganisationen efter 2025. Försvarsmakten ska därför genomföra studier, konceptutveckling och försök avseende Försvarsmaktens fortsatta utveckling.

- **Framtida förmågebehov** omfattar tidsperspektivet som nästkommande försvarsbeslut kommer att styra (2026-2035). Syftet med detta arbete är att tydliggöra vilket utvecklingsbehov Försvarsmakten har i det kommande försvarsbeslutet för att kunna möta de framtida utmaningar och möjligheter som identifierats i de konceptuella förmågebehoven på en nivå som medför en rimlig risktagning. Arbetet bedrivs genom perspektivstudien med stöd av huvudstudierna och ska nyttogöra kunskaper från forskning och teknikutveckling samt omhändertata erfarenheter från verksamheten och krigsförbanden inklusive de behov som inte blivit tillgodosedda inom ramen för den finansierade och beslutade försvarsförmågan (se nedan). De framtida

förmågebehoven redovisas i perspektivstudien och utgör ÖB:s militära råd till politisk nivå som underlag för främst försvarsberedningens arbete.

Analyserna av de konceptuella och framtida förmågebehoven ska bidra till utformning av underlag hösten 2022 inför en kontrollstation 2023 som ska utgöra inledning på försvarsberedningens arbete inför försvarsbeslut år 2025.¹⁹

- **Finansierad och beslutad försvarsförmåga** omfattar den tidsperiod som styrs av gällande försvarsbeslut och styrs av de mål, riktlinjer och resurstilldelning som framgår av regeringens beslut (primärt genom inriktningsbeslut, förordning med instruktion för Försvarsmakten och regleringsbrev). De politiska besluten omvandlas till interna styrningar i Försvarsmakten i form av FMSI som klarlägger VAD som ska uppnås och Försvarsmaktens verksamhetsplan som klarlägger HUR verksamheten ska bedrivas för att nå målen i FMSI. Verksamheten planeras och följs upp inom ramen för försvarsmaktsplanering och uppföljning, med stöd av KROV och KROP. Det eventuella skillnad som råder mellan framtida förmågebehov och den finansierade och beslutade försvarsförmågan redovisas som operativ risk (se ovan).
- **Befintlig försvarsförmåga** omfattar nyttjandet av Försvarsmaktens resurser för operationer och beredskap och behöver därför ta sin utgångspunkt i hur Försvarsmakten löser sina uppgifter med de förmågor som är tillgängliga idag eller inom något år. Verksamheten bedrivs i allt väsentligt inom ramen för försvarsplaneringen och den aktuella förmågan följs upp genom KROV. Försvarsmaktens doktriner utgör en viktig utgångspunkt för Försvarsplaneringen.

3.3.4.2 Spårbarhetsmodellen

I Försvarsmaktens arbete med krigsförbandens utveckling och resultatstyrning används en sammanhängande spårbarhetsmodell för att tydliggöra krav på olika nivåer i form av ramvillkor och motsvarande återredovisning av resultat (se figur nedan). Modellen används för att ha spårbarhet i både angivande av ramvillkor och värdering av organisationen. I huvudsak fokuseras på målsättning och värdering mot år 2030, delmål finns dock avseende ramvillkor för år 2025.

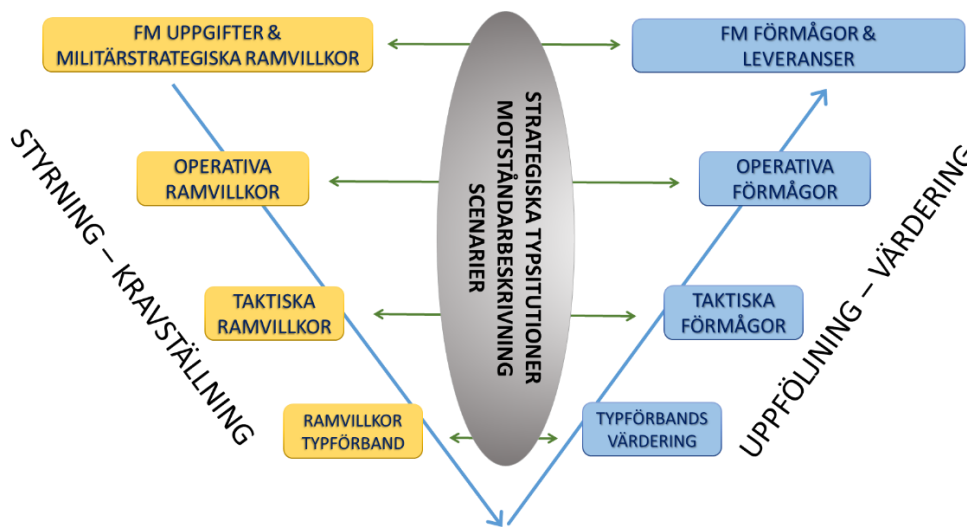
Begreppet ramvillkor ska förstås som krav på vilken förmåga som ska innehas vid en given tidpunkt.

I regeringens inriktningsbeslut för Försvarsmakten²⁰ anges mål för Försvarsmaktens operativa förmåga med slutmål 2030 och delmål för 2025, vilket i Försvarsmaktens spårbarhetsmodell är militärstrategiska ramvillkor. Utifrån ett antal typsituationer, och variationer av dessa, med en dimensionerande motståndare

¹⁹ Jmf Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Försvarsmakten, regeringsbeslut 2020-12-17 (Fö nr 33),

²⁰ Inriktning för Försvarsmakten 2021–2025, regeringsbeslut 2020-12-17 (Fö nr 30).

(se ubil. 2.1) görs en sammanvägd bedömning av vilka situationer och hot som Försvarsmakten ska kunna möta. Denna bedömning ligger till grund för de operativa och taktiska ramvillkor samt ramvillkor för typförband som Försvarsmakten använder för att utforma den organisation som i sin helhet ska uppnå de mål regeringen lagt fast.

Figur 2. Spårbarhetsmodellen

Militärstrategiska ramvillkor (MSRV) är krav på förmåga för militärstrategisk nivå vid en angiven tidpunkt.²¹

Operativa ramvillkor (ORV) är krav på förmåga för operativ nivå vid en angiven tidpunkt. ORV gäller för C LEDS, C INS, C PROD och C MUST.

Taktiska ramvillkor (TRV) är krav på förmåga för taktisk nivå vid en angiven tidpunkt. TRV anger vad försvarsgrenar samt stridskrafter ska klara av i en given situation.

Ramvillkor för typförband (RVT) är krav på förmåga för typförband vid en angiven tidpunkt och anger vad typförbandet ska klara av vid en given situation för att bidra till uppfyllandet av TRV. Skillnader kan finnas mellan förbandsindivider i deras utveckling och bidrag till RVT mot målen 2025 och 2030.²²

Krigsförbandsspecifikationer (KFS) är en ekonomiskt avvägd plan som styr krigsförbandens tillväxt bland annat omfattande organisation, personal, verksamhet och materiel. KFS är en viktig länk mellan kravställning och verksamhet då de anger hur krigsförband ska produceras och utvecklas för att nå RVT. Varje

²¹ I regeringens inriktningsbeslut benämns dessa mål för Försvarsmaktens operativa förmåga.

²² RVT ersätter tidigare krigsförbandsmålsättningar. Förbandsindivid = enskilt krigsförband. RVT innehåller, förutom krav på förmåga, motsvarande information som tidigare KFM.

krigsförband har en KFS medan RVT är gemensam för respektive typförband. KFS beskriver även skillnaderna som kan uppstå mellan RVT och det enskilda krigsförbandets status.

3.3.4.3 Ekonomistyrning

Ekonomistyrningen är ett verktyg för att tydliggöra kopplingen mellan tilldelade resurser och planeringen för att realisera försvarsbeslutet, och ska utvecklas i takt med förändrade externa krav samt interna behov. En viktig funktion inom ekonomistyrningen är att skapa en stabil och förutsägbar grund för planeringen och balansen mellan verksamhet och ekonomi, med denna stabilitet får Försvarsmakten bättre förutsättningar att hantera kostnadsförändringar.

Planeringen ska utgå från principen om utformning i enlighet med avdelad ekonomi.²³ Försvarsmakten ska lämna förslag till objektsramar för stridsflyg- och undervattensförmåga.²⁴

Under perioden ska ekonomistyrningen utvecklas mot bakgrund av en förändrad verksamhetsledning (se ovan). Försvarsmaktsplaneringen syftar till att säkerställa en samlad operativ effekt över tid inom en given ekonomisk ram. I det fall som en beslutad ambition inte kan innehållas i den ekonomiska ramen, t.ex. till följd av fördyringar, så ska i första hand anpassning, av t.ex. volym och kravspecifikationer, ske inom ramen för den specifika investeringen eller verksamheten. I det fall de operativa konsekvenserna av ett sådant vägval bedöms bli för allvarliga bör anpassning av ambitioner i andra hand ske inom ramen för den aktuella stridskraften och först i tredje hand prövas inom ramen för försvarsmaktsplaneringens årliga avvägning

Därutöver ska en fortsatt utveckling av den ekonomiska rapporteringen och resultatredovisningen ske, med särskild fokus på budgetunderlag och årsredovisning. Detta arbete kommer minst under de inledande två åren ske med stöd av Ekonomistyrningsverket.

3.3.4.4 Juridik

Försvarsmaktens verksamhet, såväl nuvarande som framtida, ska ske inom ramen för angivna politiska, ekonomiska och rättsliga förutsättningar. Myndigheter har ett ansvar att klargöra de rättsliga förutsättningarna för att fullgöra sina uppdrag och identifiera eventuella brister. Försvarsmakten har under försvarsbeslutsperioden 2016-2020 påtalat behovet av rättsliga förändringar inom ett flertal områden, i syfte att möjliggöra ökad operativ förmåga och tillväxt. Detta har bl.a. gällt tillståndprocessen enligt miljöbalken, skyddet för totalförsvarets riksintressen samt bättre rättsliga förutsättningar för att ta emot militärt stöd från partners. Försvarsmakten har även hemställt om bättre rättsliga förutsättningar för

²³ Jmf Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Försvarsmakten, regeringsbeslut 2020-12-17 (Fö nr 33), punkt 9.

²⁴ Ibid punkt 11.

myndigheten att agera i den så kallade gråzonen och om en översyn av beredskapslagstiftningen.

Arbetet inom det juridiska området ska även fortsättningsvis vara förutsättningsskapande. Försvarsmakten ska under perioden 2021-2030 fortsätta att uppmärksamma de rättsliga förändringar som behövs för att myndigheten ska kunna realisera de av regeringen fastställda målen för Försvarsmaktens operativa förmåga och tillväxt. Detta kan bli aktuellt exempelvis avseende det personalrättsliga regelverket.

Försvarsmakten ska vid behov även hemställa om bemyndigande att ingå sådana internationella överenskommelser som ger ökad operativ effekt. Vidare ska arbetet med den interna regelförenklingen i myndigheten fortsätta under perioden 2021-2030.

3.3.4.5 Strategiska typsituationer

En typsituation beskriver en situation och hot som Försvarsmakten ska kunna möta. En typsituation inkluderar en dimensionerande motståndare. Det finns strategiska, operativa och taktiska typsituationer.

Strategiska typsituationer används för inriktning av Försvarsmaktens förmågeutveckling, och som grund för försvarsplaneringen. Försvarsmakten har tre strategiska typsituationer: *Normalläge*, *Säkerhetspolitisk kris* och *Väpnat angrepp*.

De strategiska typsituationerna ska inte uppfattas som linjärt sekventiella eller obevekligt eskalerande. Det innebär att ett normalläge överraskande snabbt kan övergå till ett väpnat angrepp likväl som en säkerhetspolitisk kris inte behöver leda till ett väpnat angrepp.

1. Normalläge

Situationen utgår från den normalbild som råder respektive år och som varierar över tiden med hänsyn till omvärldsutvecklingen.

Hotbilden mot Sverige utgörs i normalläget bland annat av kränkningar av svenskt territorium med varierad intensitet, framför allt i luften och till sjöss, samt icke-linjär krigföring exempelvis cyberattacker mot såväl militär som civil infrastruktur. Hotbilden utgörs dessutom av främmande underrättelseverksamhet och kriminalitet samt av terrorism, sabotage och subversion. Den subversiva verksamheten kan kompletteras genom informations- och påverkansoperationer för att undergräva våra värderingar, störa och skapa osäkerhet, misstänksamhet samt undergräva försvarsviljan. Normalläget kan även omfatta en risk för ett överraskande och snabbt eskalerande hot mot Försvarsmaktens säkerhet och beredskap som är så allvarligt att omedelbara samlade åtgärder krävs.

Den militära uppgiften är att i denna situation främst värna Sveriges suveränitet och territoriella integritet samt bidra till att förebygga uppkomsten av kriser eller konflikter i vårt närområde. Försvarsmakten ska även skydda egna anläggningar

och funktioner samt bidra till skydd av samhällets funktionalitet. Tillsammans med övriga totalförsvaret ska Försvarsmakten upptäcka och identifiera hot²⁵ för att möjliggöra beredskapsanpassningar och därmed förebygga motståndarens möjlighet att överraska. I normalläge ska Försvarsmakten också ha förmåga att bidra till internationella operationer och förmåga att samverka med internationella partner.

Handlingsfrihet i normalläget utgår från att Försvarsmakten befinner sig i grundberedskap. Handlingsfriheten bygger därför i första hand på Försvarsmaktens grundorganisation med framför allt den kontinuerligt tjänstgörande personalen i stående förband. Handlingsfriheten kan till del även omfatta tidvis tjänstgörande personal i stående förband och förbandsproduktionen samt värnpliktiga under grund- eller repetitionsutbildning

2. Säkerhetspolitisk kris

Situationen utgår från att allvarliga säkerhetspolitiska motsättningar förekommer i Sveriges närområde, där aktiviteter genomförs för att påverka Sverige och andra aktörers hållning. I situationen kan det även råda krig utanför Sveriges gränser. Regeringen har fattat beslut om beredskapshöjande åtgärder och beslut om höjd beredskap.

Hotbilden i kris omfattar incidenter och icke-linjär krigföring som är både öppna, dolda och förnekbara vilka påverkar både Försvarsmakten och det civila samhällets funktionalitet. Makt demonstrationer genomförs som bland annat kan omfatta systematiska kränkningar till sjöss och i luften, hot mot strategiska sjötransporter samt sabotage och cyberattacker mot såväl militär som civil infrastruktur, vilka alla utmanar Försvarsmaktens uthållighet. Aktiviteterna omfattar samtidigt subversiv verksamhet och informationsoperationer, bland annat för att underminera försvarsviljan. Påverkan mot Sverige kan omfatta verksamheter som gränsar till ett öppet väpnat angrepp, men som ändå kan bortförklaras då eventuell stridskontakt är otydlig eller kortvarig. I hotbilden ingår även intensifierade, utdragna och offensiva, om än dolda och förnekbara, krigsförberedelser.

Den militära uppgiften utgår i denna situation från att i första hand bidra till att förebygga att motståndaren eskalerar en pågående kris samtidigt som Sveriges suveränitet och territoriella integritet värnas. Vid kris ska Försvarsmakten, utöver att skydda egna anläggningar och funktioner, även bidra till skydd av den politiska handlingsfriheten mot påtryckningar. Tillsammans med övriga totalförsvaret ska Försvarsmakten upptäcka och identifiera hot för att möjliggöra beredskapsanpassningar och därmed förebygga motståndarens möjlighet att överraska. Försvarsmakten ska ha förmåga att samverka med internationella partner.

²⁵ Situationsuppfattning och metoder för förvarning är av särskild betydelse för att vid rätt tidpunkt vidta rätt åtgärder för att öka Försvarsmaktens handlingsfrihet och därmed höja tröskeln.

Handlingsfrihet i kris utgår från Försvarsmaktens egna beslutsmandat och politiskt beslutade beredskapsåtgärder. Totalförsvarspiktiga som krigsplacerats med värnplikt är skyldiga att fullgöra krigstjänstgöring vid höjd beredskap. Regeringen bestämmer hur många som ska kallas in till krigstjänstgöring och när denna ska upphöra. Handlingsfriheten bygger därför på delar av krigsorganisationen inklusive hemvärnsförbanden och det stöd från civila aktörer som utgår från ett delvis aktiverat totalförsvar. Samarbete med partners bidrar även till handlingsfriheten. Vidare kan Försvarsmaktens handlingsfrihet utökas genom regeringsbeslut inom ramen för administrativ beredskap.

3. Väpnat angrepp

Situationen utgår från att Sverige blir utsatt för ett konstaterat väpnat angrepp, där angriparen vill säkerställa egen handlingsfrihet i Sveriges närområde samtidigt som tredje parts militära handlingsfrihet begränsas. Här ingår verksamhet som avskräcker tredje part från att nyttja svenskt territorium och operationer där angriparen attackerar viktiga funktioner i Sverige för att etablera kontroll över strategiskt viktiga områden

Hotbilden vid väpnat angrepp utgörs av en kombination av linjär och icke-linjär krigföring. Här kan ingå en kombination av fjärrstridsmedel, cyberoperationer, sabotageförband och luftlandsättnings- och landstigningsföretag. Även informationsoperationer för att påverka beslutsfattande och försvarsvilja ingår i hotbilden. Angriparen kan vid ett väpnat angrepp dessutom använda olika typer av massförstörelsevapen för att uppnå sina målsättningar. Angreppet kan ske enskilt mot Sverige eller samtidigt mot flera aktörer, men angreppet sker inom ramen för en större konflikt. Detta medför att endast en mindre del av angriparens tillgängliga resurser kan avdelas mot Sverige.

Den militära uppgiften utgår i denna situation främst från målsättningen att Sverige ska försvara sig mot det väpnade angreppet, enskilt eller tillsammans med andra. Här ingår även Försvarsmaktens bidrag till att skydda och utöka den politiska handlingsfriheten att stå emot påtryckningar.

Handlingsfriheten vid väpnat angrepp är beroende av att regeringen tidigt beordrar högsta beredskap och mobilisering. Handlingsfriheten bygger därför på hela krigsorganisationen inklusive hemvärnsförbanden och det stöd från civila aktörer som utgår från ett mobiliserat totalförsvar. Handlingsfriheten kan utökas med stöd från tredje part och fortsatt förmågeuppbyggnad av personal och materiel.

4. Genomförande

I kapitlet redovisas utveckling av Försvarsmaktens krigsföringsförmåga indelat i konceptuella, fysiska och moraliska faktorer. Koncept redovisas för såväl militärstrategisk verksamhet som för respektive domän och militärstrategiska funktioner. I de fysiska faktorerna ges konkreta inriktningar för utvecklingen av försvarsgrenar och stridskrafter samt personal, materiel och infrastruktur. Slutligen beskrivs moraliska faktorerna som är tankesätt och principer centrala för att vägleda uppträdande och agerande av all personal i Försvarsmakten.

Den militära krigsföringsförmågan – uppbyggd av tre pelare

Militär krigsföringsförmåga är helheten av konceptuella, fysiska och moraliska faktorer – den samlade förmågan att föra krig med.²⁶ Balansen, liksom samordning och sammanhang, mellan faktorerna är avgörande;

Konceptuella faktorer reflekterar den mänskliga sidan i sättet att tänka, sättet att föreskriva handling – doktrin och lagrum, sätt att skapa ordning och struktur.

Fysiska faktorer reflekterar stridskrafternas fysiska tillgångar i form av personal, materiel och infrastruktur.

Moraliska faktorer reflekterar den mänskliga sidan i vilja, mod, tålighet, sammanhållning, lärande, träning, övning och ledarskap.

I Försvarsmaktens doktriner används ett dynamiskt krigsföringsbegrepp, som i strategisk mening utmärks av anpassningsbarhet och ett beroende av sammanhang. Krigföring måste förstås som en helhet och krig sker i växelverkan med motståndarens samlade förmåga. Det är alltså inte meningsfullt att diskutera militär krigsföringsförmåga, som något absolut givet i isolation, centralt är istället att den relativa förmågan alltid beror på uppdraget, motståndet och sammanhanget.

4.1. Konceptuella faktorer

Avsnittet inleds med militärstrategiskt och operativt koncept. Därefter redovisas koncept för respektive domän (mark-, sjö-, luft- cyber- och rymddomänen). Slutligen redovisas funktionskoncept, dessa avser områden (ledning, logistik, underrättelse- och säkerhetstjänst samt militärstrategisk kommunikation) som interagerar på alla nivåer och med all verksamhet.

En gemensam konceptuell utgångspunkt är särskilt viktig för en försvarsmakt som utgår från en decentraliserad ledning och en ledningsfilosofi som bygger på uppdragstaktik, samt inte minst för att operationsmiljön är under ständig förändring, friktioner inträffar och motståndaren eftersträvar överraskning. Den konceptuella utgångspunkten innebär att chefer tillsammans med personalen aktivt agerar utifrån rådande förutsättningar. Varje individs förmåga ska tillvaratas genom en utvecklad ansvarskultur och god uppfattning om verksamhetens målsättningar.

²⁶ Detta beskrivs utförligare i Försvarsmaktens militärstrategiska doktrin.

4.1.1. Militärstrategiskt koncept 2030

Sverige ska försvaras.

Försvarsmakten ska vara krigsavhållande genom att upprätthålla en förmåga som medför oacceptabla kostnader för en angripare

Försvarsmaktens huvuduppgift är att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. Det militärstrategiska konceptet syftar till att förebygga krig, snabbt kunna möta angrepp och kunna genomföra försvarsoperationer. Försvarsmakten ska skapa förutsättningar för den politiska nivån att undvika en konflikt alternativt avsluta en konflikt på för Sverige så förmånliga villkor som möjligt.

Försvarsmakten ska verka krigsavhållande mot den som avser att utöva påtryckningar på Sverige. Detta skapas genom trovärdig krigföringsförmåga, tillgänglighet och samarbeten med andra stater och organisationer. Målsättningen är att tydliggöra för en angripare att ett angrepp på Sverige medför orimliga kostnader i förhållande till den potentiella vinsten.

Försvarsmakten ska agera förebyggande och aktivt i alla konfliktnivåer och bidra till såväl nationell som regional säkerhet.

Under normalläge och säkerhetspolitisk kris sker detta i samarbete med nationella och internationella partners. Genom tidigt intensifierade samarbeten med prioriterade partners förstärks den regionala stabiliteten. Vid inre och yttre irreguljära och subversiva hot, nyttjar Försvarsmakten delar av den för väpnat angrepp utformade förmågan, exempelvis underrättelse- och säkerhetstjänst, militärstrategisk kommunikation och cyberförsvar, till stabiliserande och stödjande operationer och ska i nära samverkan med andra myndigheter identifiera fiendliga handlingar. Operationerna syftar till att skydda egen militär förmåga och infrastruktur samt att bidra till att skydda kritisk infrastruktur i samhället. Flyg- och marinförband skyddar handelsvägar för samhällsviktig försörjning och upprätthåller, tillsammans med militärregioner och hemvärnsförband, territoriell integritet samt värnar suveräna rättigheter och nationella intressen.

Väpnat angrepp möts snabbt och fördröjs i syfte att vinna tid och skapa handlingsfrihet för val av försvarsoperation. Försvarsoperationer genomförs antingen som gemensam operation nationellt eller tillsammans med tredje part. Genom en tidig internationalisering av ett väpnat angrepp ökar chanserna till stöd utifrån. Balans mellan offensivt och defensivt agerande eftersträvas i syfte att kunna verka uthålligt i flera riktningar och för att bibehålla handlingsfrihet. Om tillfälle uppstår ska Försvarsmakten kunna verka kraftsamlad för att bryta angriparens anfallskraft. Försvarsmakten ska enskilt kunna bedriva fortsatt uthålligt motstånd syftandes till att aldrig militärt ge upp, och därmed fortsatt bidra till politisk handlingsfrihet.

4.1.2. Operativt koncept 2030

Det operativa konceptet innefattar beredskap, nationella operationer, övningar och internationella operationer och beskrivs i verksamheterna:

- Förebygga väpnat angrepp.
- Snabbt möta väpnat angrepp, vid grundberedskap och höjd beredskap.
- Försvarsoperationer.

Förebygga väpnat angrepp

Försvarsmakten ska under normalläge och säkerhetspolitisk kris bidra till regional säkerhet genom ett aktivt och offensivt agerande, antingen enskilt eller tillsammans med prioriterade partners. Detta genom att kontinuerligt anpassa beredskap, bedriva ständig omvärldsbevakning samt genomföra avvägda operationer och övningsverksamhet i förhållande till omvärldssituationen. Försvarsmakten ska upprätthålla beredskap i syfte att vid en eskalering av en konflikt förstärka den militära förmågan. Vid behov ska utökat skydd av förmågor ske bland annat genom spridning. Försvarsmakten ska tillsammans med övriga aktörer ingående i totalförsvaret genomföra gemensamma operationer. Säkerhetshot och påverkansoperationer ska identifieras, klarläggas och mötas kontinuerligt och proaktivt med tillgängliga resurser. Samverkan, koordinering, planering och en omfattande verksamhet med partners ska skapa förutsättningar att kunna agera tillsammans.

Det ska vara tydligt för en angripare att Sveriges militära försvar utgör ett hinder och medför orimligt höga kostnader att angripa, samt att risken för upptäckt och identifiering är stor.

Snabbt möta väpnat angrepp

Ett väpnat angrepp på Sverige ska mötas snabbt inom samtliga domäner, samtidigt som viktiga förmågor och infrastruktur skyddas. Därmed ska varje möjlighet tillvaratas för att påverka en angripare över hela det operativa och strategiska djupet. Stående förband löser omedelbart sina krigsuppgifter, övriga krigsförband aktiveras och mobiliseras och ett angrepp möts med den ambition som krävs för att skapa handlingsfrihet men också för att skapa möjligheter att ta emot och att ge militärt stöd. Offensiva operationer mot angriparens högvärdiga mål genomförs då tillfälle ges. Militärregioner med hemvärnsförband och förband med territoriella uppgifter ska skydda och skapa förutsättningar för förstärkning med andra förband. Totalförsvarets övriga resurser förutsätts stödja det militära försvaret där också totalförsvarets egna kritiska förmågor och resurser ska skyddas.

Vid ett överraskande militärt anfall där Försvarsmakten inte hunnit anpassa sin beredskap, ska stående förband och resurser möta angreppet så tidigt som möjligt inom samtliga domäner. Försvarsgrenarna och militarregionerna ska inledningsvis, på eget initiativ kunna möta angriparen utifrån förberedda planer. Strävan att tidigt komma till verkan mot angriparens sårbarheter ska prioriteras samtidigt som aktivering och mobilisering ska fullföljas och skyddas.

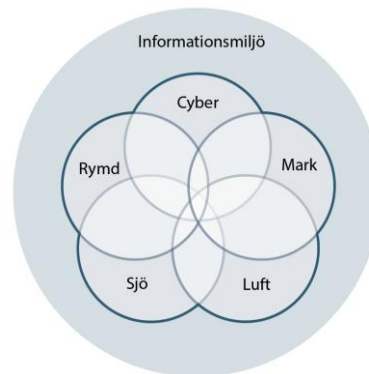
Försvarsoperationer

Försvarsoperationer genomförs med eller utan aktivt stöd från partners i form av andra stater eller organisationer. Försvarsmakten kraftsamlar och genomför offensiva operationer för att bryta angriparens anfallskraft alternativt defensiva operationer för att bestrida angriparens operativa kontroll. Genom strid på djupet i samtliga domäner påverkas angriparens styrketillväxt, situationsuppfattning och möjligheter till beslutsfattande. Således påverkas angriparens hela anfallsrörelse och uthållighet. Striden förs så att möjligheten till bibehållen nationell uthållighet säkerställs för prioriterade försvars- och samhällsviktiga funktioner.

Den nationella gemensamma operationen är en förutsättning för att försvara Sverige samt skapar förutsättningar för försvarsoperationer med partners. Tillsammans med partners skapas ytterligare operativa möjligheter genom ökad kapacitet samt samordning med förmågor som Försvarsmakten själv inte förfogar över. I situationer där Försvarsmakten inte har möjlighet att genomföra gemensamma operationer och ett avgörande stöd från partners uteblir eller dröjer, genomförs ett organiserat fortsatt motstånd för att över tiden bidra till politisk handlingsfrihet. Det fortsatta motståndet bedrivs över hela landet och i samtliga domäner.

4.1.3. Domänkoncept 2030

Genom domänkoncept strävar Försvarsmakten efter att uppnå synergier. Synergier skapas när fler stridskrafter samordnas i samma domän eller när samordning av försvarsgrenar och stridskrafter sker mot ett gemensamt mål från flera domäner. I domänkoncepten fokuseras det på den verksamheten som bedrivs, i den fysiska miljön och i informationsmiljön, istället för av vilket förband eller försvarsgren.

Figur 3. Domäner.

Informationsmiljön utgör ett kognitivt rum där kommunikation och verksamhet påverkar medarbetarna, den egna befolkningen, den internationella opinionen såväl som partners, motståndare och antagonister. Detta rum kan både vara skilt från och vara en integrerad del av den mer fysiskt militära striden, både i tid och i rum. Informationsmiljön är gränslös, vilket ligger till grund för behovet av funktioner och förband som kan uppnå verkan i denna komplexa miljö. Militära operationer i domänerna bidrar till både verkan, effekt och konsekvenser i informationsmiljön.

I tidsperioden fram till 2030 utvecklar Försvarsmakten förmågan till integration mellan försvarsgrenar och stridskrafterna samt samordnad med partners. Detta är en grundförutsättning för gemensamma operationer.

4.1.3.1 Domänkoncept Mark

Markdomänen karaktäriseras av en komplex miljö, där geografi, terräng, befolkning och infrastruktur leder till utdragna stridsförlopp med risk för sekundära effekter på icke-kombattanter, infrastruktur och livsmiljö.

Kontrollen på marken har en avgörande betydelse för Försvarsmaktens möjligheter till verksamhet i övriga domäner. Marken utgör den domän från vilken verksamheten i samtliga domäner utgår.

Striden i markdomänen genomförs i huvudsak av högre arméförband²⁷ i samverkan med och med stöd av förband från övriga stridskrafter. Detta möjliggörs genom gemensamma ledningssystem samt en robust och välövad ledning med tydliga ledningsförhållanden. Uppdragstaktik ger förutsättning för att snabbt ta initiativet på alla nivåer. I markstriden används försvararens fördelar i form av förberedelser, terrängkännedom, folkförankring, motståndarkännedom och samverkan med externa aktörer.

Förebygga väpnat angrepp

Markförbanden²⁸ verkar krigsavhållande genom ständig närvaro över den geografiska ytan. Beredskap, numerär, diversitet av förmågor och förband samt uthållighet skapar ett aktivt uppträdande. Genom en utvecklad interoperabilitet bidrar markförbanden även till att förebygga väpnat angrepp på grannländer.

Markförbanden har förmåga att upptäcka och påvisa dold fientlig aktivitet i markdomänen.

Markförbanden har förmåga att ta emot och ge stöd till andra stater och organisationer samt det civila försvaret.

Snabbt möta väpnat angrepp

Markförband med hög beredskap ska med kort varsel påbörja lösande av krigsuppgifter över den geografiska ytan och skapa förutsättningar för att Försvarsmakten tidigt kan påverka angriparen inom övriga domäner. Markförbandens närvaro tvingar angriparen att ta till vapenmakt för att etablera kontroll av svenskt markterritorium.

Striden i markdomänen kan inledas med direkt gripbara resurser och utan fullständig lägesbild samtidigt som mobilisering genomförs.

De högre arméförbanden har förmåga till ledning av och samverkan med samtliga stridskrafter i markdomänen, samt förmåga till koordinering med striden i övriga domäner.

²⁷ Med högre arméförband avses brigad och division.

²⁸ Armé- hemvärns- samt övriga regionala förband kopplade till militärregioner.

Försvarsoperationer

Offensiva operationer på det taktiska och operativa djupet av markdomänen genomförs gemensamt av armé-, marin-, flyg-, hemvärns- och specialförband, varvid markförbanden tar terräng för att gemensamt fälla ett avgörande. Försvarsmakten har förmåga att genomföra långräckviddig bekämpning inom ramen för den gemensamma striden.

Högre arméförband har förmåga att leda tillförda resurser från tredje part i markdomänen.

Defensiva operationer i markdomänen utförs uthålligt i syfte att få angriparen att kulminera. Operationsmiljön påverkas av en fortsatt snabb utveckling inom informationsteknologin samt genom att striden kan föras med relativt enkla medel.

Markförbandens strid utgör grunden för det fortsatta motstånd som genomförs över tiden i det fall Försvarsmakten inte har möjlighet att vinna kriget på egen hand och ett avgörande stöd från tredje part uteblir eller dröjer.

4.1.3.2 Domänkoncept Sjö

Sjödomänen karaktäriseras av öppna havsytor, kust- och skärgårdsområden. Havet har mycket stor betydelse som transportväg och källa för naturresurser vilket innebär en omfattande närvaro av civila aktörer. Försvarsmaktens grundläggande förmågor i sjödomänen har under lång tid utvecklats i Östersjöregionens komplexa operationsmiljö, på, över och under ytan.

Kunskap om den komplexa operationsmiljön i kombination med stridskrafternas förmågor, signalspaning, underrättelsetjänst och internationella samarbeten ger Försvarsmakten ett förhandsläge vilket försvårar en angripares möjlighet att upprätta och utöva kontroll till sjöss. De marina förbanden, med stöd av förband ur övriga försvarsgrenar och stridskrafter, ger Försvarsmakten förmåga att tidigt kunna möta ett väpnat angrepp.

Förebygga väpnat angrepp

Försvarsmakten ska genom god situationsuppfattning och anpassad beredskap tidigt kunna upptäcka avvikelser och ingripa för att hävda territoriet och det nationella oberoendet. Lägesbilden i sjödomänen skapas av sensordata, ständig övervakning och närvaro, underrättelser och samarbete med partners, såväl nationella som internationella.

Försvarsmakten samverkar, med en hög nivå av interoperabilitet i alla delar av organisationen, med stridskrafter från internationella partners i övningar och operationer i närområdet och internationellt. Samverkan sker förberett och oförberett.

Försvarsmaktens samlade förmågor i sjödomänen ska vara multifunktionella och balanserade samt bidra till en sådan tröskel att en motståndare avstår anfall.

Försörjningsvägar och hamnar skyddas tillsammans med andra myndigheter och partners i syfte att säkerställa transportflöden. Förmågan att uppträda dolt under ytan utgör ett hot mot en motståndare och är en viktig förebyggande faktor.

Snabbt möta väpnat angrepp

Försvarsmakten ska ständigt, snabbt och med kraft kunna möta ett väpnat angrepp och annan säkerhetshotande verksamhet. Tidig spridning och de marina förbandens rörlighet, samverkande med flygstridskrafternas verkans- och inhämtningssystem, används för att försvåra en angripares möjlighet till påverkan. Basområden och minröjda leder för egen rörlighet skyddas av markförband med hög beredskap. Minering av prioriterade områden genomförs och framskjuten spaning ger möjlighet till tidig förvarning.

Genom gemensamma operationer som ökar den samlade förmågan ska angriparen kunna mötas på så stort avstånd som situationen medger. Genom att tidigt möta motståndaren i sjödomänen skapas tid för att mobilisera Försvarsmaktens övriga förband. Snabba stridsförlopp, med eller utan förvarning, hanteras genom förband med hög tillgänglighet, närvaro, och uppdragstaktik.

Försvarsoperationer

Sjödomänen karaktäriseras av möjligheten till djupförsvär, en variation mellan offensiva och defensiva operationer samt graderad verkan. Genom interoperabla ledningssystem och metoder ska offensiva och defensiva operationer genomföras med stridskrafter från internationella partners.

Offensiva operationer och eldkraft är bärande faktorer i sjöstriden. Genom offensiva operationer på, över och under ytan ska egen kontroll etableras och en angripare påverkas på djupet i syfte att bryta anfallskraften. Marin- och flygförbandens samordnade bekämpning av sjömål ställer angriparen inför ett taktiskt och stridstekniskt problem.

Defensiva operationer där en angripares kontroll i sjödomänen bestrids och där geografien kan användas för skydd gynnar egen uthållighet. Defensiva operationer ska snabbt kunna övergå i offensiva operationer.

4.1.3.3 Domänkoncept Luft

Domänen angränsar till mark- och sjödomänerna, vilket gör luftoperativ kontroll till en grundförutsättning för större militära operationer. Luften karaktäriseras av transparens, snabba förlopp och möjligheten till övervakning och verkan på stora geografiska områden. Dessa förutsättningar innebär korta tidsförhållanden och beslutscykler att verka inom, samt ett högt beroende av modern teknik. Gränsen mellan luft och rymd suddas ut, vilket hanteras genom ett sammanslaget ansvar för luft- och rymdlägesbild. Längre vapenräckvidder, snabbare bekämpningsförlopp, ökad spridning av små obemannade system för inhämtning och verkan samt lägre signaturer ställer alla högre krav på en förbättrad luftlägesbild.

Luftförsvaret byggs upp av system av system med ingående förband, anläggningar och ledningssystem. Samtliga försvarsgrenar, stridskrafter och funktioner bidrar på olika sätt och stärks genom internationella samarbeten. Luftvärn ger uthållighet lokalt, medan stridsflyg används kraftsamlat för att skapa lokal luftöverlägsenhet. Sensortäckning förbättras genom att även sensorer hos mark- och sjöförband nyttjas till luftmålsspaning och data delas genom datalänk.

När egen luftoperativ kontroll kan upprätthållas i erforderlig grad kan flygförbanden understödja gemensamma operationer i andra domäner genom luftburen transport, inhämtning, attack och undsättning.

Förebygga väpnat angrepp

Sveriges territoriella integritet upprätthålls genom konstant incidentberedskap med luftbevaknings- och stridsflygenheter. Luftvärnsförband nyttjas tidigt vid en beredskapshöjning. Sensortäckning förstärks vid behov av enheter ur armén och marinen till en gemensam luftlägesbild. Luftlägesbilden delas med och erhålls från partners, vilket bidrar till tidigare förvarning. Vid höjning av beredskap kan spridning av förband genomföras för att försvåra för en angripare att nå avgörande genom överraskningsanfall.

Försvarsmakten deltar i internationella övningar och samarbeten för att skapa, bibehålla och utveckla interoperabilitet, syftande till att möjliggöra gemensamma operationer med tredje part.

Snabbt möta väpnat angrepp

Luftoperativ kontroll är en grundläggande förutsättning för en angripares fysiska operationer mot Sverige. Förband och system med uppgifter inom luftdomänen utvecklas för att kunna verka effektivt även efter angripares första anfall mot våra stridskrafter.

Flygförband bekämpas effektivast på marken. Dynamisk beredskap med tidig spridning av förband används därför för att försvåra för en angripare att uppnå den avgörande faktor som denne eftersträvar. Spridning, rörlighet inom och mellan baser, skenmål och fortifikatoriskt skydd gör att förband med uppgifter inom luftdomänen kan verka även efter angripares första anfall mot våra stridskrafter. Prioriterade anläggningar och resurser skyddas av markförband med hög beredskap. Angripares luftoperativa kontroll bestrids omedelbart vid ett väpnat angrepp, så att egna stridskrafter i övriga domäner erhåller det skydd mot verkan från luftdomänen som erfordras för att genomföra mobilisering och därefter egna operationer. Kvalificerade luftförsvarsplattformar, och sensorer ur samtliga försvarsgrenar leds i ett gemensamt luftförsvaret med samordnat luftrum. Lägesbild och ledningssystemfunktion understöds genom aktiviteter i cyberdomänen. Flygburen transport används för att snabbt flytta prioriterade förband till deras operationsområde.

Försvarsoperationer

Offensiva operationer syftar till att begränsat i tid och område skapa luftoperativ kontroll till stöd för egen anfallsrörelse i annan domän, alternativt att på djupet bryta angriparens anfallskraft genom anfall med attackvapen. Offensiva operationer genomförs i första hand kraftsamlat med stridsflyg för att kunna nå den luftoperativa kontroll som krävs för operationens syfte.

Offensiva operationer med attackvapen mot prioriterade mark- och sjömål samordnas med verkan från mark- och sjöförband i syfte att skapa målmättnad och dilemma från kombinerade vapen. Inhämtningsresurser från alla domäner nyttjas till att skapa målunderlag och att efter anfall fastställa uppnådd verkan.

Defensiva operationer i luftdomänen syftar till att bevara egen uthållighet och kraftsamlat bestrida angriparens luftoperativa kontroll. Om möjligt samordnas operationer mellan stridsflyg och luftvärn ur mark- och sjöförband, samt förband från tredje part. Interoperabla metoder och ledningssystem möjliggör gemensamma operationer med förband från tredje part.

4.1.3.4 Domänkoncept Cyber

Cyberdomänen karaktäriseras av att effekter uppnås genom att logiska tillstånd förändras i ett eller flera informationssystem inklusive elektroniska kommunikationssystem. I domänen ingår bland annat internet, intranät, telekommunikationssystem, digitala styr- och reglersystem, datorer och styrenheter samt den data som lagras i, bearbetas med eller förmedlas genom, dessa system och enheter. Delar av dessa system är kritisk infrastruktur för Sverige.

Effekterna av ett cyberangrepp kan få stora konsekvenser för samhällsviktiga funktioner, kritiska informationstekniksystem och påverkar Försvarsmaktens förmåga att verka i de övriga domänerna. Försvarsmakten har inom cyberdomänen förmåga att verka i alla konfliktnivåer.

Förebygga väpnat angrepp

Försvarsmakten ska med stöd av andra myndigheter ständigt kunna identifiera och möta motståndarens angrepp inom cyberdomänen samt kunna skydda egen infrastruktur i syfte att försvåra för en aktör som överväger att angripa eller utöva påtryckningar mot Sverige eller svenska intressen.

Snabbt möta väpnat angrepp

Försvarsmakten ska snabbt kunna möta angrepp med enskilda cyberoperationer såväl som cyberoperationer ingående i gemensamma operationer, för att försvåra för en aktör att angripa eller utöva påtryckningar mot Sverige eller svenska intressen.

Försvarsoperationer

Försvarsmakten genomför alla typer av cyberoperationer.

Offensiva cyberoperationer syftar till att försvåra eller förhindra motståndaren att använda sina system eller skydda egen verksamhet genom att tvinga motståndaren att avbryta angrepp mot svenska system.

Defensiva operationer syftar till att försvara informationssystem inklusive elektroniska kommunikationsnät för att på så sätt förhindra motståndare att påverka information, informationssystem, datorer eller nätverk.

4.1.3.5 Domänkoncept Rymd

Rymden är en global allmänning som framförallt kan nyttjas för insyn och kommunikation men nyttjas även av verkanssystem som ballistiska robotar.

Satelliter nyttjas brett, såväl civilt som militärt, för position, navigation och tid. Detta medför ett starkt allmänt beroende av förmågor som tillhandahålls i rymddomänen, vilket ställer krav på att Sveriges och Försvarmaktens tillgång säkerställs. Förmågor som är intressanta för Försvarmakten i rymddomänen är förvarning, positionering/ navigering/tid, rymdlägesbild, samt kommunikation. Många av dessa förmågor tillhandahålls genom tjänster från internationella partners. Sårbarheter i rymddomänen är överföring till och från satelliter och styrningen av satelliten. Rymddomänens sårbarheter återfinns till stor del inom cyberdomänen, där rymdsystem är beroende av cybersäkerhet och cyberförsvar för att skydda sig mot en motståndares angrepp. Inhämtning genomförs såväl i det visuella som elektromagnetiska spektrumet och från statliga eller kommersiella satelliter.

Förebygga väpnat angrepp

Försvarmakten försäkras sig om att inte bli utsatt för en motståndares nyttjande av rymddomänen. Genom Försvarmaktens nationella och internationella samarbeten ska rymdtjänster skapas och utvecklas för att stödja verksamhet i övriga domäner. Rymdlägesbild nyttjas i syfte att följa och fastställa en motståndares intentioner och rymdförmågor. Inhämtning genomförs mot spaningsatelliter för att inhämta vad motståndaren prioriterar sin inhämtning mot.

Snabbt möta väpnat angrepp

Rymdtjänster nyttjas för gemensam lägesuppfattning. Rymdlägesbilden nyttjas till att, antingen dölja egen verksamhet, alternativt för att presentera och förstärka vilseledning i de fysiska domänerna. Förvarning mot angrepp med ballistiska robotar integreras med förvarning i luftdomänen till en övergripande lägesbild för luft- och rymddomänen.

Försvarsoperationer

Rymdtjänster nyttjas till underlag för val av mål och verkan. Om möjligt samordnas egna stridskrafter mot en angriparens förmågor i rymddomänen som en del av en gemensam operation, för att till exempel degradera angriparens lägesbild och samband. Prognos för rymdväder nyttjas vid egna operationer för nyttja fördelar i rymdväder samt att vara medveten om när rymdvädet är ofördelaktigt för en angripare.

4.1.4. Funktionskoncept

Funktionskoncepten beskriver agerandet inom ett specifikt funktionsområde samt de grundläggande principerna, vilka syftar till att ge en sammanhållen bild av funktionerna.

4.1.4.1 Koncept för Ledning och ledningssystem

Ledningskoncept karaktäriseras av en flexibel ledning baserad på två styrformer, uppdragsstyrning och direktstyrning, vilka det är möjligt att växla mellan.

Konceptet syftar till att skapa en ledning med fokus på vad som ska uppnås, med en förmåga att nyttja uppkomna möjligheter samt med en inneboende kraft att hantera störningar, baserat på robusthet, anpassningsbarhet och förmåga att återhämta sig.

Försvarsmaktens ledning och ledningssystem har samma grundläggande uppgifter i normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp, vilket innebär att det ska finnas en hög grad av överensstämmelse mellan metod och organisation för ledning i samtliga skeden. Ledningsförmågan anpassas utifrån ledningsbehov, hotnivå samt krav på tillgänglighet och uthållighet.

På militärstrategisk nivå utgörs ledningen övergripande av uppdrag från och rapporter till rikets ledning, militärstrategiska underrättelser och lägesinformation, inriktning och samordning av militära operationer samt samverkan med andra myndigheter, civila aktörer och andra stater/organisationer. På operativ nivå utgörs ledningen av inriktning och samordning av avdelade militära resurser för gemensamma och taktiska operationer i tid och rum. Respektive taktisk chef, chefen för specialförbanden samt militärregionschefer ansvarar för egen ledning.

Ledning av operationer ska ske genom ett sammanhållet ledningssystem som kan nyttjas inom och mellan militärstrategisk, operativ, taktisk, regional nivå inklusive territoriell ledning och ned till stridsteknisk nivå. Ledning ska i en föränderlig hotbild kunna utövas inom den operativa kommandokedjan och den operativa processen. Operativ nivå samordnar stridskrafterna, för att åstadkomma effekter inom och mellan domäner som gör att uppdrag och målsättningar uppnås.

Svenska metoder och förmågor för planering och genomförande ska vara utformade så att operationer tillsammans med partners kan ske utan fördröjning. Metoder och processer i *Federated Mission Networking* (FMN) ramverk är dimensionerande för denna utformning. Valda metoder ska skapa en robust förmåga att leda och därigenom påverka händelseförloppet genom informationsöverläge, operationssäkerhet och högt tempo i beslutsprocesserna. Interoperabilitet och ledningsstödsystem ska stödja distribuerad ledning.

För att realisera en robust ledning vid en uppkommen situation ska detta vara förberett, övat och nyttjas över tiden. Nationella interoperabla nätverk ska etableras

i fredstid. En robust ledningskedja tillsammans med andra partners ställer krav på ett förändrat perspektiv på interoperabilitet till att vara ständigt närvarande. Syftet med förberedda och övade system är att med mycket kort förvarning kunna ge och ta emot stöd, s.k. day-zero-connectivity.

Ledningssystem ska medge redundant och säker kommunikation inom förband, med högre chef, sidoordnade och direkt underställda chefer samt med andra myndigheter och försvarsmakter.

Chef och stabsmedlemmar ska ha förmåga att leda i såväl förutbestämda som tillfälliga ledningsstrukturer. Genom förståelse för synergieffekter av integration och genomförandet av gemensamma operationer skapas förutsättningar för att nyttja uppkomna möjligheter.

Strid genomförs med kombinerade vapen och strid med system i samverkan oberoende av stridskraft där system och plattformar utbyter information (data) med varandra. Försvarsmakten ska bygga upp och sammanhållet förvalta information som beskriver operationsmiljön i sin helhet. Information till eller från sensorer och verkanssystem distribueras och samordnas på såväl taktisk som operativ nivå, inom eller mellan stridskrafter. Informationssäkerhet och it-säkerhet är viktiga komponenter för att säkerställa distribution av pålitlig, tillgänglig och spårbar information.

Ledningsstödsystem ska stödja gemensamma operationer, såväl nationellt som internationellt, genom hög interoperabilitet där standardiserade gränssnitt medför förmågan att på kort tid etablera ledningsstöd med utbyte av information.

Ledningsstödsystem ska i alla lägen stödja Försvarsmaktens utförande av de förvaltningsuppgifter som följer av gällande regelverk.

Den framtida operationsmiljön kommer i hög grad att påverkas av en fortsatt snabb teknikutveckling och då inte minst inom informationsteknologin. Ledningskonceptet utvärderas och utvecklas därför kontinuerligt. Försvarsmakten implementerar nya tekniska systemlösningar dels utifrån i omvärlden befintliga lösningar, dels utifrån forskning, experiment och evidensbaserad konceptutveckling med definierade målsättningar.

4.1.4.2 Koncept för Logistik

En fungerande logistik är en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna verka och ytterst kunna möta ett väpnat angrepp. En fungerande logistik är också en förutsättning för att effektivt kunna ta emot internationellt stöd. Logistikkonceptet ska vara dimensionerat mot det väpnade angreppets krav på tillgänglighet och uthållighet. Samtidigt ska kostnadseffektiviteten i normalläget upprätthållas. Försvarsmakten är beroende av att försörjningstryggheten av Sverige upprätthålls så att det civila samhället kan lämna det stöd som Försvarsmakten behöver.

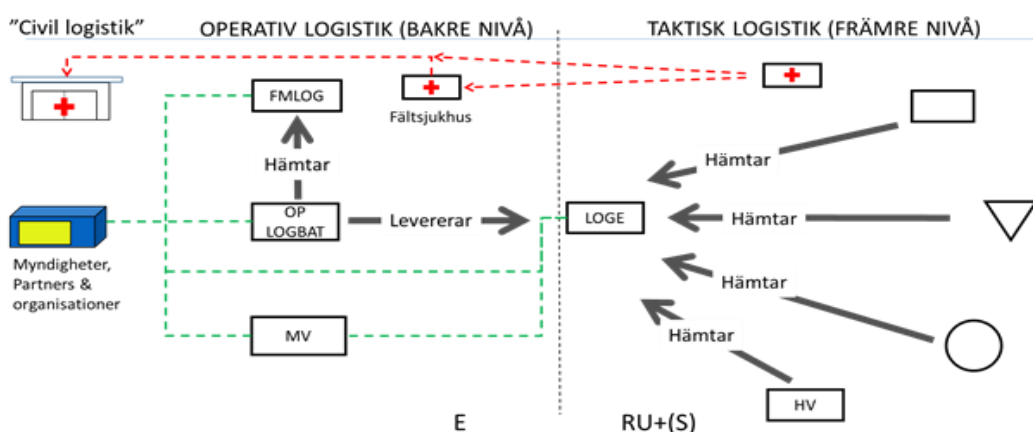
Utveckling och implementering av logistikkonceptet ska möjliggöra att Försvarsmakten kan lösa sina uppgifter enskilt och tillsammans med andra såväl i normalläge, under en säkerhetspolitisk kris som vid ett väpnat angrepp. Detta ställer krav på att logistikkonceptet oavsett konfliktnivå inom rätt tid kan leverera förnödenheter och logistiktjänster i rätt kvantitet, med rätt kvalitet och behålla en handlingsfrihet att kunna möta snabbt förändrade behov. Logistikkonceptet ska utvecklas för att kunna verka tillsammans med, och kunna ta emot, internationellt stöd, samt utvecklas tillsammans med övriga delar av totalförsvaret.

Försvarsmaktens logistik ska även med befintlig förmåga och resurser kunna bistå övriga samhället såväl i normalläge, under säkerhetspolitisk kris som vid ett väpnat angrepp.

Principer för bakre och främre nivå

Logistikkonceptet är uppdelat i två ansvarsområden. Främre nivå där taktisk chef är ansvarig för försörjningskedjorna. Bakre nivå där operativ chef är ansvarig för försörjningskedjorna med stöd av det civila samhällets försörjningskedjor²⁹. Vid väpnat angrepp ska totalförsvarets ansträngningar inledningsvis kraftsamlas till det militära försvaret, samtidigt som de viktigaste samhällsfunktionerna behöver säkerställas och civilbefolkningen skyddas. För att det civila försvaret ska kunna stödja det militära försvaret är det avgörande att detta stöd är planerat och förberett i normalläget.

Logistikkonceptets tillämpning innebär att den bakre nivån ska skapa förutsättningar för logistikens förmåga att stödja den operativa verksamheten. Häre ingår dels att säkerställa Försvarsmaktens egen resurstillgång, dels att förbereda och planera för det civila försvarets stöd till Försvarsmakten.

Figur 4. Logistikprincip.

Bakre nivå

Operativ nivå ansvarar för fungerande logistik inom bakre nivå. Den bakre nivån ska motta varor och tjänster från det civila samhället som levereras till

²⁹ Bland annat genom avtal eller i enlighet med regelverket för uttagning av egendom.

Försvarsmakten för vidare förrådshållning och/eller försörjning av krigsförband inklusive hemvärnsförband på bakre och främre nivå. Den bakre nivån ska stödja den främre nivån med egna resurser såsom transporter, kvalificerat omhändertagande och transporter av sjuka och skadade, teknisk tjänst, ledning av försörjningskedjor samt förrådshållning av ersättningsförnödenheter (E-förnödenheter). Bakre nivån ska samverka med myndigheter, länsstyrelser, kommuner, regioner, industri och företag i syfte stödja försörjningen av Försvarsmakten och medicinskt omhändertagande av sjuka och skadade.

Främre nivå

Taktisk nivå ansvarar för fungerande försörjnings- och sjukvårdskedjor och logistikförband inom främre nivå. Detta utförs främst genom att denne med egna resurser ska hämta förnödenheter, utföra tekniskt underhåll, sjukvård och sjuktransport, förrådshålla behovsatta förnödenheter samt ha förmåga att försörja samtliga i huvudsak stridande krigsförband. Logistikenheter (LogE) ska utgöra nav för överlämning från bakre till främre nivå vad avser förnödenheter.

4.1.4.3 Koncept för Underrättelse- och säkerhetstjänst

Underrättelse och säkerhetsverksamhetens huvudsyfte är att ständigt och tidigt upptäcka och identifiera hot så att motståndaren inte lyckas med att överraska oss. Försvarsunderrättelseverksamheten ska kontinuerligt klarlägga yttre hot mot landet och stödja Sveriges utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. Militär underrättelsetjänst ska stödja Försvarsmaktens beslutfattare med beslutsunderlag för förmågeutveckling, planering, genomförande och uppföljning av operationer samt förvarning. Militär säkerhetstjänst ska stödja Försvarsmaktens beslutfattare med beslutsunderlag som är nödvändiga för att kunna skydda Försvarsmaktens säkerhetsintressen mot säkerhetshotande verksamhet och därmed säkerställa handlingsfrihet.

Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetsfunktion ska bidra till svensk säkerhet och försvar i normalläge, säkerhetspolitisk kris och under väpnat angrepp. Funktionen bidrar genom att med tillgänglighet, uthållighet och redundanta system upptäcka, analysera och delge information som kan påverka möjligheter och förutsättningar för försvaret av Sverige och svenska intressen. Regeringens, regeringskansliets, Försvarsmaktens och andra myndigheters behov ska tillgodoses.

Uppdragen för att stödja med bland annat förvarning, behov av säkerhetsskydd, beredskap och förmågeutveckling ska lösas. Funktionen ställs inför komplexa och svårtolkade fenomen, den behöver därför vara flexibel och anpassningsbar. Ytterst är underrättelse- och säkerhetstjänst en nationell angelägenhet som ska bidra till svensk handlingsfrihet genom att uthålligt leverera kvalitativa beslutsunderlag och kunskap.

Genom att de myndigheter som bedriver försvarsunderrättelseverksamhet ständigt är verksamma skapas förutsättningar för en operativ och taktisk underrättelse- och säkerhetstjänst som är väl förberedd och därför kan leverera tidigt, snabbt och

uthålligt. Den militära säkerhetstjänsten ska vara aktiv och närvarande och lämna underlag till situationsuppfattningen. Detta kombinerat med samverkans- och ledningsförmåga gör att det strategiska förvarningsuppdraget ges korrekta förutsättningar även i komplexa och svårtolkade lägen med kraftiga tempoväxlingar.

Samtliga staber, förband och enheter inom Försvarsmakten omfattas mer eller mindre av krav på rapportering och/eller behov av orientering.

4.1.4.4 Koncept för militärstrategisk kommunikation

Den militärstrategiska kommunikationen är ett medel och verktyg för att uppnå militärstrategiska målsättningar i såväl normalläge, säkerhetspolitisk kris som väpnat angrepp. Grunden för att verka krigsavhållande och för internationell militär samverkan är hur Försvarsmakten uppfattas. En avgörande framgångsfaktor är försvarsviljan, som byggs här och nu och som krävs för att nå önskade effekter i säkerhetspolitisk kris och under väpnat angrepp.

Försvarsmakten bedriver verksamhet i informationsmiljön i samtliga konfliktnivåer med kommunikationstjänst och informationsoperationer på militärstrategisk och operativ nivå. Denna verksamhet syftar till att påverka utvalda målgruppers preferenser, engagemang och agerande. Den är en aktiv del av och förstärker militära operationer i syfte att få större effekt, enskilt eller tillsammans med verksamhet inom domänerna. Effekter uppnås även genom koordinerad kommunikation tillsammans med Försvarsmaktens partners. Förmågor för att verka i informationsmiljön anpassas till omvärldsläget och stridsmiljön.

Försvarsmaktens verksamhet, övningar och operationer genomförs i ett kommunikativt sammanhang i informationsmiljön. Med kommunikationsinsatser påverkas mottagarens förväntningar och kunskap, vilket i sin tur ska bidra till önskade militärstrategiska effekter. Relevans, synlighet och trovärdighet är förutsättningar för försvarsviljan hos befolkningen respektive hur Försvarsmakten uppfattas i omvärlden.

Försvarsmakten utvecklar ett militärstrategiskt narrativ för att stödja sina ansträngningar. Motståndarens narrativ motverkas, samtidigt som eget narrativ stärker medarbetarnas moral, befolkningens försvarsvilja och reducerar motståndarens påverkan.

Försvarsmaktens varumärkeskommunikation, myndighetskommunikation, militära operationer och övrig verksamhet påverkar bilden av Försvarsmakten redan i normalläget. Alla delar koordineras på militärstrategisk nivå. I denna planering framgår vilka de önskade effekterna är och vilka målsättningar som finns för verksamheten. Åtgärder vidtas kontinuerligt för att förbereda Sveriges befolkning inför väpnat angrepp och uppnå motståndskraft mot desinformation och annan icke-linjär påverkan. På motsvarande sätt koordineras rikets kommunikation på strategisk nivå.

Militärstrategisk kommunikation koordineras med andra myndigheter och tredje part. Den militärstrategiska kommunikationen är även ett verktyg åt regering och riksdag, med syftet att bidra till att säkerställa svensk försvarsvilja samt påverka omvärlden.

4.2. Fysiska faktorer

De fysiska faktorerna omfattar försvarsgrenar och stridskrafter, personal, materiel och infrastruktur. Sammansättningen av de fysiska faktorerna utgår ifrån den konceptuella inriktningen och harmoniseras med moralfaktorerna.

En avvägd balans mellan försvarsgrenar och stridskrafter är en förutsättning för att skapa hög operativ förmåga och minimera sårbarheter. Vidare är en avvägd balans mellan kvalitet och kvantitet viktig för att skapa maximal handlingsfrihet att hantera osäkerheter.

4.2.1. Gemensamma faktorer

Operativa ramvillkor (ORV) redovisas i underbilaga 2.2. Taktiska ramvillkor (TRV) redovisas i underbilaga 2.3 och 2.4. Ramvillkor för typförband (RVT) redovisas i särskild skrivelse.

Väpnat angrepp och icke-linjära hot ska kunna mötas tidigt, vilket kräver tillgängliga förband och funktioner. Vidare ska Försvarsmaktens närvaro öka genom etablering på fler orter.

Försvarsmakten ska kunna skydda egen verksamhet, anläggningar, infrastruktur och informationstillgångar samt kunna utöka närvaron i viktiga områden.

Försvarsmakten ska enskilt och med stöd från andra stater eller organisationers stridskrafter kunna bestrida och bryta fientlig operativ kontroll genom gemensamma operationer där förmågan till strid med system i samverkan ska ökas. Försvarsmakten ska kunna genomföra offensiva operationer utanför svenskt territorium för att på djupet bestrida angriparens handlingsfrihet.

Försvarsmakten ska efter angrepp kunna genomföra fortsatt motstånd och störa angriparens verksamhet även när ogynnsamma styrkeförhållanden råder.

Försvarsmakten ska hävda Sveriges territoriella integritet och ha förmåga att värna suveräna rättigheter.

Sverige ska kunna ge och ta emot militärt stöd och därför utveckla den gemensamma operationsplanläggningen med Finland samt samordna operationsplanering med Danmark, Norge, Storbritannien, USA och Nato. Försvarsmakten ska därför vidareutveckla förmåga, planering och genomförande,

till värdlandsstöd (VLS). Övningsverksamheten med internationella partners ska öka under perioden.³⁰

Försvarsmakten ska ständigt upprätthålla beredskap och kunna aktivera eller mobilisera samtliga krigsförband samt efter beslut kunna sätta upp nya krigsförband genom forcerad styrketillväxt.

Försvarsmakten ska kunna lämna stöd till civil verksamhet och bidra till skydd av samhällsviktiga funktioner. I samarbete med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ska samverkan inom totalförsvaret utvecklas. Försvarsmaktens behov av stöd från samhället ska tydligt kommuniceras till berörda aktörer.

Försvarsmakten ska kunna genomföra internationella operationer utanför närområdet och bidra till att förebygga och hantera konflikter.

Inriktning 2021-2030

Deltagandet i Natos standardiserings- och interoperabilitetsarbete ska utvecklas och beslutade FMN utvecklingssteg ska införas för både internationellt och nationellt bruk. Interoperabilitet med Finland, USA och Nato ska fördjupas och kan inom vissa områden³¹ innehålla högre ambitioner än vad FMN-ramverket möjliggör.

Processen för styrning och fastställande av implementerade militära och civila standarder, metoder och doktriner ska utvecklas.

Utveckling av förmågan till långräckviddig bekämpningsförmåga ska påbörjas under perioden.

Militärbaser³² ska utveckla sin förmåga att stödja mobilisering, stödja logistikkonceptet samt bidra till VLS och förbandsproduktion. Militärbaser lyder under respektive försvarsgrens- eller stridskraftschef och organiseras senast vid höjd beredskap.

Försvarsmakten ska utveckla sin förmåga att nyttja information som en strategisk tillgång som beskriver hela operationsmiljön. Under den inledande delen av perioden kommer fokus att ligga på gemensamma krav på datainsamling och -utbyte mellan plattformar, sensorer och system samt krav på hur datalagring och loggningsinformation ska implementeras i syfte att öka förmågan avseende lägesuppfattning och beslutsunderlag. Därefter skiftas fokus mot användning och analys av data och mot ett datadrivet arbetssätt och datadrivna operationer.

³⁰ Utvecklas i kapitel 5.

³¹ Exempelvis avseende *Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance (JISR)*, *Joint Targeting (JT)* och *Joint Fires (JF)*.

³² Tidigare har dessa benämnts depå.

Informationsförsörjning till Försvarsmaktens informationssystem ska vidareutvecklas och förstärkas.

Krigsorganisation och grundorganisation

Försvarsmakten ska utvecklas mot fler mobiliserande förband och ökad andel värnpliktiga i krigsorganisationen, samtidigt ska stående förband vara tillgängliga redan i grundberedskap. För att återspegla detta ska Försvarsmaktens organisation under perioden 2021-2025 delas in i en krigsorganisation (KRO) och en grundorganisation (GRO).

Krigsförbandsmålsättningar och operativa krav styr utformningen av KRO. GRO utformas för att innehålla utbildnings- och produktionsorganisationen samt upprätthålla grundberedskap.

Förbandskategorier – Stående förband, Mobiliseringsförband och Hemvärnsförband

Krigsförbanden ska bestå av stående förband, mobiliseringsförband och hemvärnsförband. Inriktning avseende indelning i förbandskategorier framgår i underbilaga 2.6. Inom ramen för ett krigsförband kan det ingå såväl stående som mobiliserande delar. I krigsförbanden ingår mobiliseringsreserver. Indelningen i stående och mobiliserande förband utgör en målbild och ska intas successivt mot 2025 respektive 2030 för de förband som tillväxer under perioden 2026 - 2030.

Stående förband består i huvudsak av kontinuerligt och tidvis tjänstgörande personal, har en hög materiell tillgänglighet och har hög beredskap för att tidigt lösa dimensionerande uppgifter. De stående förbanden möjliggör anpassad beredskap under grundberedskap och de kan tidigt sättas in som förband för att vinna tid för beslutsfattning och eventuell mobilisering. Genom att de kompletteras med tidvis tjänstgörande skapas uthållighet i de dimensionerande uppgifterna samt förmåga att lösa planerade nationella och internationella insatser och övningar.

Mobiliseringsförband är främst avsedda för att lösa uppgifter vid höjd beredskap. De ska i huvudsak bemannas av totalförsvarspliktig personal och reservofficerare, deras materiella tillgänglighet kan variera, förutsatt att beredskapskrav uppfylls. Förbanden har mobiliseringstid på 2-7 dygn. Anställd personal ska bemanna om det krävs av kompetensskäl eller för att förbereda mobilisering. Kontinuerligt tjänstgörande personal bemannar dessutom befattningar som krävs för att kunna producera krigsförbandet.

Hemvärnsförband är en egen förbandskategori med särskilda krav på tillgänglighet och beredskap. Hemvärnsförbanden omfattas inte av begreppen aktivering, mobilisering eller givakt och kan tas i anspråk före det att regeringen fattat beslut om höjd beredskap. Förbanden består av frivillig personal (hemvärnssoldater och personal rekryterade från frivilliga försvarsorganisationer).

Omstrukturering av ledning och logistik

Grundprincipen är att respektive försvarsgren, inom ramen för Försvarsmaktens sammanhållna funktioner avseende ledning och logistik, ska ansvara för förband som erfordras för verksamhet på taktisk nivå.

Digital transformation

Genom digitalisering ska Försvarsmakten lägga en grund för att hantera information som en strategisk resurs. Inom de operationer och sammanhang där Försvarsmakten verkar ska interoperabilitet, samverkan och informationsöverföring kunna ske från första dagen. Informationstillgänglighet i rätt tid, form och rum främjar informationsöverläge och initiativförmåga.

Den digitala transformationen ska också förbättra och förenkla Försvarsmaktens interna arbete, processer och tjänster.

Försvarsmakten ska ha förmåga att snabbt och effektivt möta verksamhetens krav på information och modern digital samtidighet på taktisk, operativ och strategisk nivå. Förutsättningarna för digital transformation är pålitlig, tillgänglig och spårbar information som kan nyttjas i försvarsgemensam förutsättningsskapande teknik. För detta ändamål ska Försvarsmaktens it-strategi tillämpas.

En väl fungerande informations- och datahantering ska etableras med gemensamma informations- och datamodeller som grund. Därmed ska förutsättningar att klassificera, matcha, kvalitetssäkra, skapa sökbara data och information samt identifiera informationsförsörjningsbehov skapas.

De tekniska systemen ska stödja en ändamålsenlig och verksamhetsanpassad användning av information och en förmåga att analysera och dra slutsatser utifrån den information som har inhämtats, lagrats och bearbetas på alla organisatoriska nivåer. För att leverera datadrivna förmågor till Försvarsmaktens samtliga verksamhetsområden behövs en kombination av centrala och decentraliserade tjänster, en kombination av egna och publika molnbaserade lösningar samt en gemensam arkitektur.

Skydd mot massförstörelsevapen

En motståndares nyttjande av kemiska-, biologiska-, radiologiska- och nukleära stridsmedel får stora konsekvenser för Försvarsmaktens förband och operativa förmåga samt för samhällsviktiga funktioner. Motståndarens nyttjande av massförstörelsevapen kan ske över hela konfliktskalan. Försvarsmakten ska med stöd av andra myndigheter öka förmågan att möta dessa hot.

Skyddet mot massförstörelsevapen ska utformas och dimensioneras för att möta angrepp från kvalificerade aktörer. Skyddet mot massförstörelsevapen vidareutvecklas som en sammanhållen funktion. Under perioden slutförs införandet av funktionskedja CBRN vilket reglerar ansvar och åtgärder vid respektive ledningsnivå.

Under perioden vidareutvecklas förmågan så att förband på bredden har förmåga att kunna lösa sin huvuduppgift med minimal påverkan av massförstörelsevapen.

Counter Unmanned aerial systems (C-UAS)

Det ökande hotet från användning av UAS i alla konfliktnivåer påverkar hela Försvarsmakten avseende taktik, metod, personal och organisation. Passiva skyddsåtgärder inom C-UAS ska utvecklas i Försvarsmakten.

Combined Electronic Support Measurement Operations (CESMO)

Utbyte av information baserad på underlag från signalspaning i form av CESMO ska införas under perioden. Samarbetet med FRA ska fördjupas.

Counter Improvised Explosive Device (C-IED)

Försvarsmaktens C-IED-förmåga ska vidmakthållas på nuvarande nivå inom ramen för ett fördjupat nordiskt samarbete och i samverkan med EU och Nato.

4.2.2. Armén

Taktiska ramvillkor (TRV) för armén redovisas i underbilaga 2.3 och 2.4. Krigsförbanden utvecklas enligt krigsförbandstabell i underbilaga 1.1. Indelning i förbandskategorier och taktisk ledningsstruktur redovisas i underbilaga 2.6.

Arméns krigsförband ska kraftsamlat kunna verka med hög ambition i en operativ riktning, eller med reducerad ambition i flera riktningar, dimensionerat för att möta en luftlandsatt eller landstigen mekaniserad angripare. Arméns krigsförband ska kunna genomföra operationer med hög taktisk rörlighet och hög grad av samordning såväl inom Försvarsmakten, tillsammans med övriga delar av totalförsvaret samt vid internationell samverkan. Förbanden dimensioneras till att förhindra eller fördröja en angripare och dennes möjligheter att nå sina syften. Armén ska uthålligt kunna försvåra angriparens förmåga att uppnå sina syften samt möjliggöra stöd från tredje part för att kunna återta förlorat territorium. Armén ska kunna bidra till luftförsvar samt skydd av Försvarsmaktens verksamhet och infrastruktur.

Huvuddelen av arméns förband ska vara mobiliseringsförband. Vissa krigsförband, eller delar av krigsförband, ska vara stående förband för att vara tillgängliga vid grundberedskap och aktivering.

Inledningsvis ska en mekaniserad bataljon och på sikt en brigad förberedas för att kunna verka tillsammans med finska förband. Samarbetet ska utvecklas under hela perioden. Luftvärnet ska utöka samarbetet med USA.

Inriktning 2021-2025

Armén ska successivt omorganiseras mot fyra brigader, varav en reducerad, samt en stridsgrupp Gotland. Dagens två brigader ska tidigt under perioden omorganiseras till en mekaniserad brigad i Skövde (MekB 4) och en mekaniserad brigad i Boden (NMekB 19). Organiseringen av en mekaniserad brigad i Revingehed (MekB 7) ska påbörjas. Upprättande av en reducerad motoriserad

brigad, Livgardesbrigaden (IB 1), ska påbörjas under perioden. Stridsgrupp Gotland ska förstärkas genom att funktionsförband organiseras. Inom ramen för brigadstrukturerna ska sedan en successiv tillväxt av förbandsenheter ske.

Utveckling av divisionsförmåga ska inledas genom att en divisionsstab organiseras och en reducerad divisionsledningsbataljon börjar utvecklas.

Förmågan att leda markförband ska utvecklas under perioden och fortlöper även under påföljande försvarsbeslutsperiod.

Utveckling av arméns logistik ska inledas under perioden för att stödja det nya logistikkonceptet.

De mekaniserade förbanden ska organiseras genom att befintlig materiel iståndsätts. För att förbättra verkansförmågan ska även renovering och modifiering av stridsvagnar och stridsfordon inledas från och med 2022. För att öka verkansförmågan ska de i Livgardesbrigaden ingående motoriserade skyttebataljonerna tillföras pansarvärnsrobotsystem.

Underrättelse- och säkerhetsförbanden ska utvecklas inom ramen för nuvarande organisation bland annat genom att anskaffning påbörjas av ersättare till UAV 03 (obemannad luftfarkost). Omorganisering av en jägarbataljon till norrlandsjägarbataljon ska fullföljas och utvecklingen av ytterligare en norrlandsjägarbataljon ska påbörjas 2025. En lätt skyttebataljon ska omorganiseras till jägarbataljon för understöd av specialförbanden.

Utvecklingen av luftvärnsförbanden ska fortsätta och förmågan förstärkas genom tillförsel av nya luftvärnssystem. Fyra brigadluftvärnskompanier ska organiseras inom ramen för brigadstrukturen och materielen ska tillföras från materielreserven.

Organisering av lokalförsvarsskytteförband och MR-säkerhetsförband ska påbörjas under perioden.

Grundorganisation ska utökas genom att etablera Norrlands dragonregemente (K 4) i Arvidsjaur, Bergslagens artilleriregemente (A 9) i Kristinehamn, Dalregementet (I 13) i Falun och Västernorrlands regemente (I 21) i Sollefteå, med ett utbildningsdetachement i Östersund, Jämtlands fältjägarbataljon.

Inriktning 2026–2030

De mekaniserade brigaderna i Skövde (MekB 4), Boden (NMekB 19), Revinge (MekB 7) samt den reducerade motoriserade brigaden, Livgardesbrigaden (IB 1) och stridsgrupp Gotland ska färdigorganiseras under perioden.

Divisionsförmågan ska utvecklas successivt under perioden. Organisering genomförs av en divisionsledningsbataljon samt divisionsförband omfattande telekrig-, artilleri-, ingenjör- samt underhållsbataljon, fler av dessa initialt av kompanistorlek.

Regementena A 9, I 13 och I 21 ska nå full kapacitet under perioden 2026-2030.

Förberedelser för perioden bortom 2030

Processen för att under 2030-talet vidmakthålla operativt relevant förmåga ska påbörjas redan under perioden 2021-2025. I huvudsak omfattar detta utvecklade förmågor då nuvarande stridsvagnar, stridsfordon och brigadluftvärn når sin maximala livslängd.

4.2.3. Marinen

Taktiska ramvillkor (TRV) för marinen redovisas i underbilaga 2.3 och 2.4. Krigsförbanden utvecklas enligt krigsförbandstabell i underbilaga 1.1. Indelning i förbandskategorier redovisas i underbilaga 2.6.

Marinen ska med ytstridsfartyg, ubåtar samt amfibie-, minkrigs-, underhålls- och sjöinformationsförband vidmakthålla förmågan till kvalificerad ytstrid, undervattensstrid och amfibiestrid. Förmåga till sjöminering, minröjning och spridning av logistikresurserna har betydelse för såväl marinstridskrafterna som för den civila sjöfarten.

Marinen inriktas mot att kunna möta ett väpnat angrepp samtidigt som förmågan att hantera uppgifter rörande den territoriella integriteten stärks. Tyngdpunkten för marinens förmåga ska vara att möta ett väpnat angrepp i Östersjön. Marinen ska vidareutveckla förmågan att verka tillsammans med finska marinen i Östersjön och med andra internationella aktörer, inte minst rörande öppna sjövägar i Skagerrak och Kattegatt.

Marinen övervakar och kontrollerar svenskt sjöterritorium och omkringliggande havsområden över tiden, för att kunna såväl bevaka svenska intressen som att tidigt möta ett fientligt angrepp eller aggression. För att klara uppgifterna karakteriseras förbanden av hög tillgänglighet med god förmåga till operativ rörlighet vilket innebär att hot på kort tid kan mötas i flera operativa riktningar, från Östersjöområdet till Skagerrak och Kattegatt.

Marinen utgör kärnan i sjöförsvaret som ska möta en angripare i Sveriges omgivande havsområden. Genom ständigt tillgängliga förband bidrar marinförbanden till en krigsavhållande tröskel i försvaret av Sverige samt skyddet av försörjningsvägar och hamnar (*Sea Lines of Communications*, SLOC och *Sea Port of Debarkation*, SPOD). Vid ett väpnat angrepp skapar marinförbanden ett djup i våra försvarsoperationer i de fall angrepp sker över havet. Marinens stödfunktioner ska utvecklas och tillväxa i balans med investeringen i uppgraderade-/nya vapensystem, fartyg och amfibieförband.

Samordningen med flygvapenförband ska fortsatt utvecklas för gemensam sjömålsbekämpning, det nationella luftförsvaret och de sjöoperativa helikoptrarnas stöd vid sjömålsbekämpning och ubåtsjakt. Förmågan till signalspaning vidmakthålls och samverkan med FRA utvecklas.

Samverkan med Kustbevakningen och Sjöfartsverket utvecklas fortsatt inom ramen för uppgifter inom totalförsvarets militära del.

Samarbetet med våra militära partnerländer och organisationer utvecklas för att möjliggöra samverkan i alla konfliktnivåer, för försvaret av Sverige eller försvarsoperationer i närområdet.

Inriktning 2021-2025

Under perioden ökar marinens förmåga genom organisatoriska och materiella förstärkningar.

Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4) etableras. Amfibieförbanden utvecklas genom reorganisering och personalförstärkning av nuvarande förband, mot en organisation om två amfibiebataljoner och ett bevakningsbåtkompani. Första bataljonen i ny organisation ska vara etablerad 2025.

Utveckling av två marina basbataljoner inleds. De marina basbataljonerna utgör den land- och sjörolliga delen av den marina logistiken. De tre marina garnisonerna, Haninge, Karlskrona och Göteborg utvecklas mot tre militärbaser och utgör tillsammans med basbataljonerna den främre nivån av marinförbandens logistikförsörjning.

För de marina basbataljonerna påbörjas anskaffning av trängfartyg.

För vidmakthållande av minröjningsförbanden halvtidsmodifieras röjdykarfartygen av Spåröklass. Minröjningsfartygen av Kosterklass livstidsförlängs. Anskaffning av en autonom undervattensfarkost för minröjning påbörjas. Förmågan att sjöminera utvecklas genom en ökad kapacitet till utläggning av sjöminor.

Under perioden inleds halvtidsmodifiering av korvetterna av Visbyklass. Modifieringen omfattar installation av luftvärnsrobotsystem samt materielomsättning av telekrigsutrustning, sjömålsrobotar och ubåtsjakttorpeder. Vidare inleds anskaffningsförberedelser för en ny generation ytstridsfartyg, fyra fartyg, med inledande leveranser av två fartyg före 2030.

Studier inför omsättningen av ubåtar av Gotlandklass ska genomföras.

För amfibieförbanden inleds moderniseringen av amfibiebataljon genom materielomsättning. Bataljonen får ökad rörlighet, verkan och uthållighet. Båtar nyanskaffas och livstidsförlängs. Ersättning av nuvarande sjö- och markmålsbekämpande system påbörjas. Förbandet utrustas med buret luftvärnssystem.

Inriktning 2026-2030

Under perioden slutförs utvecklingen av två amfibiebataljoner med huvuddelen av tillhörande materielleveranser.

De två marina basbataljonerna utvecklas fortsatt, med inriktningen att första bataljonen är etablerad i mitten av perioden. Anskaffningen av trängfartyg för basbataljonerna fortsätter.

Halvtidsmodifieringen av Visbyklassen slutförs. För sjöminröjningen slutförs anskaffning av autonoma undervattensfarkoster.

Efter leverans av ubåtarna av Blekingeklass ökar antalet ubåtar i organisationen till fem. Ubåten Halland, som inte genomgått halvtidsmodifiering, livstidsförlängs. Anskaffning av ersättare till ubåtar av Gotlandsklass planeras, beroende av regeringsbeslut, inledas.

Kustrobotenhetens materiel omsätts genom anskaffning av ny robot- och ledningsmateriel.

Den marina ledningsförmågan förstärks genom breddinförande av ett maringemensamt ledningsstödsystem, utvecklat och anskaffat i enlighet med Försvarsmaktens ledningssystemkoncept och FMN.

I slutet av perioden inleds leveranser av två nya ytstridsfartyg. De två korvetterna av Gävleklass, livstidsförlängs för att möta införandeplaneringen för nya fartyg.

Ubåtssystemet stärks genom modifiering av torped 62.

Förberedelser för perioden bortom 2030

Anskaffning av ersättare till ubåtar av Gotlandsklass fortsätter (se ovan), leveranserna av och anskaffning av ytstridsfartygen slutförs.

Förberedelser ska påbörjas under perioden 2021-2025 för att kunna fortsätta omsättningen av marina förmågor, efter inriktningsperioden. Under perioden 2030-2040 når minröjningsfartygen av Kosterklass, röjdykarfartygen av Spåröklass samt korvetter av Visbyklass sin tekniska livslängd.

4.2.4. Flygvapnet

Taktiska ramvillkor (TRV) för flygvapnet redovisas i underbilaga 2.3 och 2.4. Krigsförbanden utvecklas enligt krigsförbandstabell i underbilaga 1.1. Indelning i förbandskategorier redovisas i underbilaga 2.6.

Flygvapnet ska, tillsammans med luftvärnet, ha förmåga att kontrollera luftrummet och skydda mot fientligt flyg och fjärrstridsmedel, tillhandahålla rörlighet i form av transportflyg och helikoptrar, svara för underrättelseinhämtning med olika flygburna och markbaserade spanings- och underrättelseplattformar samt ha förmågan att genomföra attackuppdrag mot mål i sjö- och markdomänerna.

Den samlade luftförsvarsförmågan ska vara prioriterad och en förutsättning för att flygvapnet och andra försvarsgrenar och stridskrafter ska kunna verka. Flygvapnet ska fortsatt utformas och dimensioneras för att möta ett väpnat angrepp. Samtliga

delar av flygvapnet ska kunna sättas in samtidigt för att möta ett väpnat angrepp. Flygvapnets förmåga att i väpnat angrepp kunna verka mot en kvalificerad angripare ska öka under försvarsbeslutsperioden 2021–2030. Samtidigt ska förmågan att hävda den territoriella integriteten vidmakthållas.

De dimensionerande ramvillkoren kräver, för att ha en hög initial förmåga, ständig bemanning av vissa funktioner och omedelbart tillgängliga förband. Huvuddelen av flygvapnets förband ska vara stående för att säkerställa tillgänglighet i normalläge samt för att kunna möta ett väpnat angrepp. De delar av främst basorganisationen som inte används över tiden inte är nödvändiga för att påbörja spridning ska i huvudsak vara mobiliseringsförband.

Säkerhetshotande verksamhet engagerar hela totalförsvaret och inom luftdomänen ska samverkan med Sveriges övriga myndigheter och Finland, fortsatt utvecklas. Flygvapnet ska fördjupa samarbetet med Finland och övriga prioriterade partners.

Inriktning 2021–2025

Under perioden ska sex stridsflygdivisioner i KRO vidmakthållas. Detta möjliggörs genom att JAS 39 C/D vidmakthålls minst till och med 2030 parallellt med fortsatt utveckling av JAS 39 E. Stridsflygdivisionernas förmåga ska vidmakthållas under perioden, i huvudsak genom materiella åtgärder på JAS 39 C/D.

Avvecklingen av skolflygplanet SK 60 ska omhändertas vilket görs genom anskaffning av ett nytt propeller-/turbopropflygplan, *Basic Trainer Aircraft+* (BTA+), för den grundläggande flygutbildningen. JAS 39 C/D nyttjas i skolflygsystemet som *Advanced Trainer Aircraft* (ATA). Flygtiden för JAS 39-systemet ökas för att tillgodose ett ökat utbildningsbehov av stridsflygpiloter efter en längre period med lägre grundrekrytering samt för att möjliggöra mer krigsdugliga krigsförband. För att möjliggöra detta ska flygvapnet säkerställa att krigsförbanden kan personalomsättas under perioden, där de mest kritiska personalkategorierna är piloter, flygstridsledare och flygtekniker.

KRO förändras genom att transport- och specialflygdivisionen ska omorganiseras till tre skvadroner inom transport- och specialflygdivisionen (en transport-, en special- och en statsflygskvadron) samt att det inom Helikopterflottiljen ska utvecklas fyra helikopterskvadroner som krigsförband. För att säkerställa Försvarens behov av rörlighet ska transportflygplan 84 (Tp 84) livstidsförlängas samtidigt som samtliga helikoptersystem ska vidmakthållas. Förmågan till luftburen signalspaning ska vidmakthållas.

Därutöver ska åtgärder genomföras som förstärker förmågan att verka från militära flygbaser och ökar förmågan till spridning utanför huvudbas. Detta sker genom tillförsel av materiel och personal för flygbasskydd, underhåll och sjukvård samt att flygvapnets logistikförmåga utvecklas enligt logistikkonceptet 2030. Genom införande av nya ledningssystem, anpassade för flygvapenförband, ska förmågan att taktiskt leda inom flygvapnet samt möjligheten till gemensamma operationer öka.

Utöver ovanstående beskriven utveckling ska grundorganisationen utökas med en fjärde flygflottilj genom att Upplands flygflottilj (F 16) utvecklas parallellt med dagens Luftstridsskola (LSS) från 2022.

Under perioden ska Försvarsmakten utveckla en sammanhållen strategi för framtida helikopterverksamhet och helikoptersystem. Strategin ska bland annat inrikta kommande periods helikopterprojekt.

Inriktning 2026–2030

Utveckling från perioden 2021-2025 ska fullföljas och vidmakthållas. JAS 39 C/D ska vidmakthållas under hela perioden parallellt med att JAS 39 E blir operativ. Uthålligheten i luftoperationer ska ökas genom ökad anskaffning av kvalificerad ammunition samt att uppdragsspecifik materiel anskaffas för JAS 39-systemet.

Under perioden ska förmågan till underrättelseinhämtning och spaning förstärkas genom omsättning av spaningskaplar samt anskaffning av luftburen sensor som ersättare till det flygande spaningsradarsystemet (ASC 890). Investeringar ska även ske av marksensorer, där äldre teknik ersätts av modern teknik, vilket bidrar till en förstärkning av underrättelseförmågan.

För helikopter 14 ska förstärkningen av ubåtsjaktförmågan påbörjas. Helikopter 15 och 16 ska livstidsförlängas.³³

Förberedelser för perioden bortom 2030

Under perioden 2021–2025 ska förberedande arbete påbörjas avseende den framtida stridsflygförmågan och nästa generations stridsflyg genom samarbete med Storbritannien och Italien, *Future Combat Air System Cooperation*. Arbetet syftar till att skapa handlingsfrihet i den framtida stridsflygsfrågan samt att bidra till den framtiden teknikutvecklingen av JAS 39E. Beslut om omsättning av luftburen signalspaning (flygplan S102B) och transportflyg (Tp84) ska fattas under perioden för omsättning bortom 2030.

4.2.5. Militärregioner och hemvärnsförband

Taktiska ramvillkor (TRV) för militarregioner och hemvärnsförband redovisas i underbilaga 2.3 och 2.4. Krigsförbanden utvecklas enligt krigsförbandstabell i underbilaga 1.1. Indelning i förbandskategorier och taktisk ledningsstruktur redovisas i underbilaga 2.6.

Militärregionstaberna är egna organisationsenheter med territoriellt områdesansvar i egen militarregion där de leder territoriell verksamhet avseende beredskap, regional underrättelse- och säkerhetstjänst, vidmakthållande av hemvärnsförband och samverkan med övriga totalförsvaret. Vidare har militarregionstaberna uppgifter avseende VLS. Chefen för Gotlands regemente har motsvarande uppgifter i Gotlands län.

³³ Dessa projekt inriktas bland annat av helikopterstrategin som utvecklas 2021-2025.

Hemvärnsförband är en egen förbandskategori med särskilda krav på tillgänglighet och beredskap. Hemvärnsförbanden omfattas inte av begreppen aktivering, mobilisering eller givakt. De kan tas i anspråk vid beslut om hemvärnsberedskap, vilket kan inträda före ett beslut om höjd beredskap. Förbanden består helt av frivillig personal.

Hemvärnsförbanden ska främst skydda, bevaka och övervaka områden eller objekt. Primärt ska hemvärnsförbanden nyttjas för skyddet av flygvapen- och marinförbandens basområden samt kritisk infrastruktur och viktiga skyddsobjekt. Hemvärnsförbanden ska även ha uppgifter vid hantering av kriser under normalläge samt inom ramen för totalförsvaret. Hemvärnets logistikförmåga ska följa logistikkonceptet 2030.

Koordinering och samarbete i anslutning till landgränsområden mot Norge och Finland ska fördjupas under perioden.

Inriktning 2021–2025

Under perioden ska utveckling och produktion av militärregionala ledningsförband förberedas.

Delar av Hemvärnets fordonspark ska ersättas och kompletteras. Anskaffning av sensor- och mörkermateriel ska påbörjas.

Inriktning 2026-2030

Under perioden ska utveckling fullföljas och produktion inledas av regionala ledningsförband i respektive militärregion.

Fortsatt omsättning av fordon ska genomföras. Under perioden ska sambandsmateriel för huvuddelen av hemvärnsförbanden omsättas.

4.2.6. Försvarsmaktsgemensamma ledningsförband

Taktiska ramvillkor (TRV) för ledning redovisas i underbilaga 2.3 och 2.4. Krigsförbanden utvecklas enligt krigsförbandstabell i underbilaga 1.1. Indelning i förbandskategorier och taktisk ledningsstruktur redovisas i underbilaga 2.6.

Ledningsförbanden ska inför och vid ett väpnat angrepp vidmakthålla och anpassa förmågan till sammanhängande ledning av militära operationer inom och mellan militärstrategisk, operativ och taktisk nivå samt regionala staber. Krigsförbanden ska genomföra drift, underhåll samt reparation/ersättning av ledningsstödsystem och sensorer för att stödja chef med stab vid utövande av ledning.

Ledningssystemet ska ha egenskaper som medger ledning i ett högt tempo, i olika operativa händelseutvecklingar samt medge fortsatt funktionalitet även vid bekämpning. Ledningssystemet ska stödja mobiliseringsledning. Ledningsstödsystemet förser chef med stab främst med lägesuppfattning samt förutsättningar för samordning.

Försvarsmaktens tillgång till, och handlingsfrihet inom, den fysiska elektromagnetiska informationsmiljön (exempelvis frekvensresurser) ska säkerställas. Detta är en förutsättning för att skapa robusta och säkra sambandssystem samt använda kvalificerade sensorer.³⁴ Åtgärder ska genomföras för att säkerställa transmissionsbehov och robusthet, bland annat genom åtgärder på Försvarets telenät (FTN). Försvarsmakten ska tillhandahålla anslutning mot FTN till centrala aktörer inom totalförsvaret. Försvarsmaktens utveckling och leverans av signalskydd för eget och för totalförsvarets behov ska säkerställas.

Förmågan att bedriva militärstrategisk kommunikation ska utvecklas i samtliga konfliktnivåer. Försvarsmakten ska arbeta aktivt med utvecklingen av förmågan att identifiera och möta påverkansoperationer. Förmågan att koordinera kommunikationstjänst och informationsoperationer ska öka. Forskning och teknikutveckling inom området ska fokuseras för att ytterligare öka kommunikationstjänstens förmåga.

Inriktning 2021–2025

Under perioden ska den sammanhängande ledningsstrukturen (inklusive ledningssystem) utvecklas för att stödja gemensamma nationella operationer inom och mellan samtliga domäner samt i ett multinationellt sammanhang tillsammans med tredje part.

Ledningsstödsystem ska utvecklas avseende informationssäkerhet och robusthet för att stärka skyddet av it-infrastrukturen, uthålligheten och förmågan att stödja Försvarsmaktens funktioner i samtliga konfliktnivåer även vid bekämpning.

Under perioden ska utvecklingen av en andra operativ sambandsbataljon påbörjas.

Försvarsmakten ska vidmakthålla styrning och kontroll över egen kritisk infrastruktur och egna kritiska system samt förvaltning och systemdrift. Sensorkedjan ska moderniseras för att bland annat kunna detektera mål med mindre signatur.

Området teknisk bevakning ska sammanhållas för att stödja Försvarsmaktens bevaknings- och säkerhetstjänst och inriktas mot att användas på ett mer aktivt sätt.

Telekrigbataljonen ska vidmakthålla stöd till operativ och taktisk nivå med underrättelser samt kunna påverka en angripare i informationsmiljöns fysiska spektrum (elektromagnetiska samt hydroakustiska). Telekrigstödsenheten (TKSE) ska under perioden utvecklas för att omhänderta ökad mängd data, vidmakthålla hotbildsbibliotek samt anpassas till utveckling av sensorer.

³⁴ En förutsättning för detta är att Försvarsmakten får ökat genomslag för militära behov i nationella och internationella frekvenshanteringsprocesser.

Meteorologiskt- och oceanografiskt centrum (METOCC) ska vidmakthållas som stöd till Försvarets operativa förmåga. Geografisk informationshantering ska vidmakthållas.

Ett försvarsmaktsgemensamt operativt kommunikationsförband ska under perioden utvecklas för att öka förmågan till öppen kommunikation och informationsoperationer, bidra till att utveckla förmågan att identifiera och möta påverkansoperationer samt koordinera kommunikationstjänst och informationsoperationer.

Under perioden ska resurser tillföras för att öka utbildningskapaciteten för försvarsmaktsspecifika kompetenser både inom nuvarande organisation och för kommande utökning av densamma.

Inriktning 2026–2030

Under perioden ska förbandstillväxten fortsätta inom ledningsområdet. Den andra operativa sambandsbataljonen ska färdigställas.

Ledningssystem ska fortsatt utvecklas i enlighet med FMN. Fortsatt utveckling ska ske för att ytterligare höja informationssäkerhet och robusthet inom ledningsstödsystemen samt tillgodose behovet av mängdmateriel inom ledningsområdet. Moderniseringen av sensorkedjan fortsätter.

Förmågan att bedriva militärstrategisk kommunikation ska fortsatt utvecklas.

4.2.7. Försvarsmaktsgemensam logistik

Taktiska ramvillkor (TRV) för logistik redovisas i underbilaga 2.3 och 2.4. Krigsförbanden utvecklas enligt krigsförbandstabell i underbilaga 1.1. Indelning i förbandskategorier och taktisk ledningsstruktur redovisas i underbilaga 2.6.

Logistiken ska skapa förutsättningar för uthålligheten vid Försvarets samtliga förband. Logistiken omfattar förhandslagring av förnödenheter, resurser för transporter och reparationer samt resurser för sjukvård.

Behov av stöd från övriga delar av totalförsvaret kvarstår. Detta avser främst sjukvård och läkemedel, transporter, drivmedel, elförsörjning och vissa stödtjänster. Detta ställer omfattande krav på totalförsvarets fortsatta utveckling.

Den samlade logistikfunktionen i Försvaretsmakten ska förstärkas och utvecklas i samma takt som Försvaretsmakten övriga tillväxt. Logistiken ska fortsatt omorganiseras så att respektive försvarsgren ska ansvara för de förband som bildar den främre logistiken. Stödet till hemvärnet utgår från garnisoner och militärbaser.

Därutöver ska ett antal operativa logistikresurser skapas för att säkerställa sammanhängande försörjningskedjor likväl som en etablering av en ändamålsenlig samverkan med andra aktörer.

En känd och väl fungerande sjukvårdskedja bidrar till en stärkt stridsmoral. Vid allvarlig skada är tiden den kritiska faktorn. Försvarsmaktens sjukvårdsresurser är, och ska ses som, en del av Sveriges sjukvårdssystem.

Delar av logistikförbanden ska stödja verksamhet över tiden och kompletteras med mobiliserande delar för att utöka kapacitet och uthållighet.

Försvarsmakten ska säkerställa beredskapslagring av drivmedel för myndighetens behov.

Inriktning 2021 - 2025

Logistiken ska fortsätta utveckla förutsättningar för att öka uthålligheten vid samtliga förband i Försvarsmakten. Sjukvårdstjänsten ska utvecklas och förstärkas.

Försvarsgrenarna genomför utbildning av egen logistik- och försvarsmedicinförmåga samt fortsätter utvecklingen av logistikförband för främre nivån.

En operativ logistikbataljon ska utvecklas och upprättas för att förstärka den bakre nivån och stödet till den främre nivån. FMLOG ska fortsätta att utvecklas för att säkerställa förmågan att försörja Försvarsmaktens förband och stödja mobilisering. För att öka möjligheten till kvalificerad sjukvård påbörjas utvecklingen av sjukhuskompanierna till fältsjukhus. Utveckling av den militärregionala verksamhetens roll i logistikkonceptet påbörjas. Markverkstäderna ska utvecklas för att möta Försvarsmaktens behov i de olika konfliktnivåerna.

För att stärka uthålligheten ska försörjningskedjor utvecklas och lagernivåer utökas genom anskaffning av militärspecifika läkemedel, livsmedel, drivmedel samt ökad lagerhållning av ammunition, reservdelar och utbytesenheter.

Samverkan med totalförsvarets olika aktörer utvecklas inom såväl de logistiska funktionerna som försvarsmedicin. Avseende försvarsmedicin påbörjas implementeringen av konceptet ”Totalförsvarets sjukvårdssystem”.³⁵

Samarbeten med Finland, inom ramen för FISE logistikkoncept, ska utvecklas och implementeras under perioden.

Arbetet med förberedelser för VLS ska fortsätta. VLS ska göra det möjligt för utländska förband att verka på svenskt territorium vid övningar, kriser och under militära operationer.

Inriktning 2026–2030

Försvarsgrenarna fortsätter utbildning av logistik- och försvarsmedicinförmåga och logistikförband utvecklas på främre nivån i takt med försvarsgrenarnas förbandstillväxt.

³⁵ Totalförsvarets sjukvårdssystem FM2016-16189:15

En andra operativ logistikbataljon ska utvecklas och upprättas och utvecklingen av en tredje påbörjas. Utvecklingen av två fältsjukhus slutförs och utgör en operativ resurs med omhändertagande- och sjuktransportförmåga. Materiel till fältsjukhusen omsätts och förstärks med ett civil-militärt ledningssystem. Utveckling av den militärregionala verksamhetens roll i logistikkonceptet slutförs. FMLOG:s förmåga att försörja Försvarets förband och stödja mobilisering ska utvecklas ytterligare. Markverkstäderna ska fortsatt utvecklas för att möta Försvarets behov i de olika konfliktnivåerna.

Utveckling av försörjningskedjor och lageruppbyggnad ska fortsätta för att stärka uthålligheten genom anskaffning av militärspecifika läkemedel, livsmedel, drivmedel samt ökad lagerhållning av ammunition samt reservdelar och utbytesenheter.

Utvecklingen av samverkan med totalförsvarets olika aktörer fortsätter inom såväl logistiska funktioner som försvarsmedicin.

Samarbete med Finland inom ramen för FISE logistikkoncept vidmakthålls under perioden.

4.2.8. Försvarets gemensam underrättelse- och säkerhetstjänst

Taktiska ramvillkor (TRV) för underrättelse- och säkerhetstjänst redovisas i underbilaga 2.3 och 2.4.

Försvarens underrättelseverksamhet och militär underrättelse- och säkerhetstjänst ska inför och under väpnat angrepp mot Sverige lämna underlag för ledning och beslutsfattande. Den ska bidra till att skydda Försvarets verksamhet, infrastruktur och materiel inför och under väpnat angrepp mot Sverige. Funktionerna ska även uthålligt lösa uppgifterna i normalläge och säkerhetspolitisk kris. Allt med syfte att erbjuda förvarning, möjliggöra beredskapsanpassningar och stödja operationer.

Möjligheter att nyttja teknik för bevakning och detektering ska i större omfattning utvecklas och nyttjas.

Inriktning 2021 - 2030

Beslutad tillväxt och förstärkningar i funktionen ska genomföras och prioriteras enligt ordningsföljden: förvarning, tillgänglighet, uthållighet, redundans.

Lednings- och samverkansförmågan ska förstärkas. Nuvarande samverkansformer med andra myndigheter, organisationer och partners ska utvecklas och förstärkas. Kunskapen om olika motståndare och hot ska ökas genom förbättrad delgivning.

Förmågan ska utvecklas avseende att analysera och omhänderta; trender i samhället och omvärlden, snabba och komplexa händelseförlopp samt stora mängder data och information. Personal och organisationsdelar på samtliga ledningsnivåer ska övas.

4.2.9. Cyberförsvar

Taktiska ramvillkor (TRV) för cyberförsvar redovisas i underbilaga 2.3 och 2.4.

Cyberoperationer är militära insatser med militärstrategiska eller operativa målsättningar, vilka genomförs med resurser och metoder som normalt inte är tillgängliga genom de konventionella stridskrafterna.

Cyberförsvaret ska utformas och dimensioneras för att möta angrepp från kvalificerade aktörer. Funktionen ska kunna verka samordnat i såväl normalläge, säkerhetspolitisk kris som väpnat angrepp. Förmågan till cyberförsvar ska förstärkas i syfte att öka kapaciteten att genomföra defensiva och offensiva operationer i cyberdomänen.

Inriktning 2021-2025

Cyberförsvarsfunktionen ska vidareutvecklas till en sammanhållen funktion. Etableringen och utvecklingen av ytterligare ett it-försvarsförband ska inledas 2022 samtidigt som uppdelningen och skillnaden mellan it-försvars- och ledningsförband ska tydliggöras. Forskning och teknikutveckling ska även fortsatt inriktas för att ytterligare öka cyberförsvarets operativa förmåga.

Införandet av ett för funktionen sammanhängande kompetensförsörjningssystem ska fortsätta.

Förmågan att genomföra cyberoperationer ska förstärkas tillsammans med förmågan att upptäcka intrångsförsök och intrång samt att bedriva incidenthantering i Försvarsmaktens informationssystem. Till följd av Försvarsmaktens ökade beroenden till externa leverantörer och det omgivande samhället, liksom Försvarsmaktens roll i Sveriges samlade cyberförsvar ska även förmågan till samverkan med bland annat myndigheter, företag och partners stärkas.

Inriktning 2026-2030

Under perioden 2026-2030 ska förmågan till cyberförsvar förstärkas ytterligare. Etablering av det andra it-försvarsförbandet ska slutföras och det för cyberförsvarsfunktionen sammanhängande kompetensförsörjningssystemet blir fullt utbyggt.

4.2.10. Specialförband

Specialförbanden ska tillföra handlingsalternativ för den politiska och militärstrategiska nivån som ligger utanför de övriga förbandens förmågor.

Inriktning 2021–2025

Förutsättningsskapande åtgärder ska säkerställas och en fortsatt tydligare inriktning mot nationellt försvar ska fortsätta. Förmågan att genomföra gemensamma operationer, nationellt och med strategiska partners, ska öka. Utvecklingen ska ske genom ökad interoperabilitet, fördjupat samarbete och gemensamma övningar. Vidare ska funktionerna ledning och logistik utvecklas.

Inriktning 2026 – 2030

Utvecklingen av förmågan inom ramen för nationellt försvar ska fortsätta. Under perioden ska ytterligare utökning av specialförbandens uthållighet och redundans prioriteras. Utveckling ska ske genom kvalificerade övningar med strategiska partners nationellt och internationellt. Materiellt ska tillförsel och utveckling för transporter, underrättelseinhämtning och verkan fortsätta.

4.2.11. Rymd

Kunskapsinhämtning ska genomföras genom bland annat fortsatt forskning och teknikutveckling och internationella samarbeten för att analysera behov av, och planera för att kunna skapa operativa förmågor.

Kunskap kring spaning och övervakning från rymden, satellitkommunikation, positions- och navigeringssystem ska utvecklas för att i framtiden möjliggöra för operativa förmågor. Försvarsmakten ska följa hotutveckling samt skapa handlingsfrihet för förmågeutveckling inom området.

Försvarsmakten ska vidareutveckla sitt engagemang i rymddomänen tillsammans med rymdindustrin, högskolor och universitet samt den svenska rymdbasen Esrange.

Under perioden ska flygvapenchefen ges det övergripande ansvaret för aktiviteter i rymddomänen. Ett samlat övergripande ansvar ska bidra till en mer aktiv och sammanhållen verksamhet för de rymdbaserade förmågorna.

4.2.12. Personal

Försvarsmaktens personal är den viktigaste resursen för att Försvarsmakten ska kunna lösa sina uppgifter. Kompetens och sammanhållning ska utvecklas utifrån Försvarsmaktens militära profession. Planerad tillväxt i kommande försvarsbeslutsperioder sker i en oförutsägbar omvärld som bland annat präglas av en snabb teknikutveckling med genomgående påverkan på såväl samhället som modern krigföring. Det ställer nya och förändrade krav på förmåga och därmed även olika kompetensers tillgänglighet och uthållighet. Personalförsörjningen och Human resources (HR) i Försvarsmakten³⁶ ska utvecklas för att bättre möta behoven av kompetens, tillgänglighet och uthållighet och ska fungera över hela konfliktskalan. Förändrade kunskaps- och kompetensbehov som följer av den snabba och inte alltid förutsägbara samhällsutvecklingen ska kunna mötas. HR i Försvarsmakten ska präglas av uppdragstaktik och vara en mer integrerad del av verksamheten.

Försvarsmakten går in i försvarsbeslutsperioden med ett underskott på personal samt med brister inom ett antal kompetensområden, vissa av dem strategiskt kritiska. Underskott och brister ska ses dels i förhållande till KRO behov, dels i förhållande till förmågan att lösa samtliga uppgifter i normalläge. För att lösa dessa

³⁶ HR i Försvarsmakten utgörs av HR-funktion, HR-förvaltning och HR-organisation.

utmaningar ska Försvarsmakten ha ett tydligt fokus på kompetens som ett komplement till volymperspektivet.

Ramstyrningen av personalvolymerna ska förtydligas för KRO och GRO och ska därför kompletteras med invärde (till exempel antal inryckande) med uteffekt (till exempel antal krigsplacerade och anställda). En tydlig förbandsomsättningsplan är en förutsättning för långsiktig bemanning av krigsorganisationen.

Försvarsmaktens villkor ska ligga i linje med den statliga lönepolitiken för att främja verksamhetsutveckling och säkerställa en stabil kompetensförsörjning. Lönerna ska vara sakliga, individuella och differentierade och möjliggöra för Försvarsmakten att rekrytera, motivera, utveckla och behålla medarbetare med sådan kompetens som behövs på kort och lång sikt.

För att uppfylla kompetensbehoven och tillväxt krävs hela myndighetens engagemang och delaktighet i Försvarsmaktens personalförsörjning.

Inriktning 2021–2030

HR i Försvarsmakten ska skapa förutsättningar som bidrar till en ökad operativ förmåga över tid oaktat tidsperspektiv och över hela konfliktskalan. Robusthet och flexibilitet ska utgöra centrala egenskaper för personalförsörjning och HR i Försvarsmakten. Det ska finnas en tydlig spårbarhet från personal och kompetens till operativ förmåga. Försvarsmakten ska ha en god lägesbild av såväl tillgång som behov av kompetenser. Försvarsmakten ska eftersträva ett personalrättsligt regelverk och utveckla metoder som medför en högre grad av tillgänglighet och uthållighet oaktat säkerhetspolitiskt läge. Därmed uppnås både en högre verkansgrad avseende hantering av personal och kompetens men också ett högre tempo med undvikande av effektförluster vid övergång mellan normalläge och väpnat angrepp.

HR i Försvarsmakten ska verka som en helhet, där arbetsmiljö, jämlikhet, jämställdhet och värdegrund är förutsättningar för en aktiv och hållbar personalförsörjning samt ökad legitimitet. Regelverk, metoder, it-stöd och arbetssätt ska vara enkla och underlätta det dagliga arbetet och bidra till kortare ledtider i personalförsörjningen.

Förutsättningsskapande åtgärder ska skyndsamt vidtas för att uppnå planerad tillväxt och tillgänglighet av kompetens och personal. Kraftsamling ska göras för personell tillväxt inom kritiska kompetensområden.

Prövnings- och utbildningskapaciteten ska öka för att bidra till en förstärkt uthållighet och utgöra en stabil grund för Försvarsmaktens fortsatta volymtillväxt. Utbildningsmetoder och it-stöd ska utvecklas så att färre kan utbildas fler på kortare tid med bibehållen kvalitet och säkerhet.

Grundutbildningens potential som rekryteringsbas ska tillvaratas. En fortsatt hög fullföljandegrad³⁷ i kombination med en ökande verkansgrad³⁸ från grundutbildningen ska säkerställa uppfyllnad av såväl mobiliserande som stående förband samtidigt som stora delar av behovet av anställd militär personal tillgodoses.

Försvarsmakten ska etableras som attraktiv arbetsgivare inom flera kompetenser, branscher och sektorer med tydlig koppling till planerade förmågebehov. Upplevelsen av vår verksamhet tillsammans med en utvecklad rekryteringskommunikation ska göra att intresset för Försvarsmakten växer i en bredare målgrupp. Ett brett urval av lämpliga kvinnor och män ska söka sig till ett nytt eller fortsatt, militärt som civilt, engagemang vid myndigheten. För att omhänderta det ökande intresset ska Försvarsmakten göra det enkelt att söka sig till och utvecklas inom myndigheten.

Försvarsmakten ska i större utsträckning spegla samhället genom att öka andelen kvinnor och grupper som idag utgör en minoritet inom myndigheten. En jämställd och inkluderande verksamhet bidrar till det militära försvarets trovärdighet, folkförankring och krigsföringsförmåga och skapar förutsättningar för en bredare rekryteringsbas. HR i Försvarsmakten ska verka för att förebygga diskriminering, samt säkerställa professionell och enhetlig hantering av ärenden om ovälkommet beteende.

Vägarna att komma till eller utvecklas inom Försvarsmakten ska förtydligas. Fler och alternativa vägar ska bidra till en mer flexibel personalförsörjning. Det ökade kompetensfokuset ska ge anpassade lösningar för olika kompetensbehov vilket skapar effektivare bemanning, rekrytering, omställning och kompetensutveckling. Flexibiliteten skapar ökad handlingsfrihet för chefer att utveckla krigsförband med förbättrade förutsättningar för vidmakthållande, förstärkning och utveckling av förmågor men också förutsättningar för ett ökat ansvarstagande för personalförsörjning på alla nivåer.

Trebefälssystemet ska införas fullt ut, innebärande bland annat beslut om hur officerare ur enbefälssystemets utbildningssystem ska vidareutvecklas. Försvarsmaktens system för utbildning och nyttjande av tidvis tjänstgörande personal ska utvecklas.

Chefer med personalförsörjningsansvar ska ges utökade möjligheter till att forma en mer verksamhetsanpassad personalförsörjning utifrån ett bredare utbud av försörjningslösningar för olika kompetenser. Detta ska också skapa förutsättningar för en sund personalomsättning med rörlighet mellan olika anställnings- och engagemangsformer. Personalsammansättning ska återspegla kraven på

³⁷ Fullföljandegrad är andelen rekryter som fullföljer grundutbildningen och är krigsplaceringsbara.

³⁸ Verkansgrad är andelen rekryter som fullföljer grundutbildningen och sedan direkt söker anställning eller till någon av de grundläggande officersutbildningarna

kompetens, tillgänglighet och uthållighet vilket förbättrar förutsättningarna för att verka med kompletta och samtränade förband.

Under hela perioden ska ett högt personellt stridsvärde³⁹ vidmakthållas. Det systematiska arbetsmiljöarbetet ska bedrivas med utgångspunkt i Försvarets arbetsmiljöpolicy⁴⁰. Tillsammans ska Försvarets personal skapa en säker arbetsmiljö, präglad av öppenhet, jämställdhet och professionellt bemötande. Det innebär också att det finns förutsättningar för en ansvarskultur där uppdragstaktik tillämpas, som metod för att utveckla förtroende, vilja, omdöme och initiativ.

Personalspecifika inriktningar

Anställd personal

Anställd personal delas in i kontinuerligt tjänstgörande personal, tidvis tjänstgörande personal och personal som är särskilt rekryterad och anställd för att tjänstgöra i internationella militära insatser. Personalomsättning av anställd personal sker individuellt.

Om förändringar i krigsorganisationens indelning innebär att förband med anställd personal klassificeras som mobiliserande förband så ska åtgärder vidtas så att ackumulerad militär kompetens och erfarenhet kvarstannar i Försvaretsmakten.

Kontinuerligt tjänstgörande personal

Den kontinuerligt tjänstgörande personalen (K-personal) utgörs av yrkesofficerare (YO), civila arbetstagare (CVAT) och kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS/K). K-personal ska vara grunden för Försvaretsmakten förmåga att utföra samtliga uppgifter i grundberedskap och ska bemanna både stående och mobiliserande förband. Bemanning med K-personal i mobiliserande förband ska vara motiverat av kompetens-, tillgänglighets- eller produktionskäl.

Yrkesofficerare

Försvaretsmakten går in i försvarsbeslutsperioden med ett underskott på yrkesofficerare (YO) inom vissa kompetensområden och förband samt med ett stort generellt underskott på kontinuerligt tjänstgörande specialistofficerare (SO/K) som är rekryterade och kompetensutvecklade genom trebefälssystemets specialistofficersutbildningar. De stora pensionsavgångarna bland YO under 2020-talet kan leda till att mindre erfarna YO måste tjänstgöra på befattningar där lång erfarenhet krävs.

Försvaretsmakten ska prioritera försörjningen av YO mot bristkompetenser och bristförband. Dels genom grundrekrytering och dels genom kompetensutveckling. Grundrekrytering och kompetensutveckling av SO/K ska prioriteras.

³⁹ Personellt stridsvärde är ett mått på förbandets, enhetens eller den enskildes förmåga och uthållighet mot ställd uppgift. Personellt stridsvärde omfattar i huvudsak två delar: fysiskt och psykiskt.

⁴⁰ Se underbilaga 1.2 Försvaretsmakten arbetsmiljöpolicy

Planerade volymer till grundläggande officersutbildning av kontinuerligt tjänstgörande officerare (OFF/K) ger långsiktigt en större tillgång än bedömt behov. Om kommande försvarsbeslut inte innebär en fortsatt tillväxt med ytterligare personalbehov kan en minskad grundrekrytering av OFF/K senare i planeringsperioden övervägas

Ålders- och erfarenhetsstruktur bland YO ska jämnas ut genom rekrytering mot de delar i organisationen där erfarenhet är ett viktigt krav. Rekrytering av efterfrågad erfarenhet ska ske genom återrekrytering av förtidsavgångna YO, anställning av RO som YO eller genom utveckling av CVAT mot en anställning som YO.

Kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän

Den tidsbegränsade anställningen i kombination med underskott inom vissa kompetensområden och förband ger att grundrekryteringen ska upprätthållas inom samtliga kompetensområden och förband. I syfte att dra fördel av ackumulerad militär kompetens och erfarenhet ska grundrekrytering direkt från grundutbildningen kunna kompletteras med återrekrytering av före detta GSS/K eller individer ur tidigare grundutbildningsomgångar som inte tagit anställning i Försvarsmakten.

Civila arbetstagare

De civila arbetstagarnas tillför nödvändiga kompetenser som inte kan tillhandahållas genom det militära utbildningssystemet. De rekryteras på arbetsmarknaden i konkurrens med andra arbetsgivare. Försvarsmaktens konkurrenskraft ska stärkas och rekryteringsförmågan ska öka. Yrkes- och karriärutvecklingsvägar för civila arbetstagare ska stärkas.

Tidvis tjänstgörande personal

T-personal ska säkerställa tillräcklig förbandsmassa och uthållighet i grundberedskap. Åtgärder för att säkerställa den tidvis tjänstgörande personalens tillgänglighet i grundberedskap ska vidtas, även om detta inte förstärks genom lag eller förordning.

Reservofficerare

Reservofficerare (RO) utgörs av tidvis tjänstgörande officerare (OFF/T) respektive specialistofficerare (SO/T). Reservofficerare (RO) ska bemanna både stående och mobiliserande förband där det krävs av kompetens eller tillgänglighetsskäl.

För RO föreligger ett utgångsläge som i allt väsentligt överensstämmer med YO. Krigsorganisationens indelning i stående och mobiliserande förband innebär att behovet av befäl förändras, behovet av officerare ökar och behovet av specialistofficerare minskar. Förutom grundrekrytering och kompetensutveckling mot bristkompetenser och bristförband ska därför grundrekrytering mot tidvis tjänstgörande officer (OFF/T) prioriteras. Vid personalförsörjning av staber och militärbaser bör RO med s.k. nollavtal kompetensutvecklas för att kunna krigsplaceras där. RO kan i större utsträckning användas i förbandsproduktionen, både för egen kompetensutveckling och som förstärkning.

Tidvis tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän

Tidvis tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän (GSS/T) ska bemanna stående förband. För en del av de stående förbanden ska GSS/T utgöra en majoritet av personalsammansättningen i syfte att medge tillräckligt många och stora stående förband.

Den tidsbegränsade anställningen i kombination med underskott inom vissa kompetensområden och förband ger att grundrekryteringen ska upprätthållas inom samtliga kompetensområden och förband. I syfte att dra fördel av ackumulerad militär kompetens och erfarenhet ska rekrytering i första hand ske genom rekrytering från GSS/K eller individer ur tidigare grundutbildningsomgångar som inte tagit anställning i Försvarsmakten.

Hemvärnssoldater

Hemvärnssoldater är de som tecknat ett avtal om tjänstgöring i hemvärdet med stöd av hemvärnsförordningen (1997:146). Hemvärnssoldater ska bemanna hemvärnsförbanden och omsätts individuvis.

Försvarsmakten ska övergå från direktutbildning av hemvärnssoldater till rekrytering av hemvärnssoldater från GSS eller värnpliktiga efter fullgjord tjänstgöring i stående eller mobiliserande förband. Under en övergångsperiod medför detta en risk för minskad tillgång till hemvärnssoldater. I syfte att upprätthålla tillgången till hemvärnssoldater ska rekrytering kunna genomföras från lokalförsvarsförband direkt efter genomförd grundutbildning.

Frivillig personal

Frivillig personal är de som tecknat avtal med Försvarsmakten med stöd av förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet. Frivillig personal återfinns på befattningar i hela Försvarsmakten, men tjänstgör främst vid hemvärnsförbanden. Frivillig personal omsätts individuvis.

Försvarsmakten har ett underskott på frivillig personal. Åtgärder som ökar rekryteringen till Hemvärdet ska prioriteras. Möjligheten att flexibelt använda hemvärnssoldater och frivilligpersonal i hemvärnsförbanden ska tillvaratas intill full uppfyllnad uppnås.

Totalförsvarspliktig personal

Totalförsvarspliktig personal (värnpliktiga) utgörs av personal som skrivits in för värnplikt med stöd av lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller som är krigsplacerade för tjänstgöring i Försvarsmakten med stöd av nämnda lag. Personalomsättning av värnpliktiga sker förbandsvis.

Värnpliktiga är en förutsättning för grund- och repetitionsutbildning av hela förbandsdelar samt ska bemanna mobiliserande förband. Värnpliktiga under grundutbildning ska vara huvudsaklig rekryteringsbas för anställd militär personal och ska, beroende på utbildningsnivå, kunna nyttjas för uppgifter och insatser i

grundberedskap. Stora delar av chefer på plutons- och gruppnivå i mobiliserande förband ska utgöras av värnpliktigt befäl.

Möjligheten att utveckla ett system för hela förbandsdelar med värnpliktiga i beredskap under en förlängd grundutbildning ska utredas.

Krigsfrivilliga

Krigsfrivilliga är personal som med stöd av särskilda föreskrifter antagits som krigsfrivilliga. Försvarsmakten ska utreda och tydliggöra förutsättningarna för att ta emot krigsfrivilliga.

4.2.13. Materiel

Materieförsörjning ska utgående från operativa behov inklusive krav på interoperabilitet, styras av och följas upp utifrån utformning, produktion och användning av krigsorganisationen. Försörjningen ska vara samordnad med FoU, teknisk underrättelseverksamhet, förbandsproduktion och infrastrukturinvesteringar.

Tillväxt, tillgänglighet och operativ relevans kräver forcerat vidmakthållande och uppgraderingar av befintlig materiel samtidigt som ersättning av förmågebärande materiel innan och bortom år 2030 påbörjas.

Materieförsörjningen ska skapa långsiktiga förutsättningar för samt säkerställa att Försvarsmakten över tid och i sin helhet är materiellt utrustad på sådant sätt att operativa behov möts. Ett och samma förmågebehov kan mötas av olika tekniska lösningar och materielkonfigurationer som i materieförsörjningens olika faser ska värderas utifrån såväl tekniska, taktiska som ekonomiska perspektiv.

Materielens tekniska systemförmågor ska värderas relativt den dimensionerande motståndaren. På detta sätt kvantifieras materielens operativa relevans. Förmågan att genomföra denna typ av värdering ska utvecklas. Försvarsmaktens förmåga till analys av den tekniska utvecklingen, att följa och förstå hot och möjligheter med omvärldens accelererande teknikutveckling och förändrade förutsättningar för materiell produktion, ska öka. Försvarsmakten ska därför tidigt under perioden definiera vilka teknikområden som är särskilt kritiska och skyddsvärda, utifrån Försvarsmaktens operativa behov, samt hur tillgång till dessa ska säkras.

Försvarsmakten ska använda den Europeiska försvarsfonden (EDF) för att stödja utveckling av militära förmågor, samt bidra till ökad försörjningstrygghet vad gäller både materiel- och kompetensförsörjning. Försvarsmakten ska utveckla en strategi för vilka förmågor med därtill kopplade materiel- och teknologiutveckling som Försvarsmakten ska stödja EDF-projekt inom.

Försvarsföretagen, men även vissa andra leverantörer i Sverige, bidrar till Försvarsmaktens operativa förmåga och ökad försörjningstrygghet. Försvarsmakten ska ta hänsyn till försvarsmaterielexportens påverkan på myndighetens materieförsörjning (främst avseende kostnadseffektivitet och

förutsättningar för synergi mellan exportstödjande verksamhet och förbandsproduktion). Försvarsmakten ska därför utveckla sin strategiska relation till dessa aktörer.

Försvarsmakten ska stödja regeringen avseende framtagande av en långsiktig materielförsörjningsstrategi för det militära försvaret. Inom ram för detta ska Försvarsmakten, i enlighet med regeringens inriktningar, vidare definiera och utveckla områden som utpekats som väsentliga säkerhets intressen (VSI).

Försvarsmakten ska säkerställa att materiel och utrustning som anskaffas är ändamålsenligt utformad utifrån såväl ett jämställdhetsperspektiv som ett arbetsmiljöperspektiv.

Utifrån försörjningssäkerhet ska Försvarsmakten inhämta kunskap om utvecklingen avseende utfasning av fossila bränslen, i syfte att kunna införa ny teknik på bredden, och med god framförhållning, när så är tekniskt möjligt och ekonomiskt försvarbart⁴¹ utifrån ställda krav på operativ förmåga.

Teknisk kompetensförsörjning för materielförsörjningens behov ska vidmakthållas och utvecklas. Former för utökat och tillämpat nyttiggörande av uppbyggda kompetenser hos Försvarsmaktens FoU-leverantörer ska utvecklas.

Försvarsmakten ska vidareutveckla processen för materielförsörjning till att tydligare än tidigare omhänderta den sammantagna försörjningstryggheten avseende materiel, tekniskt kunnande, reservdelar, ammunition och andra förnödenheter.

Försvarsmakten ska utveckla metoder för materiel- och investeringsplaneringen så att en långsiktig (även bortom investeringsplaneringsperioden) flexibilitet avseende utveckling av förmågor uppnås.

Materielförsörjningen kommer de närmaste åren behöva ha en balans mellan nyanskaffning av större system respektive anskaffning och reovering av materiel på lägre systemnivåer i syfte att hålla äldre materielsystem fungerande och operativt relevanta. En prioritering av åtgärder inom vidmakthållande ska genomföras för att balansera förutsättningar för tillgänglighet av operativ förmåga över tiden med tillväxt.

Denna prioritering medför stora behov av att direkt hantera en forcerad produktion avseende vidmakthållande och anpassning av arvmateriel. Krav på operativ tillgänglighet ställer höga krav på leveranssäkerhet, vilket i sin tur ställer krav på reducerade ledtider i olika faser av materielförsörjningen - från målsättningsarbeten i tidiga faser till systemsäkerhetsgodkännanden och ackrediteringar inför operativt införande/återinförande av materielen. Prioriteringen medför också att omsättning av ett stort antal förmågebärande materielsystem kommer behöva omhändertas under 2030-talet. Ledtiderna inom materielförsörjningen gör att Försvarsmakten

⁴¹ Alternativt när externa krav i form av exempelvis lagar kräver detta.

redan tidigt i perioden kommer att behöva initiera arbeten för att hantera dessa omsättningsbehov.

4.2.14. *Infrastruktur*

Investeringar i infrastruktur, i likhet med materiel, krävs för att realisera Försvarsmaktens beslutade krigs- och grundorganisation och möjliggöra ökad operativ förmåga. En utökning och utveckling av såväl krigs- som grundorganisationen leder till behov av ny infrastruktur och vidareutveckling av befintlig. Vidare medför krav på en utökad uthållighet ett ökat behov av möjligheten till spridning inklusive förändrade krav avseende skyddsnivå och förvaringsmiljö⁴² samt nya eller utvecklade fortifikatoriskt skyddade anläggningar.

Militär verksamhet vid övnings- och skjutfält samt flygplatser kräver tillstånd enligt miljöbalken där tillståndsbesluten utgör en produktionsförutsättning för Försvarsmaktens möjlighet att bedriva verksamhet på platserna. Krav på tillväxt medför att förbanden behöver nyttja övnings- och skjutfält i större utsträckning än idag. Försvarsmakten ska verka för omprövning och utökning av ram för miljötillstånd som syftar till att möjliggöra utökad verksamhet.

Försvarsmaktens arbete inom fysisk planering och deltagande i samhällsplaneringen ska säkerställa och skapa förutsättningar för att bedriva verksamhet över tid på bland annat övnings- och skjutfält, flyg- och marina övningsområden, flygbaser och flygflottiljer samt ge möjlighet att nyttja anläggningar och tekniska system. Behov av områden av riksintresse kommer öka under perioden 2021-2030. Försvarsmaktens arbete inom fysisk planering ska bland annat bedrivas för att omhänderta de behov som en tillväxt innebär (exempelvis genom ianspråktagande av framtida verksamhetsbehov) samt deltagande i samhällsplaneringen genom en proaktiv dialog med berörda parter såsom myndigheter, länsstyrelser, regioner och kommuner.

<p>Investeringar i infrastruktur samt utvecklade processer ska möjliggöra beslutad tillväxt av Försvarsmakten</p>
--

Inriktning 2021-2030

Försvarsmaktens arbete med infrastruktur ska utvecklas genom en tydligare styrning och prioritering av behoven. En del av detta är att säkerställa samordning av infrastruktur och materielinvesteringar. Frågor avseende infrastruktur ska tidigare och i större omfattning integreras i såväl försvars- som försvarsmaktsplanering, med start i investeringsplaneringen. Därtill ska Försvarsmakten särskilt beakta de krav som kommer av behovet att kunna ge och ta emot stöd, d.v.s. förmågan till VLS.

Möjligheten att fatta tidiga beslut om åtgärder relaterade till investeringar i infrastruktur, miljöprövning m.m., ska förstärkas. För att möta de behov som en

⁴² Inkluderande för lokal förrådshållning och lagerhållning av drivmedel.

växande försvarsmakt har ska en långsiktig plan för infrastrukturåtgärder utarbetas som möjliggör proaktivitet. Fortifikationsverket, men även Försvarets Materielverk, behöver utifrån ingångsvärden från Försvarmakten påbörja tidiga åtgärder för kommande investeringar, såsom strategiska förvärv av fastigheter och markområden. Hotbild för anläggningstyper ska överses för att kunna ligga till grund för kravställning, utveckling och styrning inom fortifikation.

För att säkerställa kapaciteten för såväl vidmakthållande av befintliga anläggningar som utveckling av nya ska infrastrukturorganisationen utvecklas, exempelvis genom samverkan med externa parter som högskolor och universitet för att underlätta rekrytering. Vidare ska kunskapsutveckling ske inom infrastrukturområdet, dels för att utveckla processerna, dels avseende fortifikatoriskt skyddade anläggningar och dimensionerande hotbild mot dessa.

Försvarmakten ska tillsammans med Fortifikationsverket och Försvarets Materielverk verka för att öka samordningen och korta ledtiderna inom infrastruktur. Försvarmakten ska fortsatt verka för översyn av befintliga tillståndprocesser och regelverk⁴³ som syftar till att beslutade organisationsförändringar kan genomföras inom givna tidsförhållanden.

För att uppnå ökad uthållighet ska Försvarmakten fortsätta arbetet med att stärka sin elförsörjningstrygghet. Detta i enlighet med utredning⁴⁴ och direktiv⁴⁵ på området genom att bland annat öka kunskapen om myndighetens elbehov samt åtgärda identifierade brister i elförsörjningen genom anskaffning av reservkraft. Försvarmakten ska vidare säkerställa sin drivmedelsförsörjning genom utvecklad beredskapslagring av drivmedel som är funktionella för myndighetens behov. Försvarmakten ska vidmakthålla det fördjupade samarbetet med Statens energimyndighet och prioritera samverkan inom området trygg energiförsörjning. Vidare ska Försvarmakten vidmakthålla sitt fördjupade samarbete med Svenska kraftnät och prioritera samverkan främst inom områdena elberedskap och förvaltning/utbyggnad av transmissionsnätet för el.

Under perioden 2021-2025 prioriteras investeringar i infrastruktur som syftar till att öka befintliga krigsförbands förmåga samt möjliggör tillväxt av förband på såväl befintliga som nya orter. Vidare ska förstärkning inom lednings- och logistikfunktionerna samt förmåga till spridning inom marinen och flygvapnet prioriteras.

Efter 2025 prioriteras investeringar i infrastruktur som möjliggör ett fullföljande av volymtillväxt i operativ balans med förmåga till gemensamma operationer och förmåga att verka tillsammans med övriga totalförsvaret och med tredje part.

⁴³ Främst miljöbalken och plan- och bygglagen.

⁴⁴ Utredningen om Försvarmaktens elförsörjningstrygghet – slutrapport, 2016-02-03, FM2014-10626:4, KH.

⁴⁵ LEDS Direktiv - Försvarmaktens elförsörjningstrygghet FM2016:1-25, H.

Utöver ovanstående ska åtgärder inom Försvarets infrastrukturprocess prioriteras till strategiskt viktiga områden, vilka redovisas i bilaga 2.

4.3. Moraliska faktorer

Moraliska faktorer reflekterar den mänskliga sidan i vilja, mod, tålighet, sammanhållning, lärande, träning, övning och ledarskap. Dessa faktorer är ömsesidigt förstärkande eller försvagande tillsammans med de strukturella och konceptuella faktorerna. Moraliska faktorer är ett samlingsbegrepp för drivkrafter som påverkar individens och gruppens förmåga att lösa huvuduppgiften.

Ett ökat fokus ska läggas på att ta initiativ och agera för att undanröja hinder, motverka kulturer som möjliggör ovälkomna beteenden samt utveckla uppdragstaktiken och ledarskapet.

De moraliska faktorerna stärks och ökar i betydelse när vi uppnår:

- Rätt bemannade, utrustade, utbildade och samövade krigsförband.
- Samtliga anställda, totalförsvarspliktiga och frivilliga får och kan bidra till vår totala förmåga samt har rätt utbildning och kompetens.
- Vår vardag präglas av ansvarskultur, uppdragstaktik och målstyrning med tydliga mandat och rådighet över egna resurser.
- Minskad administration, byråkrati och regelstyrning.
- Enkla arbetssätt, beslutsprocesser samt möjlighet till digitala, flexibla och distribuerade arbetsmetoder.
- Effektiva nationella- och internationella samarbeten med ömsesidigt förtroende.
- Ökad kunskap och förståelse hos medborgarna och partners om Försvarets verksamhet, vilja och förmåga.

Ett starkt lag vinner över ett större lag som är svagt ur ett moraliskt perspektiv. Tillsammans bygger vi ett starkare försvar.

4.3.1. Försvarets militära profession

Den militära professionen ska tillsammans med Försvarets värdegrund utgöra en hörnsten i var och ens agerande. Den militära professionen omfattar alla i Försvaretsmakten, oavsett personalkategori, anställnings- eller avtalsform. Den militära professionen ska hjälpa till att förstå Försvarets viktiga roll och uppgifter. Syftet med att formulera den militära professionen är därför att skapa en sammanhållen idé, ett systematiskt koncept för all personals kvalificerade yrkeskunskande – som sammantaget skapar Försvarets förmåga till väpnad strid.

Den militära professionen ska vara ledstjärnan för vad Försvaretsmakten är, vad den står för och hur den agerar nu och i framtiden. Det är viktigt att var och en förstår sitt bidrag - var man passar in i det stora och komplicerade sammanhang som Försvaretsmakten utgör. Den militära professionen bygger på ett kollektivt utövande av yrket. Den operativa förmågan, som försvarsbeslutet lyfter fram som den enskilt

viktigaste förmågan, bygger på att alla arbetar mot Försvarsmaktens gemensamma mål. Den operativa förmågan står och faller med det gemensamma agerandet. För att kunna fullgöra Försvarsmaktens uppgifter är samarbetet mellan alla kompetensområden avgörande. Alla är således beroende av varandra.

Officerarnas yrkesutövande ska karaktäriseras av ledarskap och ledning av den väpnade striden, där utgångspunkten för officersyrkets ansvar och yrkeskunnande ytterst är att fatta beslut om storskalig legitim våldsutövning och att leda krigsförband i stridssituationer samt god förståelse för Försvarsmaktens roll och sammanhang i normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp. Officerarna är också de huvudsakliga bärarna och utvecklarna av militärt ledarskap och officersprofessionens utveckling.

Försvarsmaktens specialistofficerare ska kännetecknas av praktisk yrkesskicklighet och yrkesexpertis, som främst utvecklats genom lång yrkeserfarenhet. Den djupa yrkesexpertisen kan utövas som specialist, stabsmedlem eller som chef på lägre nivå. Specialistofficerarna är också de huvudsakliga bärarna och utvecklarna av militär trupputbildning, utövandet av det direkt ledarskapet och viljan att agera och ingripa när så behövs.

Gruppbefäl, soldater och sjömän ska utgöra en kategori med samlat yrkeskunnande som utmärks av praktiska djupgående yrkeskunskaper och specialiserad yrkesskicklighet inom officersprofessionens ram där det praktiska utövandet i den väpnade striden står i centrum.

De civila arbetstagarnas yrkesexpertis och ansvar ska vara att främja samt trygga genomförandet av den väpnade striden. De ska tillföra kompetens som inte kan tillhandahållas genom det militära utbildningssystemet och kompletterar den militära personalen. Civila arbetstagare utgör därmed en viktig del av organisationens samlade erfarenheter och kunskaper, och bidrar på så sätt till den operativa effekten.

Hemvärnssoldater och personal rekryterad från frivilliga försvarsorganisationer ska utgöra kärnan i hemvärnsförbanden och de frivilliga försvarsorganisationerna bidrar särskilt med sitt ideella engagemang och kunnande inom särskilda områden. De svarar dessutom för en viktig komponent inom Försvarsmaktens folkförankring.

Värdegrunden och den militära professionen beskriver grunden för allt arbete i Försvarsmakten. Medarbetarskap, ledarskap och chefskap är att i samspel, fast med olika ansvar och roller, skapa förutsättningar för ett effektivt uppgiftslösande som leder mot uppsatta mål. Försvarsmakten ska vara och uppfattas som kompetent, handlingskraftig och pålitlig i allt den gör.

Relevans och förtroende

Försvarsmakten ska varaktigt vara och uppfattas som relevant i samhället och en garant för rikets säkerhet. Medborgare, uppdragsgivare och medarbetare ska ha förtroende och tillit för Försvarsmakten och dess verksamhet. Det är avgörande för

att kunna genomföra uppdraget på ett framgångsrikt sätt. Det är också en förutsättning för att kunna rekrytera och behålla medarbetare, liksom en förutsättning för officersyrkets framtid. Samhällsförankringen, den upplevda relevansen och förtroendet har även betydelse för utvecklingen av goda samarbeten med andra aktörer, nationellt och internationellt.

I och med ökade säkerhetspolitiska motsättningar i närområdet och en allt komplexare omvärld med påverkansoperationer, utvecklingen av ett digitalt samhälle, fundamentalism och urholkningen av den multilaterala världsordningen har risken för militära eller andra hot blivit mer påtaglig för många. Försvarsfrågan och samhällets totala förmåga att skydda medborgarna och centrala värden har accentuerats på samhällsagendan och Försvarsmakten har kommit i blickfånget på ett helt annat sätt än tidigare.

Att över tiden öka och behålla relevans och förtroende, såväl internt som externt, bygger dock inte enbart på aktuellt omvärldsläge utan innebär behov av ett ständigt utvecklingsarbete i takt med en snabbt föränderlig omvärld.

Försvarsmaktens värdegrund

För att uppnå Försvarsmaktens mål och för att stärka och bevara förtroendet för Försvarsmakten och dess legitimitet ska agerandet alltid utgå från Försvarsmaktens värdegrund. Värdegrunden ska användas för att skapa den tillit och det förtroende som behövs för att vi, trots våra olikheter, ska kunna lösa gemensamma uppgifter. Värdegrunden ger också vägledning i hur Försvarsmakten övar och utför sina uppdrag, och den ska vara ständigt närvarande i vardagen.

Såväl allmänhetens förtroende för hur Försvarsmakten löser sina uppgifter som det egna självförtroendet är oundgängligt i verksamheten. När Försvarsmakten aktivt verkar byggs förtroende för Försvarsmaktens verksamhet. Genom att vara och en lever och verkar i enlighet med värdegrunden uppfattas Försvarsmakten som kompetent, handlingskraftig och pålitlig.

Värdegrunden beskrivs i tre centrala begrepp ”Öppenhet – Resultat – Ansvar” och i Försvarsmaktens uppförandekod, vilken gäller all personal som arbetar under Överbefälhavaren. Dessa värden ska genomsyra all verksamhet. All personal ska visa öppenhet genom att vara kompetenta och uppriktiga lagspelare som utvecklas tillsammans. Därför ska all personal i Försvarsmakten sträva efter att samarbeta och samverka, fortlöpande utvecklas för att möta nya hot, uppgifter, situationer och förutsättningar samt bidra till att Försvarsmakten är en inkluderande organisation där alla behandlas med ömsesidig respekt. All personal visar ansvar genom att vara pålitliga och omtänksamma. Var och en ska vara lojal mot organisationen, uppdraget och omgivningen. Försvarsmakten är öppen och ärlig i sin kommunikation och alla tar ansvar för att gemensamt lösa uppgiften. Var och en värnar dels sin egen, dels sina kollegors hälsa.

Förändringsledning och en lärande organisation

Försvarsmaktens förutsättningar för ständiga förbättringar, utveckling och lärande bygger på den enskildes förmåga att systematiskt analysera resultaten och lära av sina erfarenheter. Den förmågan ska öka. För att nå en god resultatkultur är det viktigt att ta ansvar och att befogenheter är tydligt definierade.

Att utveckla verksamhet innebär förändring. Aspekter som behöver inkluderas i verksamhetsutveckling är flexibilitet, användarvänlighet och förändringsledning. I varje förändring av verksamheten eller framtagande av nya metoder eller verktyg behöver resultatet bli både användbart och användarvänligt för att bli mer effektivt. Användarvänlighet syftar till att uppnå förenklade arbetssätt, minskad administration samt nyttjande av ny teknologi för att leva upp till att vara en modern och attraktiv arbetsplats med möjlighet att även utföra arbete utanför ordinarie arbetsplats.

Grunden för förändringsarbetet utgår från ”Vår Militära profession” och vår ”Militärstrategiska doktrin”. För att få en förändring och utveckling utifrån den inriktning som ÖB anger, krävs att alla nivåer i Försvarsmakten, alla staber och förband, analyserar verksamhetsidé och vision samt övergripande mål, utifrån både ett strukturellt, konceptuellt och kulturellt perspektiv. Utgångspunkten är:

- Att alla (anställda, plikttjänstgörande och frivilliga) ses som viktiga i den operativa förmågan – alla bidrar och behövs.
- Att alla har en ansvarskultur präglad av målstyrning och uppdragstaktik samt förtroende för varandras kompetenser men också att ansvar för resultat utkrävs.
- Att uppdragstaktik utövas och befogenheter delegeras efter att ha tilldelat uppgifter och resurser utan omfattande regelstyrning.

Utvecklande ledarskap

Konstruktiv kommunikation, tydliga målsättningar, tillit, engagerade chefer och ledare skapar förutsättningar för en målinriktad ansvarskultur. Hög trivsel, meningsfulla arbetsuppgifter och goda utvecklingsmöjligheter ger stolta, motiverade och presterande medarbetare.

I förändringsarbete lyfts ofta ett antal framgångsfaktorer fram. De viktigaste är en gemensam lägesuppfattning samt en tydlig målbild som är realistisk och rätt resurssatt. I själva genomförandet är ett antal konkreta åtgärder av betydelse, dessa är; ledarskap, kommunikation, agerande, undanröja hinder och ändra beteende.

Uppgiften för Försvarsmaktens ledare är att främja en kultur med utgångspunkt i Försvarsmaktens värdegrund och ett ledarskap som stärker personalen. Alla medarbetare ska känna sig delaktiga i den operativa förmågan. Initiativtagande, agerande och beslutsfattande ska välkomnas utifrån tydliga mål.

4.3.2. Jämlikhet och jämställdhet

Försvarsmakten ska verka för att ett jämställdhetsperspektiv integreras i verksamheten.⁴⁶ Arbetet är en del av de moraliska faktorerna men förhåller sig även till de konceptuella och fysiska faktorerna. Jämställdhet och jämlikhet⁴⁷ har såväl intern som extern påverkan och utgör delmängder inom området personalförsörjning samt samhällsförankring och fördjupad civillägesbedömning.

Personalförsörjning

Målen för Försvarsmaktens jämställdhets- och jämlikhetsarbete avseende arbetsgivarrollen är:

- Försvarsmakten ska verka för kvantitativ och kvalitativ⁴⁸ jämställdhet inom organisationen.
- Försvarsmaktens kompetensförsörjning ska baseras på relevanta krav avseende kunskaper och färdigheter för att lösa tilldelade uppgifter.
- Försvarsmakten ska vara relevant för en bredd av olika målgrupper (till exempel unga, minoritetsgrupper) och bland annat eftersträva att öka andelen kvinnor i Försvarsmakten.
- Försvarsmakten ska bedriva ett systematiskt arbete för att förebygga risker för diskriminering och ovälkommet beteende, skapa möjligheter och likvärdiga förutsättningar för individer att bidra med sin fulla potential.

Detta behövs för att människor med rätt kvalifikationer och motivation ges möjlighet att delta i försvaret av Sverige. En representativ försvarsmakt bidrar även till trovärdighet och folkförankring. Det är en förutsättning för att kunna rekrytera och behålla medarbetare, liksom en förutsättning för officersyrkets framtid. En god arbetsmiljö baserad på Försvarsmaktens värdegrund gör att medarbetare trivs och presterar bättre. Arbetslag som tillåts vara och tänka olika ger fler perspektiv och minskar risken för ett beslutsfattande som är förutsägbart eller likriktat.

4.3.3. Samhällsförankring och fördjupad civillägesbedömning

Genom att synliggöra civilbefolkningen bidrar Försvarsmakten till mål för Sveriges säkerhet: att värna befolkningens liv och hälsa, upprätthålla grundläggande värden och samhällets funktionalitet; samt till att följa förordning (2007:1266) med instruktion till Försvarsmakten, regleringsbrev, Resolution 1325 och jämställdhetspolitiska mål⁴⁹. Denna befolkningscentrerade ansats förutsätter att

⁴⁶ Arbetet sker i enlighet med förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten, regleringsbrev och Sveriges nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet (Resolution 1325).

⁴⁷ Nedbrytning i diskrimineringsgrunderna enligt Diskrimineringslagen: kön, könsidentitet/uttryck, etnisk tillhörighet, religion/trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

⁴⁸ Kvantitativ jämställdhet innebär en jämn könsfördelning mellan män och kvinnor, på arbetsplatsen, utbildningar, maktpositioner och olika befattningsnivåer. Med kvantitativ jämställdhet menas en fördelning på minst 40/60. Kvantitativ jämställdhet är dock inte tillräckligt för att omhänderta kraven på likvärdiga förutsättningar och likabehandling. Kvalitativ jämställdhet innebär att kvinnors och mäns kompetens, erfarenheter och förutsättningar tas tillvara och att risker eller förekomst av diskriminering undanröjs.

⁴⁹ Arbetet samspelar med social hållbarhet.

Försvarsmakten identifierar verksamhet där myndighetens beslut påverkar civilbefolkningen⁵⁰. Likvärdigt samhällsdeltagande och skydd av civila står i fokus. Fördjupad civillägesbedömning innebär att civilbefolkningen synliggörs i all alla led i konfliktskalan - i planering, genomförande och uppföljning (samt övning, utbildning och genom studier) som berör Försvarsmaktens huvuduppgift, såväl internationellt som nationellt. Humanterrängen förstås som en skyddsvärd komplexitet på det fragmenterade stridsfältet.

Målet för Försvarsmaktens jämställdhets- och jämlikhetsarbete som en delmängd av samhällsförankring och civillägesbedömning, är att myndigheten i sitt beslutsfattande har en medvetenhet om hur militära operationer påverkar civilbefolkningen och vice versa. Försvarsmakten ska ha förmåga att fatta medvetna beslut rörande civilbefolkningen i syfte att:

- Bidra till militär handlingsfrihet. Försvarsmakten ska bidra till att skapa säkerhet för så stor del av befolkningen som möjligt, bland annat genom samordning av utrymningsplaner med försvarsplanering samt genom att bidra till befolkningens försvarsvilja och tillit till Försvarsmakten.
- Om möjligt mildra den militära verksamhetens återverkningar på civilbefolkningen i enlighet med internationell humanitär rätt, samt om möjligt bidra till befolkningens ökade åtnjutande av mänskliga rättigheter.

⁵⁰ Nedbruten i eventuella skillnader avseende möjlighet till deltagande i konfliktlösningsarbete, skyddsbehov och riskutsatthet bland tex kvinnor, män, flickor och pojkar.

5. Förutsättningsskapande verksamhet

Kapitlet inleds med inriktningar för Försvarsmaktens utvecklingsverksamhet. Därefter ges inriktningar för totalförsvaret, frivilligverksamhet, nationella samarbeten, övningsverksamhet, internationella samarbeten, fredsfrämjande insatser samt internationell strategisk närvaro av personal. Kapitlet avslutas med inriktningar för miljö – och hållbarhet samt kommunikationstjänst.

5.1. Utveckling

Utveckling i Försvarsmakten är uppbyggnad och vidmakthållande av kompetens för Försvarsmaktens behov genom till exempel forskning, teknikutveckling, studier och konceptutveckling samt utveckling av materiel fram till dess beslut fattas om anskaffning av materielen.

Forskning och utveckling ska bidra till att upprätthålla och utveckla Försvarsmaktens operativa förmåga. Enligt myndighetens instruktion ska Försvarsmakten beställa forskning och utveckling, samt bedriva egna studier och försök, för inriktning och utveckling av det militära försvaret och för att säkerställa dess tillgång till integritetskritisk kunskap.

Försvarsmakten ska under perioden öka den egna förmågan att genomföra utveckling i syfte att kunna nå uppsatta mål för operativ förmåga på både kort och lång sikt. Tydliga processer för utveckling och en relevant utvecklingsorganisation ska beslutas tidigt i perioden. Utvecklingsorganisationen ska tillse att utvecklingen är samordnad och nyttiggöra den forskning och teknikutveckling som genomförs samt omhänderta utveckling av koncept, metoder, organisation, materiel, såväl som ny teknologi och operationsmiljö.

Strategiska kompetenser ska identifieras och säkras. Strategiska kompetenser avser kunskapsområden där enskilda individer och grupper som på grund av sin specifika kompetens behöver göras tillgängliga för såväl det militära som det civila försvaret.

Inriktning för forskning och teknikutveckling

Vidmakthållande och utveckling av integritetskritiska områden ska fortsatt vara prioriterat. Med integritetskritiska områden avses områden där verksamheten omgärdas av sekretess och helt eller till del baseras på resultat av egen underrättelseinhämtning. Vidare prioriteras identifiering, uppstart och tillväxt av nya områden, exempelvis artificiell intelligens, autonomi och operationer i cyberdomänen, som bedöms ha stor påverkan på den operativa förmågan.

Forskning- och teknikutvecklingsverksamhet som för kunskap närmare nyttiggörande i militär operativ förmåga ska förstärkas. Detta innebär verksamhet inom de högre tekniska och organisatoriska realiseringsnivåerna, så som ökad teknikutveckling, teknikdemonstratorer, mänskligt nyttiggörande av tekniska möjligheter, förbandsutveckling och utveckling av ledning och metoder. Försvarsmaktens forskning och teknikutveckling är förutsättningskapande

kunskapsutveckling och ska omfatta alla delar i militär krigföringsförmåga, såväl fysiska och konceptuella som moraliska aspekter.

Huvuddelen av samhällets teknikutveckling, inte minst inom det informations-teknologiska området, sker utanför försvarsektorn. Försvarets forskning och teknikutveckling ska därför även fortsättningsvis präglas av omfattande internationell samverkan och kunna nyttiggöra civil teknologi i militära förmågor.

Försvarets internationella samarbeten inom området ska liksom inom andra områden, gynna Försvarets mål och syften, och därmed stödja svensk försvars- och säkerhetspolitik samt Försvarets operativa behov och behov av förmågor.

Inriktning för studier och konceptutveckling

Studier är ett instrument för att nyttiggöra nya kunskaper i organisationen och skapa operativ förmåga. Studieverksamheten ska öka under perioden i syfte att utveckla exempelvis metoder och organisation. Studie- och konceptutvecklings-verksamheten ska stödja såväl omsättning av kunskap från forskning och teknikutveckling till beslutade förmågor, som skapande av handlingsfrihet och beslutsunderlag.

Inriktning för perspektivstudien

Perspektivstudien och underliggande huvudstudier är överst i studiehierarkin och utgör grunden för intern kunskapsuppbyggnad och långsiktig förmågeinriktning. Perspektivstudien som ska slutredovisas våren 2023 är ÖB militära råd i försvarsbeslutsprocessen inför försvarsbeslut 2025 (FB25).

Perspektivstudiens huvuduppgift är att presentera ett framåtblickande underlag för diskussion och beslut rörande Försvarets framtida roll, ambitionsnivå och uppgifter, och till detta kopplade strukturer och utvecklingsbehov.⁵¹ Genom, att i den inledande fasen göra en förutsättningslös analys av utmaningar och möjligheter 2045, klarläggs i vilken riktning Försvarets bör utvecklas. I nästa fas läggs fokus på att klarlägga vilken utveckling som bör ske genom FB25, vilket omfattar perioden 2026-2035. Denna analys genomförs genom att både utgå från behovet 2045 och från det arv Försvarets har med sig inför FB25 och består i att klarlägga vilka delar av arvet som är fortsatt relevant i framtiden, vilka delar som behöver utvecklas och även att klarlägga eventuella arv som inte bär mot framtiden. Resultatet av denna analys utgör ÖB militära råd till politisk nivå inför FB25.

Perspektivstudien ska även under hösten 2022 leverera en delrapport samt bidra med analyser och underlag till Försvarets redovisningar inför den kontrollstation som ska genomföras under 2023. Regeringen har angett ett antal områden⁵², exempelvis avseende militär förmåga i övre Norrland samt ytterligare

⁵¹ Perspektivstudien och underliggande huvudstudier är det forum där diskussioner, spel med mera kopplat till behov av ambitionsförändringar genomförs.

⁵² Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Försvarets, sid 10 uppdrag 15 Förberedelser inför kontrollstationen 2023 med flera.

förstärkningar av logistikfunktionen, för vilka Försvarsmakten ska ta fram underlag. Perspektivstudien ska analysera områdena och värdera dessa områden inom Försvarsmakten samlade operativa förmåga.

I underlag till kontrollstationen och försvarsbeslutet ska Försvarsmakten även redovisa och konsekvensbeskriva de kompletterande behov som myndigheten identifierat samt vid behov föreslå förändrade inriktningar och mål i förhållande till gällande försvarsbeslut.

Inriktning för objektsoberoende materielutveckling

Under perioden ska verksamhet för objektsoberoende materielutveckling byggas upp. Syftet med denna är att vidareutveckla teknik som utvecklats eller identifierats inom ramen för forskning och teknikutveckling och som bedöms betydelsefull för kommande förmågeutveckling.

Verksamheten ska innefatta, men inte begränsas till följande områden: Framtida stridsflygsystem, utveckling inom undervattensområdet, studier med anledning av att nuvarande stridsvagnar och stridsfordon når sin maximala livslängd under 2030-talet, studier av långräckviddig bekämpningsförmåga samt materielutveckling inom UAS-området⁵³ inklusive motmedel.

5.2. Totalförsvaret

Det övergripande målet för totalförsvaret är att ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet. Verksamhet inom totalförsvaret ska kunna bedrivas enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet.

I händelse av väpnat angrepp kommer totalförsvarets ansträngningar att kraftsamlas till att stödja det militära försvaret och de gemensamma försvarsansträngningarna.⁵⁴ För att det civila försvaret ska kunna stödja det militära försvaret är det avgörande att Försvarsmaktens behov av resurser och stöd med kritiska förnödenheter tydliggörs och omhändertas inom ramen för återuppbyggnaden av det civila försvaret.

Försvarsmakten och MSB ska främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret under försvarsbeslutsperioden. Försvarsmakten och MSB ska även redovisa en gemensam och samlad bedömning av förmågan inom totalförsvaret.

Inriktning 2021-2030

Försvarsmakten ska utveckla och etablera processer och rutiner för att samordna planeringen inom myndigheten med motsvarande planering inom relevanta delar

⁵³ Materielutveckling inkluderar obemannade undervattenssystem(UUS) och obemannade marksystem (UGS).

⁵⁴ Jämför Inriktning för en sammanhängande planering för totalförsvaret, regeringsbeslut 2020-12-17 (Fö nr 29).

av totalförsvaret. Detta inkluderar såväl försvarsplanering som planering för myndigheternas fortsatta förmågeutveckling. Försvarsmakten ska i denna samordning dela relevanta delar av försvarsplaneringen, samt kunna motta planeringen för höjd beredskap från de myndigheter som är bevakningsansvariga.⁵⁵

Försvarsmakten ska vidareutveckla rutiner och processer för att ta fram en militärstrategisk civillägesbild som stöd för myndighetens verksamhet. Den militärstrategiska civillägesbildens syfte är att skapa beslutsunderlag men också för Försvarsmaktens kommunikation i såväl normalläge, säkerhetspolitisk kris som väpnat angrepp.

För att säkerställa stöd från det civila försvaret i händelse av väpnat angrepp ska Försvarsmakten inom ramen för totalförvarsplaneringen tydliggöra sitt behov av stöd från såväl offentliga som privata aktörer.

Försvarsmaktens uppföljningsprocesser (KROV och KROP) ska utvecklas för att omhänderta behovet av att löpande följa upp utvecklingen av det civila försvarets förmåga att stödja Försvarsmakten vid höjd beredskap. Med stöd i uppföljningen ska Försvarsmakten tillsammans med relevanta civila aktörer ta fram principer för samordning, prioriteringar och hur resursförstärkningar ska fördelas. Dessa principer ska tjäna som ett underlag vid avvägningar mellan civila och militära behov vid höjd beredskap.

Försvarsmakten ska etablera samarbeten med aktörer inom de viktigaste samhällsfunktionerna⁵⁶, såväl offentliga som privata, som är av särskild betydelse för det militära försvaret.

Försvarsmakten ska säkerställa viktiga förnödenheter och tjänster genom kombinationer av försörjningslösningar såsom avtal, lagerhållning, uttagning av egendom.

Totalförvarsplaneringen ska även stödja Försvarsmaktens gemensamma och samordnade försvarsplanering med tredje part. Syftet är att Sverige ska kunna ge och ta emot militärt och civilt stöd. Försvarsmakten ska även ha beredskap att delta i regional samverkan med exempelvis Danmark avseende Öresundsregionen om regeringen fattar beslut om detta.

Försvarsmakten ska utveckla ledningsförmåga på alla nivåer som möjliggör samverkan med det civila försvaret. Försvarsmakten ska ha väl etablerade samarbetsformer och tekniska system som möjliggör robust och säker samverkan med aktörer i totalförsvaret.

⁵⁵ Jämför Inriktning för en sammanhängande planering för totalförsvaret, regeringsbeslut 2020-12-17 (Fö nr 29).

⁵⁶ Till samhällsfunktioner kan förutom myndigheter och näringsliv även exempelvis frivilligorganisationer, trossamfund och hjälporganisationer räknas.

5.2.1. Frivillig försvarsverksamhet

Med frivillig försvarsverksamhet avses verksamhet som främjar totalförsvaret och som omfattar försvarsupplysning samt rekrytering och utbildning av frivilliga för uppgifter inom totalförsvaret, övrig frivillig försvarsverksamhet samt ungdomsverksamhet. En organisation som bedriver frivillig försvarsverksamhet benämns frivillig försvarsorganisation (FFO).

De frivilliga försvarsorganisationerna är viktiga för den samlade totalförsvarsförmågan och folkförankringen. De bidrar till att vidmakthålla försvarsviljan och stärka samhörigheten mellan medborgarna och totalförsvaret. Behovet av frivilliga ökar inom totalförsvaret.

Försvarsmakten ska fördjupa sitt engagemang med de frivilliga försvarsorganisationerna och identifiera nya områden där frivillig försvarsverksamhet kan nyttjas både inom det militära försvaret och det civila försvaret och genom det stärka folkförankringen i syfte att öka totalförsvareffekten.

Inriktning 2021-2030:

Rekrytering ska fördjupas i syfte att säkerställa uppfyllnad av avtalspersonal för krigsplacering. Detta innebär att rekrytering av frivilliga instruktörer samt rekrytering till FFO bör öka med en tredjedel till 2025 och med ytterligare en tredjedel (rel. 2020) till 2030.

Försvarsinformation och rekryteringskommunikation ska tydliggöra den frivilliga försvarsverksamhetens roll i totalförsvaret och bidra till attraktion och rekrytering. I detta syfte ska verksamheten för åldersgruppen 18-20 år fördjupas lokalt och regionalt. Försvarsmakten ska i sin kommunikation och vid deltagande i verksamheter som engagerar människor i säkerhets- och försvarsarbete verka för ett mångfaldigt och brett samhällsdeltagande.

Försvarsmakten ska tidigt i perioden, i samarbete med FFO, utvärdera möjligheter för internationellt samarbete mellan frivilliga försvarsorganisationer.

5.3. Nationella samarbeten

Välfungerande samarbeten mellan Försvarsmakten och centrala myndigheter, företag och organisationer är av stor betydelse för militär tillväxt och för utvecklingen av totalförsvaret i övrigt. Vissa av dessa aktörer levererar viktiga tjänster i normalläge som bidrar till Försvarsmaktens förbands- och materielproduktion. Andra har även viktiga uppgifter vid höjd beredskap, dels genom att bidra till Försvarsmaktens förmåga med bland annat kritiska förnödenheter och tjänster dels genom att bidra till att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna. Försvarsmakten bedriver samarbeten med ett flertal aktörer där samarbetena skiljer sig till form och innehåll.

Försvarsmakten ska utveckla samarbeten med aktörer vilka har betydelse som tjänsteleverantör till Försvarsmakten eller är förutsättningsskapande för

totalförsvarets utveckling och funktion i höjd beredskap. Inriktningen är att samarbeten ska utgå ifrån Försvarsmaktens behov av ökad operativ förmåga på såväl kort som lång sikt. Försvarsmakten ska i varje enskilt fall bedöma på vilket sätt samarbete ska bedrivas. Om samarbetet är omfattande eller komplext till sin karaktär ska det huvudsakligen regleras genom ramöverenskommelse eller motsvarande och följas upp på central nivå. Samarbeten som endast i ringa omfattning bidrar till en ökad operativ förmåga, bör nedprioriteras eller om möjligt avvecklas. Detta förutsatt att samarbetet inte är reglerat i författning eller tillkommit genom uppdrag från regeringen.

Inriktning 2021-2030

Försvarsmakten ska genomföra en *kartläggning* på övergripande nivå för att identifiera vilka myndigheter och inom vilka områden som Försvarsmakten bedriver samarbeten. En sådan kartläggning ska innehålla en sammanställning av hur befintliga samarbeten är reglerade och hur de följs upp. Försvarsmaktens samverkansmatris ska nyttjas som ett ingångsvärde. Vidare ska en *utvärdering* ske gällande huruvida befintliga samarbeten till form och innehåll bidrar till Försvarsmaktens förmåga eller till utvecklingen av totalförsvaret i övrigt. Vid utvärderingen ska även redovisas om samarbeten med viktigare aktörer helt eller delvis saknas.

Tidigt under perioden ska samarbeten, i den utsträckning det är möjligt, prioriteras vilka syftar till att öka befintliga krigsförbands förmåga samt möjliggöra tillväxt. Över tid ska förberedelser för stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap prioriteras. Åtgärder ska även vidtas för en ökad förmåga till samordning samt interoperabilitet med det civila försvaret och med tredje part. Därefter prioriteras samarbeten vilka möjliggör ett fullföljande av volymtillväxt med förmåga till gemensamma operationer och förmåga att verka tillsammans med övriga totalförsvaret och med tredje part.

Utgående från utvecklingen ovan ska samarbeten med försvarsmyndigheter vara prioriterade; Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk, Totalförsvarets forskningsinstitut, Totalförsvarets plikt- och prövningsverk och Försvarshögskolan. Samarbeten som bör prioriteras med andra centrala myndigheter innefattar Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Kustbevakningen, Trafikverket, Lantmäteriet, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Polismyndigheten, Affärsverket Svenska kraftnät och Post- och telestyrelsen.

5.4. Strategiska övningar

Försvarsmakten övar för att vidmakthålla och förbättra den grundläggande förmågan till krigföring, utveckla nya förmågor samt bidra till den militärstrategiska kommunikationen. En balans mellan dessa syften bör alltid eftersträvas med hänsyn till tillgängliga resurser.

Övningar ska genomföras i relevant geografi (närområdet), med scenario som har en koppling till försvarsplaneringen, med prioriterade partners samt bidra till

militärstrategisk kommunikation. Erfarenheter ska tillvaratas för vidareutveckling av försvarsplaner och omfall. Övningsverksamhet bör förläggas i tid och rum för att bidra till ökad signaleffekt gentemot större utländsk verksamhet i närområdet.

Gemensamma övningar med andra bygger upp den nationella förmågan och interoperabiliteten med partners samt sänder signaler om gemensamma intressen. Försvarsmakten ska prioritera verksamhet som är svår att genomföra på nationell basis. Internationellt samarbete ökar Försvarsmaktens möjligheter att öva stora förbandsmassor, att genomföra verksamheter med stor komplexitetsgrad och att utveckla funktionskedjor.

Försvarsmaktens inriktning för Utbildning, Träning, Övning, Värdering och Användning av Försvarsmaktens resurser (UTÖVA) utgör ett ramverk för att skapa en samordnad användning av Försvarsmaktens resurser i syfte att nå effektivitet och användbarhet genom tydliga och samordnade mål, avvägda verksamhetsplaner samt en gemensam uppfattning om myndighetens förmåga till väpnad strid.

Den strategiska övningsplanen, Försvarsmaktens inriktning av träning- och övningsverksamheten (STÖP), revideras årligen och sträcker sig fem år fram i tiden och inriktar Försvarsmaktens deltagande i militärstrategiskt viktiga övningar.

Övningsverksamhet skapar tydliga mål för utvecklingen av krigsförbanden. Exempelvis ska kvalificerade försvarsmaktsövningar genomföras regelbundet varvid olika delar av det militära försvaret övas inom ramen för gemensamma operationer, gärna tillsammans med det civila försvaret.

Inriktning 2021-2030

Militärstrategiska, operativa och taktiska ramvillkor samt ramvillkor för typförband ska vara utgångspunkt för övningsverksamheten. Övningsverksamheten ska stegvis byggas upp under perioderna 2021-2025 respektive 2026-2030 koordinerat med nationell och internationell övningsverksamhet. Minst i slutet av perioderna ska försvarsmakts- eller totalförsvarsövningar genomföras.

Krigsförband ska genomföra krigsförbandsövning som hela krigsförband med målsättningen att öka krigsförbandens förmåga att lösa huvuduppgifter.

Interoperabilitet, gemensamma operationer och totalförsvarsförmågan ska integreras i övningsverksamheten. Utveckling av interoperabilitet ska fortsätta genom både metodövningar och testverksamhet, vilket ska ge beslutsunderlag för implementering av metoder och teknik. Grunden för detta är FMN.

Regelbundna samövningar mellan civila och militära aktörer ska genomföras i syfte att stärka ledning och samordning av totalförsvaret. Detta genomförs för att Försvarsmakten ska kunna stödja det civila samhället vid extraordinära händelser och för att det civila försvaret effektivt ska kunna stödja det militära försvaret vid höjd beredskap. Totalförsvarsövningar ska genomföras under perioden.

Övningar tillsammans med andra länder och organisationer ska i första hand ha sin grund i samarbetet med Finland, Nato, USA, Storbritannien (inklusive JEF) samt övriga nordiska stater. Övningar ska främst genomföras i syfte att stärka interoperabiliteten samt förmågan att kunna ge och ta emot militärt stöd.

Övningar med Finland ska främst genomföras i syfte att uppnå överenskommen interoperabilitetsnivå 2023 respektive 2027.

Övningar med USA och Nato ska genomföras med flera olika syften. Förmågan att kunna operera tillsammans (interoperabilitet) är den enskilt viktigaste men övningarna ger dessutom oftast tillfälle att öva flera ledningsnivåer och stridskrafter samtidigt i en helhet som omfattar hela Sverige och vårt närområde. Informationsutbytet mellan Sverige, USA och Nato ska tränas och samövas samt möjliggöras genom utveckling av säkra och skyddade kommunikationsmöjligheter.

Övningarna ska planeras, genomföras och följas upp ur ett socialt (inkluderande jämställdhetsperspektiv), ekonomiskt och miljömässigt hållbart sätt. Vid planering, genomförande och utvärdering av övningar ska militära aktörers påverkan på civilbefolkningen och vice versa (i möjligaste mån nedbrutet på kvinnor, män, flickor och pojkar) inkluderas. Detta i syfte att skapa förutsättningar för att övningsmoment där fördjupad civillägesbedömning, jämställdhet och skydd av civila, inklusive förhindrande av konfliktrelaterat sexuellt våld övas.

5.5. Internationellt

Avsnittet kompletteras i bilaga 2.

Försvarsmaktens internationella samarbeten ska utgå från Försvarsmaktens mål och syften, därmed stödjande svensk försvars- och säkerhetspolitik samt Försvarsmaktens operativa behov och behov av förmågor. Sveriges inriktning för internationella samarbeten på det försvars- och säkerhetspolitiska området beslutas av riksdag och regering.

Försvarsmakten ska tillsammans med internationella partners verka krigsavhållande. Militär närvaro av partners i Sverige och svenskt närområde ger en grundläggande stabilitet och ökar Försvarsmaktens handlingsfrihet att verka konfliktdämpande. Möjligheten att militärt agera tillsammans och samordnat i svenskt närområde, såväl under normalläge som i händelse av säkerhetspolitisk kris eller under väpnat angrepp, bygger på förmågan att ta emot respektive att lämna operativt militärt stöd i förhållande till andra aktörer.

Försvarsmakten ska upprätta reella möjligheter att agera tillsammans och samordnat med internationella partners såväl under normalläge som under säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp. Försvarsmakten ska fortsätta utveckla och fördjupa bi- och multilaterala försvarssamarbeten med utvalda aktörer och inom prioriterade områden.

De sammantaget högst prioriterade internationella relationerna innefattar Danmark, Finland, Norge, Storbritannien (inklusive samarbetet *Joint Expeditionary Force*, JEF) och USA respektive EU, Nato, den nordiska och den nordisk-baltiska kretsen. Försvarsmakten ska också ha ett nära samarbete med Frankrike, Polen, Tyskland, FN, OSSE och stödja det östliga partnerskapet⁵⁷. Försvarsmakten ska vara aktiv i sina relationer med övriga europeiska länder och medlemmar i Nato samt med globala partners som Australien, Brasilien, Japan, Singapore, Sydafrika, Sydkorea och Thailand. Partners som anskaffat materielsystem som Försvarsmakten är ursprunglig referensanvändare av utgör en viktig resurs för möjligheterna till gemensam kravställning och finansiering av utvecklingen av dessa system.

Försvarsmakten ska utveckla sin förmåga inom VLS till stöd för försvaret av Sverige och som bidrag till regional stabilitet. För VLS prioriterar Försvarsmakten initialt Danmark, Finland, Norge, Storbritannien (inklusive JEF), USA och Nato.

De samarbeten, i eller utanför närområdet, som Försvarsmakten engagerar sig i ska ge en operativ effekt i Sverige och svenskt närområde. Denna effekt bygger på den militära förmåga som finns i regionen eller som kan tillföras. Grunden för operativ samverkan är säkert samband och delad lägesbild med aktörer som är aktiva i svenskt närområde. Försvarsmakten ska fortsätta arbetet med gemensamma operationsplaner med Finland samt ha beredskap att utveckla samordnad operationsplanering med Danmark, Norge, Storbritannien (inklusive JEF), USA och Nato. Denna planering ska också beakta hur civila aktörer involveras och påverkas. Planering och samordning kan genomföras i ett antal steg, där aktiviteterna efter hand blir allt mer komplexa och koordinerade.

Gemensam verksamhet med partner ska användas för att sända signaler om gemensamma intressen och för att bygga upp nationell förmåga och interoperabilitet. Försvarsmakten ska prioritera internationell verksamhet som är svår att genomföra på nationell basis, till exempel öva stora förbandsmassor, verksamheter med stor komplexitetsgrad och i annan miljö.

Försvarsmakten ska nyttja bi- och multilateral forskning, teknik- och materielsamarbeten för att säkerställa teknologi- och materielförsörjning. Försvarsmakten ska främst inhämta sin förståelse av modern krigföring och täcka sina behov av försvarsrelaterad teknologi i Europa, inom den transatlantiska gemenskapen och i Ostasien. Detta utifrån att den högteknologiska utvecklingen av modern krigföring främst sker i västvärlden samt i Ryssland och Kina.

Försvarsmakten ska beakta att internationella relationer skapas över tid och att förtroende stärks genom att vara en långsiktigt stabil och pålitlig partner. Försvarsmakten ska sträva efter samordnade ansatser gentemot sina internationella partners i syfte att undvika dupliceringar och särlösningar och därmed erhålla

⁵⁷ Det östliga partnerskapet är ett EU-initiativ i syfte att fördjupa relationerna med länderna Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Ukraina och Belarus.

rationalitet. Därtill ska det internationella samarbetet integreras i Försvarsmaktens ordinarie processer.

Inriktning för prioriterade internationella samarbetspartners

Danmark

Försvarsmaktens bilaterala samarbete med Danmark ska fördjupas utifrån ett operativt perspektiv och inriktas huvudsakligen på sjö- och luftdomänen, utgående från samförståndsavtalet (*Memorandum of Understanding, MoU*) från 2016. Vidare ska Försvarsmakten ha en beredskap för att i linje med politiska beslut utveckla det bilaterala samarbetet med Danmark. Prioritet ska ges till samarbeten som stärker Försvarsmaktens operativa förmåga. Försvarsmakten ska sträva efter att utveckla en samordnad operationsplanering med Danmark.

Finland

Det finsk-svenska försvarssamarbetet intar en särställning i Försvarsmaktens internationella samarbeten genom att det bland annat omfattar gemensamma operationsplaner. Arbetet med att kunna genomföra gemensamma operationer under normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp ska fördjupas. Gemensam operationsplanering och andra förberedelser ska vara ett komplement till svensk nationell planering. Försvarsmakten ska i planeringen fortsätta att utveckla samverkan med Finland med hänsyn tagen till lagen (2020:782) om operativt militärt stöd mellan Sverige och Finland och därtill hörande förordningsändringar.

Samarbetet ska ytterligare fördjupas under nästa inriktningsperiod och ska bedrivas på alla ledningsnivåer (militärstrategisk – operativ – taktisk) och inom alla försvarsgrenar och stridskrafter samt inom materielsamarbete i enlighet med gällande planer och målsättningar. Det bilaterala militärstrategiska konceptet ska utgöra grunden för det finsk-svenska samarbetet på försvarsmaktsnivå och ska uppdateras vartannat år. Under de kommande åren ska samarbetet fortsätta utvecklas bland annat genom en ökad grad av samordning mellan enheter, gemensam övningsverksamhet, ökat personalutbyte och förmågeutveckling.

Norge

Försvarsmakten ska ha en beredskap för att i linje med politiska beslut utveckla det bilaterala samarbetet med Norge. Vidare ska Försvarsmakten verka för att vidmakthålla det nära samarbetet med Norge vad gäller utbildnings- och övningsverksamhet. Prioritet ska ges till samarbetsformer som stärker Försvarsmaktens operativa förmåga. Försvarsmakten ska sträva efter att utveckla en samordnad operationsplanering med Norge.

Storbritannien

Försvarsmaktens samarbete med Storbritannien ska fördjupas med fokus på operativt samarbete och förmågeutveckling, utgående från den gemensamma avsiktsförklaringen, *Statement of Intent*, från 2014 och det kompletterande samarbetsprogrammet från 2016. Försvarsmakten ska verka för att bibehålla det nära samarbetet med Storbritannien via *Development, Concept and Doctrine*

Centre och JEF. Försvarmakten ska sträva efter samordnad operationsplanering med Storbritannien inom ramen för JEF. Därutöver ska Försvarmakten ha en beredskap för att i linje med politiska beslut utveckla det bilaterala samarbetet med Storbritannien, inklusive samarbete via *Future Combat Air Systems Cooperation*. Prioritet ska ges till samarbetsformer som stärker Försvarmaktens operativa förmåga.

Amerikas förenta stater (USA)

Försvarmakten ska fördjupa det operativa samarbetet och samarbetet kring förmågeutveckling med USA, utgående från den gemensamma avsiktsförklaringen, *Statement of Intent*, från 2016, och dess övergripande fem områden: interoperabilitet, utbildning och övningar, försvarsmaterielsamarbete, forskning och teknikutveckling och multinationella insatser. Försvarmakten ska sträva efter att utveckla en samordnad operationsplanering med USA. Därutöver ska den kompletterande trilaterala avsiktsförklaringen mellan Sverige, Finland och USA från 2018 vara en del i det fördjupade samarbetet, bland annat inom övningsverksamhet och interoperabilitet.

Försvarmaktens process för att utveckla det bilaterala samarbetet ska baseras på de operativa kraven, dvs. en ökad förmåga att verka tillsammans. Utgående från dessa krav ska Försvarmakten prioritera åtgärder och verksamheter omfattande hela bredden i det bilaterala samarbetet. Samarbetet ska bedrivas på alla ledningsnivåer (militärstrategisk – operativ – taktisk) och inom alla försvarsgrenar och stridskrafter samt inom materielsamarbete i enlighet med gällande planer och målsättningar. Försvarmakten ska eftersträva att engagera flera delar av de amerikanska strukturerna, främst *European Command* (EUCOM), *Joint Staff* (JS) och *Special Operations Command* (SOCOM) för att med dem dels stärka befintliga samarbeten, dels identifiera och utveckla nya samarbeten.

Europeiska Unionen (EU)

Försvarmaktens engagemang i EU ska fokusera på stödet till en aktiv svensk påverkan på unionens försvars- och säkerhetspolitik, på medverkan i unionens militära operationer och på att vidareutveckla arbetet med förmågeutveckling. Samarbetet ska präglas av långsiktighet och uthållighet.

Försvarmakten ska stödja planering, genomförande och uppföljning av Sveriges ordförandeskap i EU våren 2023. Försvarmakten ska bidra till att Sverige uppfattas som en drivande, trovärdig och solidarisk samarbetspartner inom EU.

Försvarmakten ska vidmakthålla sitt engagemang i GSFP-insatser⁵⁸ samt bidra till och dra nytta av det konceptutvecklingsarbete som genomförs till stöd för EU-ledd krishantering. Strävan ska vara att koncentrera bidrag till ett begränsat antal insatser, samt att öka andelen SO- och GSS-befattningar.

⁵⁸ Den Gemensamma Säkerhets- och Försvarspolitikerna inom EU.

Försvarsmakten ska bidra till EU:s gemensamma förmågeutveckling med utgångspunkt i Sveriges åtaganden och i vad som kan bidra till Försvarsmaktens operativa förmåga. Detta innefattar bidrag till EU:s gemensamma arbete med militär förmågeutveckling, däribland identifieringen av förmågebehov (*Headline Goal Process*), till förmågeutvecklingsplanen (*Capability Development Plan*, CDP), till den europeiska försvarsfonden (*European Defence Fund*, EDF), och det permanenta strukturerade samarbetet (*Permanent Structured Cooperation*, Pesco). Samarbete ska bidra till effektiv resursanvändning samt skapa förutsättningar för ökad interoperabilitet, baserad på Nato-standard, säkerhetspolitiska intresse samt bidra till ett stärkt europeiskt förmågelandskap. Försvarsmakten ska bidra till att *European Defence Fund* (EDF) utformas för att svara mot svenska behov och därvid söka samverka med lämpliga medlemsstater. Försvarsmakten ska också bidra med finansiering av EDF-projekt som leder till Försvarsmaktens förmågeutveckling.

Övergripande fokus under 2021-2025 ska vara att fokusera deltagandet i EU:s förmågeutvecklande samarbeten utifrån Försvarsmaktens utvecklingsbehov samt att stödja det svenska ordförandeskapet i EU. Försvarsmaktens utvecklingsarbete ska regelmässigt beakta de åtaganden och möjligheter som finns inom ramen för EU-samarbetet. För perioden 2026-2030 ska Försvarsmaktens ha väl utvecklade arbetsformer för att dra mesta möjliga nytta av möjligheterna till förmågeutvecklingssamarbeten inom EU.

Nordatlantiska Fördragsorganisationen (Nato)

Försvarsmakten ska fördjupa partnerskapet med Nato. Gemensamma operationer i eller utanför svenskt närområde respektive nationell och gemensam förmågeutveckling ska prioriteras. Försvarsmakten ska sträva efter att utveckla en samordnad operationsplanering med Nato. Samarbetet ska bedrivas på alla ledningsnivåer (militärstrategisk – operativ – taktisk) och inom alla försvarsgrenar och stridskrafter. I interoperabilitets syfte ska tillgången till kvalificerad utbildnings- och övningsverksamhet, samt standardiserings-, evaluerings-, och certifieringsverksamhet genom partnerskapet med Nato särskilt prioriteras.

Försvarsmakten ska stödja den svenska ambitionen avseende *Enhanced Opportunities Partner* (EOP) och *One Partner One Plan* (OPOP), samt tillvarata möjligheterna som EOP och OPOP ger att ytterligare fördjupa samarbetet med Nato. Försvarsmakten ska fortsatt vara engagerad i flera av Natos internationella operationer och erbjuda svenska förbandsenheter till *Nato Response Force* (NRF) / *Follow On Forces Group* (FFG). Försvarsmakten ska vidmakthålla sin roll som Department Head för jämställdhet i militära operationer via Nordic Centre for Gender in Military Operations (NCGM).

Rutinerna för dialog och samverka med Nato, inklusive i ett regionalt krisscenario⁵⁹, ska fortsätta att utvecklas kontinuerligt bland annat utifrån

⁵⁹ Jämför *Nato Baltic Sea Region (BSR) Roadmap*.

erfarenheter från övningsverksamhet och genom deltagande i återkommande övningar såsom Jupiter-serien och *Crisis Management Exercise (CMX)*.

Arbetet med *Partnership for Peace Planning and Review Process (PARP)*, inom ramen för *Individual Partnership Cooperation Programme (IPCP)*, ska vara vägledande för Försvarsmaktens utveckling av interoperabel planering och genomförande av operation, inklusive VLS. I perioden kommer PARP utvecklas och harmoniseras med den gemensamma utvecklingen inom Nato vilket ska påverka de gemensamt fastställda partnerskapsmålen. Försvarsmaktens medverkande i Natos standardiserings- och interoperabilitetsarbete ska ske genom fortsatt deltagande i framtagandet av ett FMN samt i utbytet inom bland annat *Partnership Cooperation Menu (PCM)*.

Nordiskt och nordiskt-baltiskt försvarssamarbete

Försvarsmakten ska vidmakthålla stödet till den svenska ambitionen om ett nära samarbete med såväl nordiska grannar som med de baltiska staterna för att höja tröskeln för militära incidenter, bland annat genom att visa en gemensam förmåga att uppträda i större förband. Försvarsmakten ska tillvarata politiska initiativ till regionala tri- och multilaterala försvarssamarbeten utifrån nationella operativa behov.

Det nordiska försvarssamarbetet *Nordic Defence Cooperation (Nordefco)* ska bidra till effektivare resursanvändning respektive ökad operativ förmåga, såväl i normalläge som i säkerhetspolitisk kris och under väpnat angrepp. Samarbetet ska präglas av långsiktighet och uthållighet. Vidare ska nordisk samordning alltid eftersträvas där så är gynnsamt. Det nordiska försvarssamarbetet kan utgöra ramverk för konsultationer om bi- och trilaterala samarbeten mellan de nordiska länderna.

Under perioden 2021-2025 ska Försvarsmakten verka för att implementera *Nordefco Vision 2025*. Fokus ska ligga på förmågeutveckling. Försvarsmakten ska stödja det svenska ordförandeskapet i Nordefco 2023. Efter 2025 ska det nordiska försvarssamarbetet fortsatt fördjupas för att säkerställa möjlighet till samarbete inom alla konfliktnivåer.

Försvarsmaktens trilaterala samarbete med Finland och Norge ska, utgående från den gemensamma avsiktsförklaringen (*Statement of Intent*, från 2020) och politiska beslut, fördjupas. Prioritet ska ges till samarbeten som stärker Försvarsmaktens operativa förmåga.

Försvarsmaktens bilaterala samarbete med Estland, Lettland och Litauen ska inriktas mot att upprätthålla övnings- och utbildningssamarbete samt erfarenhetsutbyten. Vidare ska samarbetet innebära ömsesidigt mervärde för inblandade parter. Estland, Lettland och Litauen ska fortsatt erbjudas möjlighet att delta vid Nordefco-relaterade aktiviteter där så är möjligt.

Multilateral regional samverkan är ett komplement till bilateralt samarbete. Nordiskt försvarssamarbete ska ses i ett sammanhang, där även de bilaterala och trilaterala samarbetena med Finland, Norge och Danmark beaktas.

Frankrike

Försvarsmaktens samarbete med Frankrike ska fördjupas med fokus på operativt samarbete och förmågeutveckling. Särskilt ska Frankrikes påverkan på europeisk försvarsförmåga beaktas, innefattande ambitioner och roller i EU och Nato. Utgångspunkter ska vara RK/Fö:s Vägkarta från 2019, och MoU från 1993; möjligheten att upprätta *Letter of Intent* samt att uppdatera MoU bör övervägas som militärt råd till RK. Prioritet ska ges till samarbetsformer som stärker Försvarsmaktens operativa förmåga samt långsiktig förmågeutveckling i syfte att identifiera samarbetsmöjligheter i ett tidigare skede. Försvarsmakten ska vidmakthålla samarbetet med Frankrike inom internationella insatser och utveckla samverkan inom ramen för *European Intervention Initiative* (EI2). Försvarsmakten ska verka för ökad fransk närvaro och bidra till övningar i Sveriges och svenskt närområde.

Polen

Försvarsmakten ska fördjupa det bilaterala samarbetet med Polen, med fokus på regionala övningar samt sjödomänen, särskilt undervattensområdet. Utgångspunkter ska vara det bilaterala ramavtalet som slöts 2015 samt Polens roll inom Nato och landets samarbete med USA.

Tyskland

Försvarsmaktens samarbete med Tyskland ska fördjupas med fokus på operativt samarbete och förmågeutveckling. Särskilt ska Tysklands påverkan på europeisk försvarsförmåga beaktas, innefattande ambitioner och roller i EU och Nato. Utgångspunkter ska vara *Letter of Intent* från 2017, och MoU från 2009. Prioritet ska ges till samarbetsformer som stärker Försvarsmaktens operativa förmåga, bland annat inom *Framework Nation Concept* (FNC), samt långsiktig förmågeutveckling i syfte att identifiera samarbetsmöjligheter i ett tidigare skede. Försvarsmakten ska verka för ökad tysk närvaro och bidra till övningar i Sveriges och svenskt närområde.

Förenta nationerna (FN)

Försvarsmakten ska vidmakthålla deltagandet i FN-ledda operationer. Utgångspunkter är att medverka med väpnad styrka ska vara långsiktig. Möjligheter till samarbete med prioriterade länder och samarbetsorganisationer ska beaktas vid insatsplanering samt annat deltagande och engagemang inom ramen för FN.

Försvarsmakten ska vidmakthålla sin förståelse för FN-systemet samt fortsatt bidra till utvecklingen av FN:s krishanteringsförmåga. Försvarsmakten ska lägga särskilt fokus på genderfrågor vad gäller stöd till förmågeutveckling inom FN.

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Försvarsmakten ska svara upp mot OSSE-relaterade åtaganden samt av regeringen ställda uppgifter inkluderande stöd till Sveriges ordförandeskap i OSSE år 2021 samt *Open Skies*.

5.5.1. Internationella operationer och säkerhetsfrämjande verksamhet

Försvarsmaktens deltagande i internationella operationer syftar till att bygga säkerhet tillsammans med andra, förhindra uppkomst och spridning av konflikter samt att utveckla Försvarsmakten.

Med anledning av det förändrade omvärldsläget har den politiska inriktningen medfört ett ökat fokus på närområdet och en sänkt ambition avseende internationella operationer utanför närområdet, både till antal och till storlek.

För operationer i och utanför närområdet används i första hand stående förband. Försvarsmakten ska kunna delta i operationer ledda av FN, EU eller Nato. Natos standarder och metoder är utgångspunkten för interoperabilitet vid internationella operationer. Ovanstående nationella ambition påverkas även av vilka förband Sverige anmält till olika styrkeregister.

FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet samt efterföljande resolutioner, regeringens nationella handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet ska beaktas i alla fredsfrämjande insatser.⁶⁰

Försvarsmakten ska understödja internationell freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet, inom ramen för FN och EU samt Nato och OSSE, samt ställa svensk personal till förfogande för insatser inom dessa organisationers regi.

Stöd till säkerhetssektorreformer (SSR)

Försvarsmaktens stöd till säkerhetssektorreform ska utgöra en integrerad och samlad del av en långsiktig politik gentemot det land eller region som är mottagare av stöd. Stödet ska bidra till att öka Försvarsmaktens förmåga att enskilt och tillsammans med andra främja svensk säkerhet. Bidrag från Försvarsmakten ska koordineras med andra svenska bidrag genom den Nationella Kontaktgruppen för SSR (NKSSR).

Stödet ska vara en del av en allomfattande ansats och bedrivs via FN, EU, Nato och inom *Nordic Baltic Assistance Programme* (NBAP), eller multi- och bilaterala initiativ. Stödet ska samordnas med det svenska arbetet inom det Östra partnerskapet.⁶¹

Försvarsmakten ska bidra till säkerhetssektorreformer med utbildningsinsatser på lägre förbandsnivåer och kompetensuppbyggnad av högre ledningsnivåer, samt

⁶⁰ Se Sveriges Nationella Handlingsplan för genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet 2016-2020 (Regeringen) samt A Military Guide to UNSCRs on Women, Peace and Security (Nordic Centre for Gender in Military Operations, 2020).

⁶¹ Exempelvis utbildningsinsatsen *Operation Unifier*, som genomförs som stöd till Ukraina.

rådgivning. SSR-verksamhet ska inkludera ett jämställdhetsperspektiv i syfte att efterleva nationella och internationella styrningar rörande kvinnor, fred och säkerhet.

5.5.2. Strategisk närvaro av personal i andra länder

Försvarsmakten ska säkerställa strategisk närvaro av personal i organisationer och staber i enlighet med Sveriges åtaganden och intressen som medlemsstat och samarbetspartner. Utöver närvaro för att stödja de internationella operationer som Försvarsmakten deltar i ska den strategiska närvaron fokuseras till befattningar som bidrar till att öka Försvarsmaktens förmåga att enskilt och tillsammans med andra främja svensk säkerhet i vårt närområde. Den strategiska närvaron ska skapa möjligheter att påverka verksamheten i för Sverige gynnsam riktning, samt utveckla Försvarsmaktens personal, förband och förmågor.

Försvarsmaktens inriktning är att fokusera på de befattningar som ger mest utbyte i form av inflytande och insyn. Generellt ska befattningar med fokus på vissa stabsfunktioner samt ledningsgruppbefattningar prioriteras. Bredden i flerbefälssystemet, civila och närvaro på högre nivåer (OF-5, CF-5 och uppåt) ska särskilt beaktas. Försvarsmakten ska verka för att öka andelen kvinnor på alla nivåer, inklusive chefsbefattningar. Kravprofil och språkkunskaper är av betydelse för att kunna bestrida befattningar, vilket återspeglas i Försvarsmaktens prioriteringar avseende elever vid utländska försvarshögskolor. För att erhålla chefsbefattningar i internationella organisationer och militära operationer ska en tidig och långsiktig individplanering genomföras där det är önskvärt att individen först genomför tjänstgöring på lägre nivå för att senare återkomma till samma huvudman/organisation i en chefsbefattning. Närvaro på lägre nivåer bidrar även till möjligheterna att erhålla nyckelbefattningar på chefsnivå.

5.6. Kommunikationstjänst

Försvarsmaktens kommunikationstjänst ska synliggöra Försvarsmaktens verksamhet och bygga bilden av samt förtroende för myndigheten hos olika målgrupper. Kommunikationen bygger även förtroende för Försvarsmaktens roll i totalförsvaret, där myndigheten agerar tillsammans med många olika aktörer i samhället. Kommunikationen ska även bidra till att skapa relevans, förståelse och förtroende för vår huvuduppgift att försvara Sverige, både i normalläge såväl som i säkerhetspolitisk kris och under väpnat angrepp. Syftet är folkförankring, att möjliggöra rekrytering och ytterst att stärka försvarsviljan.

Kommunikationstjänst omfattar strategi, ledning, planering och genomförande av processer och aktiviteter med syftet att uppnå övergripande verksamhetsmål. Bilden av Försvarsmakten påverkas av alla kommunikativa aktiviteter som myndigheten gör; vårt varumärkesarbete, den militärstrategiska kommunikationen samt myndighetskommunikationen. Aktiviteterna ska därför, i största möjliga mån, koordineras.

Inriktning 2021-2030

Genom en utvecklad omvärldsbevakning, systemutveckling, anpassning till nya kanaler, en utvecklad analysförmåga och samordning av information skapas en flexibel och väl underbyggd lägesbild som upprätthålls över tid. Med större situationsförståelse ökar handlingsfriheten att snabbt kunna genomföra kommunikativa insatser och operationer.

Internkommunikation ska vidareutvecklas vad gäller processer, innehåll, former och kanaler. Internkommunikationen är ett viktigt verktyg i ledarskapet som bidrar till utveckling av verksamheten, ökad stolthet och förtroende hos medarbetarna samt ökad stridsvilja.

Försvarsmaktens varumärkesarbete ska utveckla och stärka bilden av myndigheten, både för dess huvuduppgift väpnad strid och för myndigheten som en attraktiv arbetsgivare. Genom mätningar, analyser och insikter ska kommunikationstjänsten utveckla förmågan att lära känna våra målgrupper och vad som leder till önskade effekter.

Försvarsmakten ska arbeta med aktiv försvarsupplysning för att öka kunskapen om myndigheten och dess uppdrag.

Opinion och samhällsdebatt påverkar bilden av Försvarsmakten och därmed vår handlingsfrihet. Försvarsmakten ska sätta fakta i ett sammanhang, bidra med information till media och ta initiativet i för myndigheten viktiga frågor och därmed uppnå önskade effekter och bidra till en balanserad bild.

Begrepp

Begrepp	Innebörd
Angripare	Angripare avser en motståndare som övergått till att angripa Sverige.
Bestrida	Genom aktiva åtgärder bestrida angriparens operationsfrihet, vilket innebär att angriparens utbredning och handlingsfrihet kan begränsas utan avgörande kraftmätningar eller att angriparens försörjningslinjer och gränssättande resurser tillfogas förluster.
Bryta	Knäcka eller kämpa ner något. Exempelvis ”Bryta motståndarens anfallskraft”.
Doktrin	En på kunskaper och erfarenheter grundad och dokumenterad vilja hur Försvarsmakten inriktar uppbyggnad och bruk av militära medel och metoder.
Domän	Operationsmiljön består av fem domäner; mark-, sjö-, luft-, cyber- och rymddomänerna, vilka utgör den fysiska miljön där militära förband verkar. (Nomen Op 2020)
Fördröja	Förlänga motståndarens tid att genomföra viss verksamhet inom en angiven domän eller ett område i syfte att vinna tid.
Försvarsvilja	Befolkningens samlade uppfattning att Sverige ska försvaras med väpnat motstånd vid angrepp och folkets villighet att göra de uppoffringar som krävs.
Gemensamma operationer	I en gemensam operation samordnas förband från flera försvarsgrenar och stridskrafter och/eller internationella partners, under ledning av en chef utifrån en gemensam operationsplan. (Nomen Op 2020)
Gemensam planering	Planering som samordnas mellan flera försvarsgrenar och/eller internationella partners. Planeringen syftar till att maximera synergieffekter mellan deltagarna för att kunna genomföra operationen tillsammans. Resultatet är en gemensam operationsplan. (Nomen Op 2020)
Hindra	Förvägra motståndaren genomföra angiven verksamhet.
Höjd beredskap	Höjd beredskap omfattar skärpt beredskap och högsta beredskap. Regeringen fattar beslut om skärpt eller högsta beredskap i syfte att stärka landets försvarsförmåga. Vid höjd beredskap kan regeringen också besluta att hela eller delar av beredskaps-lagstiftningen ska tillämpas. (Nomen OP 2020)
Interoperabilitet	Förmågan att effektivt samordna personal, system, enheter, länder och organisationer i syfte att tillsammans uppnå formulerade strategiska, operativa och taktiska målsättningar. Interoperabilitet indelas i tre huvudområden, teknisk, procedurer samt mänsklig.
Informationsmiljön	Informationsmiljön består i huvudsak av tre entiteter; den kognitiva, den elektromagnetiska samt cyberdomänen. Det är i denna miljö som människor och automatiserade system observerar, värderar och utvärderar, beslutar samt agerar på information. (Nomen Op 2020)
Koncept	Koncept är ett generellt lösningsförslag som omfattar en övergripande och bärande idé på hur ett problem kan lösas eller en möjlighet nyttjas i syfte att fylla ett förmågebehov i en given omvärld.
Krigsförbands-specifikationer (KFS)	Anger hur krigsförband ska produceras för att nå RVT.

Krigs- organisations- prognos (KROP)	En årlig prognos av uppfyllnad av Försvarsmaktens uppgifter och militärstrategiska ramvillkor.
Krigs- organisations- värdering (KROV)	Innebär att läget i krigsorganisationen analyseras och värderas mot typförbandens-, taktiska-, operativa- och militärstrategiska ramvillkor samt Försvarsmaktens uppgifter.
Motståndare	Motståndare används som ett brett begrepp som förutom angripare även inkluderande en aktör som med legala medel motverkar våra intressen exempelvis i normalläge.
Motståndsvilja	Den enskilde individens villighet att personligen delta i försvarsansträngningarna.
Möta	En riktlinje för att ta upp striden med tillgängliga resurser och därmed inleda en stridsuppgift, till exempel fördröja.
Närområdet	Geografiskt omfattar Sveriges närområde såväl Östersjöregionen och Nordkalotten med angränsande havsområden.
Operationsmiljön	Ett sammanhängande system av fysisk miljö (mark, luft, hav, rymd samt delar av cyber), aktörer och informationsmiljön.
Operativ kontroll	En aktör har handlingsfrihet att genomföra planerad verksamhet samtidigt som motståndaren förnekas detsamma.
Ramvillkor	Ramvillkor är formulerade krav på förmåga vid en viss tidpunkt och skrivs för en angiven nivå, nivåerna är militärstrategisk, operativ respektive taktisk nivå och för typförband.
Samordnade operationer	Operation som antingen är gemensam eller koordinerad, nationell eller multinationell.
Samordnad planering	Planering som antingen är gemensam eller koordinerad mellan flera försvarsgrenar och stridskrafter och/eller internationella partners.
Skydda	Möjliggöra egen verksamhet genom att förhindra motståndaren att ingripa mot densamma.
Slå	Genom offensiva åtgärder försätta motståndaren ur stridbart skick så att dennes förmåga nedgår eller målsättning inte kan uppnås. Uppdraget ska specificera vilka stridskrafter som ska slås.
Störa	Försvåra motståndarens verksamhet i ett visst avseende eller inom en viss domän eller ett område. Syftet är att tvinga motståndaren till tidiga eller gradvisa åtgärder som gör att denne inte når sina målsättningar. Störa har en lägre ambition än fördröja.
Uppdragsstyrning	Uppdragsstyrning innebär att ge få detaljanvisningar och att fokusera mot det som ska åstadkommas på längre sikt och/eller det övergripande sammanhanget. Uppdragsstyrning används när det inte krävs eller är möjligt med en hög grad av samordning från högre chef.
Uppdragstaktik	Försvarsmaktens ledningsfilosofi, som innebär att underställda ska ges klara och tydliga uppdrag, medan metoder och förfaringssätt överlämnas till utföraren med långtgående mandat. Uppdragstaktik drar nytta av svenska starka egenskaper som initiativkraft, självständighet och vanan att samverka i platta organisationer.